

Lagrådsremiss

Den nya polisorganisationen – några frågor om personuppgiftsbehandling m.m.

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 19 februari 2015

Kristina Persson

Gunnel Lindberg
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Den 1 januari 2015 omorganiserades den svenska polisen. Rikspolisstyrelsen, de 21 polismyndigheterna och Statens kriminaltekniska laboratorium slogs samman till en myndighet, Polismyndigheten, och Säkerhetspolisen blev en fristående myndighet. De lagändringar som krävdes för att genomföra omorganisationen har redan trätt i kraft. Här föreslås vissa kompletterande ändringar med anledning av omorganisationen.

Ändringarna rör framför allt Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. I polisdatalagen införs bl.a. bestämmelser om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas i den forensiska verksamheten, sökbegränsningar för känsliga uppgifter och längsta tid för bevarande av uppgifter.

Regeringen föreslår även att regleringen av jäv för polisanställda och för anställda som utför brottsbekämpande uppgifter hos andra myndigheter görs mer heltäckande. Vidare föreslås att Polismyndigheten ges möjlighet att medge Tullverket och Kustbevakningen direktåtkomst till uppgifter i vapenregister. Ytterligare några konsekvensändringar föreslås som rör framför allt Säkerhetspolisen.

Ändringar görs också i lagen om unga lagöverträdare och lagen om visst stöldgods m.m. Ändringarna hör samman med nyligen beslutade ändringar i andra propositioner.

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 augusti 2015.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare	7
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift	9
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.	10
2.5	Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)	11
2.6	Förslag till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)	13
2.7	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)	14
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	15
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg	16
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsätter	17
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	18
2.12	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	20
2.13	Förslag till lag om ändring i barlastvattenlagen (2009:1165)	22
2.14	Förslag till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361)	23
3	Ärendet och dess beredning	31
4	Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål	32
4.1	Den nuvarande lagstiftningen	32
4.1.1	Personuppgiftslagen	32
4.1.2	Polisdatalagen	32
4.2	Den nya polisorganisationen med ett Nationellt forensiskt centrum	34
4.2.1	Den forensiska processen	34
4.2.2	Nationellt forensiskt centrum	35
4.2.3	Fältverksamhet och begäran om undersökningar	36
4.2.4	Undersökningsärenden	37
4.2.5	DNA-register och fingeravtrycksregister	38
4.2.6	Forensiska databaser	39
4.2.7	Forensiska uppslag	39

4.2.8	Uppdrag utanför den brottsbekämpande verksamheten.....	40
4.3	Behovet av en ny reglering.....	41
4.3.1	Personuppgiftsbehandlingen vid Statens kriminaltekniska laboratorium.....	41
4.3.2	Nya förutsättningar efter omorganisationen	41
4.4	Är regleringen i polisdatalagen ändamålsenlig?.....	43
4.5	Ett nytt kapitel i polisdatalagen	51
4.6	Vad ska särregleringen omfatta?	53
4.7	Ändamålen för behandlingen.....	58
4.7.1	Primära ändamål.....	58
4.7.2	Sekundära ändamål.....	64
4.8	Tillämpningen av 2 kap. polisdatalagen	67
4.9	Behandling av känsliga personuppgifter	68
4.10	Bevarande av uppgifter.....	68
4.11	Gemensamt tillgängliga uppgifter	72
4.12	Sekretessgenombrott för vissa uppgifter?.....	73
4.13	Behandling av uppgifter vid externa uppdrag.....	77
4.14	Lagen om Polismyndighetens elimineringsdatabas.....	80
5	Behandling av personuppgifter i Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet.....	81
5.1	Följdändringar med anledning av den nya polisorganisationen	81
5.2	Behandling för andra författningsreglerade uppgifter	82
6	Direktåtkomst till vapenregistren	83
6.1	Något om vapenregistren.....	83
6.2	Tullverkets och Kustbevakningens möjligheter att inhämta uppgifter	84
7	Jävsregler i brottsbekämpande och ordningshållande verksamhet	88
7.1	Gällande rätt	88
7.1.1	Jävsreglernas syfte.....	88
7.1.2	Jäv vid handläggning av förvaltningsärenden	88
7.1.3	Jäv i brottsbekämpande verksamhet	89
7.1.4	Jäv i annan polisverksamhet	90
7.2	Jäv för polismän och andra anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.....	91
7.2.1	En mer heltäckande jävsregel för polisen	91
7.2.2	Utformningen av en ny jävsregel i polislagen	94
7.3	Jäv för anställda vid andra myndigheter	96
8	Övriga frågor.....	98
8.1	Ökade befogenheter för civilanställd personal i utredningsverksamheten	98
8.2	Tillgången till uppgifter i belastningsregistret.....	101
8.3	Underrättelse till Försvarsmakten.....	103

8.4	Dispositionsförbud vid misstanke om finansiering av terrorism	105
8.5	Ändring i stöldgodslagen.....	106
8.6	Ändrade myndighetsbeteckningar i vissa lagar	107
8.7	Ändring av en överklaganderegeln.....	108
8.8	Lagen om överlastavgift.....	111
9	Konsekvenserna av förslagen.....	111
10	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	112
10.1	Ikraftträdande	112
10.2	Övergångsbestämmelser.....	113
11	Författningskommentar	113
11.1	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken	113
11.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare	114
11.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift.....	115
11.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.	116
11.5	Förslaget till lag om ändring i polislagen (1984:387)	117
11.6	Förslaget till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)	118
11.7	Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	119
11.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	120
11.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg.....	121
11.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter	121
11.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.....	121
11.12	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	122
11.13	Förslaget till lag om ändring i barlastvattenlagen (2009:1165)	124
11.14	Förslaget till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361)	124
Bilaga 1	Sammanfattning av departementspromemorian Den nya polisorganisationen – några frågor om personuppgiftsbehandling m.m. (Ds 2014:18).....	136
Bilaga 2	Lagförslag i departementspromemorian Ds 2014:18	137
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna Ds 2014:18.....	159
Bilaga 4	Sammanfattning av departementspromemorian Vem ska göra vad? – Om fördelningen av arbetsuppgifter mellan polisens anställda (Ds 2013:64).....	160
Bilaga 5	Lagförslag i departementspromemorian Ds 2013:64	165
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna Ds 2013:64.....	167

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,
3. lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift,
4. lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.,
5. lag om ändring i polislagen (1984:387),
6. lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000),
7. lag om ändring i vapenlagen (1996:67),
8. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
9. lag om ändring i lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg,
10. lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsätter,
11. lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
12. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
13. lag om ändring i barlastvattenlagen (2009:1165),
14. lag om ändring i polisdatalagen (2010:361).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 9 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

9 §¹

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid *Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen* som har att vidta åtgärd eller meddela beslut *enligt denna balk*. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen *och andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten* som har att vidta åtgärd eller meddela beslut *i brottsbekämpande verksamhet*. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § polislagen (1984:387).

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

¹ Senaste lydelse 2014:649.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Häriigenom föreskrivs att 2, 13 och 32 §§ lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Förundersökning mot den som inte har fyllt arton år *skall*, om det inte möter hinder, ledas av en åklagare eller polisman som, med avseende på intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, är särskilt lämpad för uppgiften.

Har den unge tidigare varit föremål för förundersökning eller utredning enligt 31 §, *skall* om möjligt samma åklagare och *polis-män* anlitas för den nya förundersökningen.

Förundersökning mot den som inte har fyllt arton år *ska* ledas av en åklagare eller *en anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat. Undersökningsledaren ska*, om det inte möter något hinder, genom intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, vara särskilt lämpad för uppgiften.

Har den unge tidigare varit föremål för förundersökning eller utredning enligt 31 §, *ska* om möjligt samma åklagare och *samma anställda vid Polismyndigheten* anlitas för den nya förundersökningen.

13 §²

En polisman får *anmoda* den som har eller kan antas ha fyllt femton men inte arton år att så snart som möjligt vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott, om den unge har erkänt brottet eller om det annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att han har begått brottet. *Anmodan* får dock *ske* endast om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna. Om det inte är uppenbart obehövt, *skall* målsägandens samtycke inhämtas innan *anmodan sker*.

En polisman får *uppmäna* den som har eller kan antas ha fyllt femton men inte arton år att så snart som möjligt vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott, om den unge har erkänt brottet eller det annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att han *eller hon* har begått brottet. *En sådan uppmaning* får dock *ges* endast om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna. Om det inte är uppenbart obehövt, *ska* målsägandens samtycke inhämtas innan *uppmaningen ges*.

En uppmaning enligt första

¹ Senaste lydelse 1994:1760.

² Senaste lydelse 1994:1760.

stycket får även ges av en annan anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har utsett.

32 §³

Bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3 §, 4 §, 6–12 §§, 13 § *första stycket och andra stycket andra och tredje meningarna*, 14 §, 18 § andra stycket, 19 §, 21 § och 24 § rättegångsbalken ska i tillämpliga delar gälla för en sådan utredning som avses i 31 §.

En utredning som avses i 31 § ska bedrivas med särskild skyndsamhet och avslutas så snart det *kan ske*. Utredningen får inte pågå längre tid än tre månader, om det inte är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Utredningen ska, *om det inte möter något hinder*, ledas av en åklagare eller en *polisman som, med avseende på intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, är särskilt lämpad för uppgiften*.

Har den unge tidigare varit föremål för utredning enligt 31 §, ska om möjligt samma åklagare och *polismän* anlitas för den nya utredningen.

Bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3, 4, 6–14 §§, 18 § andra stycket, 19, 21 och 24 §§ rättegångsbalken ska i tillämpliga delar gälla för en sådan utredning som avses i 31 §.

En utredning som avses i 31 § ska bedrivas med särskild skyndsamhet och avslutas så snart det *är möjligt*. Utredningen får inte pågå längre tid än tre månader, om det inte är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Utredningen ska ledas av en åklagare eller en *anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat. Undersökningsledaren ska, om det inte möter något hinder, genom intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, vara särskilt lämpad för uppgiften*.

Har den unge tidigare varit föremål för utredning enligt 31 §, ska om möjligt samma åklagare och *samma anställda vid Polismyndigheten* anlitas för den nya utredningen.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

³ Senaste lydelse 2014:650.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1972:435) om överlastavgift ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §⁴

Transportstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om inte annat sägs i femte stycket. Skrivelsen med överklagandet ska ha kommit in till Transportstyrelsen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Om någon har överklagat ett beslut, får även någon annan som haft rätt att överklaga beslutet ge in ett överklagande, trots att tiden för överklagande gått ut. Ett sådant överklagande ska ges in inom två veckor från utgången av den tid inom vilken det första överklagandet skulle ha gjorts.

Om någon har överklagat ett beslut, får även någon annan som haft rätt att överklaga beslutet ge in ett överklagande, trots att tiden för överklagande gått ut. Ett sådant överklagande ska ges in inom två veckor från utgången av den tid inom vilken det första överklagandet skulle ha gjorts. *Återkallas eller förfaller det första överklagandet av någon annan anledning, förfaller också det senare.*

Återkallas eller förfaller det första överklagandet av någon annan anledning, förfaller också det senare.

Ett beslut som rör ett motordrivet fordon som är registrerat här i landet, eller en släpvagn som dras av ett sådant fordon, överklagas hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets ägaren till det motordrivna fordonet har sin adress enligt vägtrafikregistret. I fråga om andra fordon överklagas beslutet till den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet meddelades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Transportstyrelsens beslut enligt 8 d § får inte överklagas.

En polismans eller bilinspektörs beslut enligt 8 a och 8 b §§ får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

⁴ Senaste lydelse 2014:1409.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §⁵

Om det inte är uppenbart oskäligt, ska följande egendom tas i förvar:

1. egendom som har frånhänts någon genom brott och som anträffats hos någon annan som uppenbart saknar rätt till egendomen,

2. egendom som har anträffats utan att vara i någons besittning, om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen är känd,

3. egendom som har förvärvats eller tagits emot under förhållanden som anges i 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket 1 brottsbalken, och

4. egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.

4. egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § *eller, när det gäller näringspenningtvätt, 8 §* lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.

Första stycket tillämpas också om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen gör anspråk på den.

Bestämmelser om förfarandet med egendom som tagits i förvar enligt första eller andra stycket och om rätt för ägare som senare blir känd, eller för någon annan som har rätt till egendomen, att få egendomen utlämnad till sig eller att *erhålla* ersättning finns i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m.

Bestämmelser om förfarandet med egendom som tagits i förvar enligt första eller andra stycket och om rätt för ägare som senare blir känd, eller för någon annan som har rätt till egendomen, att få egendomen utlämnad till sig eller att *få* ersättning finns i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

⁵ Senaste lydelse 2014:309.

2.5 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att det i polislagen (1984:387) ska införas en ny paragraf, 7 §, och före 7 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Jäv

7 §¹

Om det för en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen finns omständigheter som enligt 4 kap. 13 § rättegångsbalken skulle utgöra jäv mot domare, får tjänstemannen inte besluta om eller vidta en åtgärd i brottsbekämpande verksamhet. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som tjänstemannen har vidtagit på tjänstens vägnar eller en gärning som har förövats mot honom eller henne i eller för hans eller hennes tjänst.

En polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen får inte besluta om eller vidta en åtgärd i ordningshållande verksamhet om

1. frågan angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om åtgärden kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom eller henne själv eller någon närstående,

2. han eller hon eller någon närstående som anges i 1 är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av åtgärden, eller

3. det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad

¹ Tidigare 7 § upphävd genom 2014:588.

att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet.

Om åtgärden är så brådskande att den inte utan fara kan skjutas upp, får den beslutas eller vidtas trots det som sägs i första och andra styckena.

En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

2.6 Förslag till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)

Härigenom föreskrivs att 34 § pantbankslagen (1995:1000) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Polismyndighetens beslut *enligt denna lag* får överklagas hos länsstyrelsen. Polismyndighetens beslut gäller omedelbart, om inte annat bestämts.

Föreslagen lydelse

34 §

Polismyndighetens beslut *om att en pantbank ska lämna uppgifter enligt 27 §* får överklagas till *allmän förvaltningsdomstol*. Polismyndighetens beslut gäller omedelbart, om inte annat bestämts. *Polismyndighetens övriga beslut enligt denna lag får inte överklagas.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.
 2. Äldre föreskrifter gäller för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

2.7 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 1 a kap. 14 § och 6 kap. 7 § vapenlagen (1996:67) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a kap.

14 §¹

Säkerhetspolisen får medges
direktåtkomst till vapenregister.

Säkerhetspolisen, Tullverket och
Kustbevakningen får medges
direktåtkomst till vapenregister.

*En myndighet som har beviljats
direktåtkomst ansvarar för att
tillgången till personuppgifter be-
gränsas till vad varje tjänsteman
behöver för att kunna fullgöra sina
arbetsuppgifter.*

6 kap.

7 §²

Om Polismyndigheten får kän-
nedom om omständigheter som
kan medföra att en person som
tillhör hemvärnets personal är
olämplig att inneha skjutvapen, ska
myndigheten omedelbart under-
rätta Försvarsmakten om dessa
omständigheter.

Om Polismyndigheten får kän-
nedom om omständigheter som
kan medföra att en person som
tillhör hemvärnets personal är oläp-
plig att inneha skjutvapen, ska myn-
digheten omedelbart underrätta
Försvarsmakten om dessa omstän-
digheter. *Om Säkerhetspolisen får
kännedom om sådana omständig-
heter bör myndigheten underrätta
Försvarsmakten om dessa.*

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

¹ Senaste lydelse 2014:591.

² Senaste lydelse 2014:591.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av

1. Riksdagens ombudsmän, 1. Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern eller Datainspektionen för deras tillsynsverksamhet, Justitiekanslern, Datainspektionen eller Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden för deras tillsynsverksamhet,

2. Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, åklagarmyndighet eller allmän domstol för verksamhet som avses i 2 § första stycket 1–3,

3. förvaltningsdomstol för prövning enligt 2 § första stycket 4 eller

4. myndighet i övrigt i den utsträckning regeringen för vissa slag av ärenden föreskriver det eller för ett särskilt fall ger tillstånd till det.

Regeringen får *föreskriva* att en myndighet som avses i första stycket får ha direktåtkomst till registret.

Regeringen får *meddela föreskrifter om* att en myndighet som avses i första stycket får ha direktåtkomst till registret.

Uppgifter som har förts in i registret med stöd av 4 a § och som avser en gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller en gärning som någon har begått innan han eller hon har fyllt 15 år, får dock endast lämnas ut till *de myndigheter* som avses i första stycket 1 och endast om uppgifterna behövs *hos myndigheten* för tillsynen över Polismyndighetens personuppgiftsbehandling enligt denna lag.

Uppgifter som har förts in i registret med stöd av 4 a § och som avser en gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller en gärning som någon har begått innan han eller hon har fyllt 15 år, får dock endast lämnas ut till *dem* som *anges* i första stycket 1 och endast om uppgifterna behövs för tillsynen över Polismyndighetens personuppgiftsbehandling enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

¹ Senaste lydelse 2014:593.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Den myndighet som med stöd av 13 § andra stycket har förbjudit ett fartyg att avgå *skall* genast anmäla beslutet till *polis-, tull- och lotsmyndigheterna*, Kustbevakningen *samt* den berörda hamnen. Polismyndigheten och Kustbevakningen *skall, om det behövs*, vidta åtgärder för att förhindra att förbudet överträds. *Tull- och lotsmyndigheterna skall, så länge förbudet gäller, inställa de förrättningar för fartygets resa som ankommer på dem.*

Den myndighet som med stöd av 13 § andra stycket har förbjudit ett fartyg att avgå *ska* genast anmäla beslutet till *Polismyndigheten, Tullverket, Sjöfartsverket*, Kustbevakningen *och* den berörda hamnen. *Om det behövs ska* Polismyndigheten och Kustbevakningen vidta åtgärder för att förhindra att förbudet överträds. *Så länge förbudet gäller ska Tullverket och Sjöfartsverket ställa in de förrättningar för fartygets resa som ankommer på dem.*

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 8 § lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

8 §¹

En tillsynsmyndighet ska anmäla en överträdelse av denna lag eller en EU-förordning om handel med utsläppsrätter till *polis-* eller åklagarmyndighet, om det finns misstanke om brott.

En tillsynsmyndighet ska anmäla en överträdelse av denna lag eller en EU-förordning om handel med utsläppsrätter till *Polismyndigheten* eller *en* åklagarmyndighet, om det finns misstanke om brott.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

¹ Senaste lydelse 2012:344.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 8 och 9 §§ lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

8 §¹

Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får Polismyndigheten besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får Polismyndigheten *eller Säkerhetspolisen* besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Om förutsättningarna enligt första och andra styckena är uppfyllda, får Polismyndigheten fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

9 §²

Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. Åklagarens beslut får inte överklagas.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden upphör att gälla när två arbetsdagar förflutit från Polismyndighetens beslut, om den inte hävts före det.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden upphör att gälla när två arbetsdagar förflutit från *Polismyndighetens eller Säkerhetspolisens* beslut, om den inte hävts före det.

Verksamhetsutövaren ska omedelbart underrättas om att en åtgärd har beslutats eller hävts.

Den som har drabbats av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förut-

¹ Senaste lydelse 2014:663.

² Senaste lydelse 2014:663.

sedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

2.12 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 2 § och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

2 §¹

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till sådan verksamhet som avses i 2 kap. 7 § 1 eller 5 kap. 1 § 1 polisdatalagen (2010:361), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas.

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till sådan verksamhet som avses i 2 kap. 7 § 1 eller 6 kap. 1 § 1 polisdatalagen (2010:361), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättningar som anges i första stycket, för uppgift som hänför sig till

1. sådan underrättelseverksamhet som avses i 2 § lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar,

2. sådan verksamhet som avses i 7 § 1 lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, eller

3. sådan verksamhet som avses i 3 kap. 2 § 1 kustbevakningsdatalagen (2012:145).

Sekretess enligt första stycket gäller inte för uppgift som hänför sig till verksamhet hos Säkerhetspolisen och som har förts in i en allmän handling före år 1949.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

35 kap.

1 §²

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i

1. utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål,

2. angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i brottmål eller i annan verksamhet för att förebygga brott,

3. angelägenhet som avser registerkontroll och särskild personutredning enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),

¹ Senaste lydelse 2012:147.

² Senaste lydelse 2014:633.

4. annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen,

5. Statens medieråds verksamhet att biträda Justitiekanslern, allmän åklagare eller Polismyndigheten i brottmål,

6. register som förs av Polismyndigheten enligt 4 kap. polisdatalagen (2010:361) eller som annars behandlas med stöd av de bestämmelserna eller uppgifter som behandlas av Säkerhetspolisen med stöd av 5 kap. samma lag,

6. register som förs av Polismyndigheten enligt 4 kap. polisdatalagen (2010:361) eller som annars behandlas med stöd av de bestämmelserna eller uppgifter som behandlas av Säkerhetspolisen med stöd av 6 kap. samma lag,

7. register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister,

8. register som förs av Skatteverket enligt lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar eller som annars behandlas där med stöd av samma lag,

9. särskilt ärenderegister över brottmål som förs av åklagarmyndighet, om uppgiften inte hänför sig till registrering som avses i 5 kap. 1 §,

10. register som förs av Tullverket enligt lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet eller som annars behandlas där med stöd av samma lag, eller

11. register som förs enligt lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister.

Sekretessen enligt första stycket 2 gäller hos domstol i dess rättskipande eller rättsvårdande verksamhet endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men om uppgiften röjs. Vid förhandling om användning av tvångsmedel gäller sekretess för uppgift om vem som är misstänkt endast om det kan antas att fara uppkommer för att den misstänkte eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Första stycket gäller inte om annat följer av 2, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

2.13 Förslag till lag om ändring i barlastvattenlagen (2009:1165)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 13 § barlastvattenlagen (2009:1165) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

13 §

Tillsynsmyndigheten ska skyndsamt anmäla överträdelser av lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen till *polis-* eller *åklagarmyndigheten*, om det finns misstanke om brott.

Tillsynsmyndigheten ska skyndsamt anmäla överträdelser av lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen till *Polismyndigheten* eller *Åklagarmyndigheten*, om det finns misstanke om brott.

2.14 Förslag till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361)

Härigenom föreskrivs i fråga om polisdatalagen (2010:361)

dels att nuvarande 5 kap. ska betecknas 6 kap.,

dels att 1 kap. 2, 6 och 7 §§, 2 kap. 12 § och det nya 6 kap. 1, 2, och 6 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 5 kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i

1. brottsbekämpande verksamhet vid Polismyndigheten, i *Nationellt forensiskt centrum dock endast vid behandling av personuppgifter i särskilda register enligt 4 kap.,*

2. brottsbekämpande verksamhet vid Säkerhetspolisen i den utsträckning som anges i detta kapitel och i 5 kap., och

3. polisiär verksamhet vid Ekobrottsmyndigheten.

Lagen gäller för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Lagen gäller även för annan behandling av personuppgifter, om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

6 §²

Bestämmelserna om personuppgifter i följande paragrafer gäller också vid behandling av uppgifter om juridiska personer:

1. 2 kap. 7–9 §§ om ändamålen för behandlingen,

2. 2 kap. 11 § om tillgången till personuppgifter,

3. 2 kap. 12 och 13 §§ om bevarande och gallring,

4. 3 kap. 1–3, 9–12, 14 och 15 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter,

5. 4 kap. 18–20 §§ om behandling av personuppgifter i penningtvättsregister,

6. 4 kap. 21 och 22 §§ om behandling av personuppgifter i det internationella registret,

7. 5 kap. 1–3 §§ om ändamålen för behandlingen hos Säkerhetspolisen,

8. 5 kap. 4 § 5 om tillgången till

7. 6 kap. 1–3 §§ om ändamålen för behandlingen hos Säkerhetspolisen,

8. 6 kap. 4 § 5 om tillgången till

¹ Senaste lydelse 2014:597.

² Senaste lydelse 2014:597.

personuppgifter hos Säkerhetspolisen,

9. 5 kap. 6 och 7 §§ om bevarande och gallring hos Säkerhetspolisen, och

10. 5 kap. 8, 9 och 12–14 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter hos Säkerhetspolisen.

personuppgifter hos Säkerhetspolisen,

9. 6 kap. 6 och 7 §§ om bevarande och gallring hos Säkerhetspolisen, och

10. 6 kap. 8, 9 och 12–14 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter hos Säkerhetspolisen.

7 §³

I 2 kap. finns allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter.

För personuppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga gäller även 3 kap.

För personuppgifter som behandlas i register över DNA-profiler, fingeravtrycks- och signalementsregister, penningtvättsregister eller i det internationella registret, gäller 4 kap. i stället för 3 kap.

I 5 kap. finns bestämmelser om behandling av personuppgifter vid Polismyndigheten för forensiska ändamål. Vid sådan behandling gäller 5 kap. i stället för 2 kap. och 3 kap.

I 5 kap. finns bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet.

I 6 kap. finns bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet. Vid sådan behandling gäller 6 kap. i stället för 2 kap. och 3 kap.

2 kap.

12 §⁴

Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av de i lagen angivna ändamålen. I följande bestämmelser anges hur länge uppgifter som behandlas automatiserat längst får bevaras:

1. 13 § om uppgifter som inte har gjorts gemensamt tillgängliga,

2. 3 kap. 9–13 §§ om uppgifter i ärenden om utredning eller beivrande av brott som har gjorts gemensamt tillgängliga,

3. 3 kap. 14 och 15 §§ om andra uppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga än som anges i 2,

4. 4 kap. 7 § om uppgifter i register över DNA-profiler,

5. 4 kap. 14–16 §§ om uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister,

6. 4 kap. 20 § om uppgifter i penningtvättsregister, och

7. 4 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret.

6. 4 kap. 20 § om uppgifter i penningtvättsregister,

7. 4 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret, och

³ Senaste lydelse 2014:597.

⁴ Senaste lydelse 2014:597

Regeringen meddelar föreskrifter om digital arkivering.

8. 5 kap. 7 § om uppgifter om forensiska uppslag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om digital arkivering.

5 kap. Behandling av personuppgifter vid Polismyndigheten för forensiska ändamål

Ändamål

1 §

Vid Nationellt forensiskt centrum får personuppgifter behandlas om det behövs för att

1. sammanställa det underlag i form av insamlade spår eller annat som krävs för att sådana forensiska åtgärder som anges i 2 ska kunna utföras,

2. utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser åt den egna myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol,

3. begära forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser av eller utföra sådana åtgärder åt

a) Rättsmedicinalverket,

b) ett utländskt forensiskt laboratorium, eller

c) en utländsk brottsbekämpande myndighet, en mellanfolklig organisation eller ett EU-organ,

4. begära forensiska analyser eller undersökningar av andra svenska expertorgan, eller

5. ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från sådana åtgärder som anges i 2 eller i 2 § andra stycket.

Personuppgifter får också be-

behandlas vid Nationellt forensiskt centrum om det behövs för

1. forskning och statistik, eller
2. att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten.

2 §

Vid en annan enhet inom Polismyndigheten än Nationellt forensiskt centrum får personuppgifter behandlas om det behövs för att sammanställa det underlag i form av insamlade spår eller annat som krävs för att sådana forensiska åtgärder som anges i 1 § första stycket 2 ska kunna utföras.

Personuppgifter får även behandlas vid en sådan enhet om det behövs för att utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser.

3 §

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § första stycket 2 eller 5 eller andra stycket 2 eller 2 § andra stycket får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 1 eller 2 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än det som anges i första stycket, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål som uppgifterna samlades in för.

Tillämpliga bestämmelser i 2 kap.

4 §

Följande bestämmelser i 2 kap. ska tillämpas vid behandling för

forensiska ändamål:

1. 1 och 2 §§ om förhållandet till personuppgiftslagen,
2. 3 § om definitioner,
3. 4 och 5 §§ om personuppgiftsansvar,
4. 6 § om tillsyn,
5. 10 § om behandling av känsliga personuppgifter,
6. 11 § om tillgången till personuppgifter, och
7. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande av personuppgifter.

Sökning

5 §

Vid sökning i personuppgifter får uppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa eller sexualliv inte användas som sökbegrepp.

Bevarande

6 §

Personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1 eller 2 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om digital arkivering.

7 §

Nationellt forensiskt centrum får inte behandla personuppgifter för det ändamål som anges i 1 § första stycket 5 när det har förflutit fem år efter utgången av det kalenderår då ärendet där uppgifterna förekommer registrerades.

Utlämnande av personuppgifter

8 §

Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten,

Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som behandlas enligt 1 § första stycket 5, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna i sin brottsbekämpande verksamhet.

Första stycket gäller inte uppgifter som behandlas i särskilda register enligt 4 kap.

9 §

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att personuppgifter får lämnas ut i andra fall än som anges i 8 §.

Bestämmelser om att uppgifter får lämnas ut finns även i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

6 kap.

1 §⁵

Personuppgifter får behandlas i Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet om det behövs för att

1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar

a) brott mot rikets säkerhet,

b) terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott,

c) brott enligt 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, eller

d) tryckfrihetsbrott och yttrandefrihetsbrott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv,

b) terroristbrott, eller

c) tryckfrihetsbrott och yttrandefrihetsbrott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv,

2. utreda eller beivra sådana brott som avses i 1, eller, efter särskilt beslut, annat brott,

3. fullgöra uppgifter i samband med personskydd,

3. fullgöra uppgifter i samband med personskydd av den centrala statsledningen och andra som

⁵ Senaste lydelse av tidigare 5 kap. 1 § 2014:597.

regeringen eller Säkerhetspolisen bestämmer,

4. fullgöra uppgifter enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),	5. fullgöra förpliktelser som föl-
5. fullgöra förpliktelser som föl-	jer av internationella åtaganden,
jer av internationella åtaganden,	<i>eller</i>
<i>eller</i>	6. lämna tekniskt biträde till
6. lämna tekniskt biträde till	Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten eller Tullverket.
Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten eller Tullverket.	6. lämna tekniskt biträde till
	Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten eller Tullverket, <i>eller</i>
	7. fullgöra annan verksamhet som anges i lag eller förordning eller särskilt beslut av regeringen.

2 §⁶

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i

1. brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket,

2. en myndighets verksamhet, om informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott,

3. Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst, om det finns särskilda skäl att tillhandahålla informationen, *eller*

4. brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation.

3. Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst, om det finns särskilda skäl att tillhandahålla informationen,

4. brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, *eller*

5. en myndighets verksamhet om Säkerhetspolisen enligt lag eller förordning ska bistå myndigheten med viss uppgift.

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas, om det är nödvändigt för att tillhandahålla information till riksdagen och regeringen samt, i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning, till andra.

Regeringen *meddelar* föreskrifter om att personuppgifter som behandlas enligt 1 § och som avser efterlysta personer och avlägsnanden ur landet får behandlas för att tillhandahålla information till vissa särskilt angivna myndigheter.

Regeringen *kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela* föreskrifter om att personuppgifter som behandlas enligt 1 § och som avser efterlysta personer och avlägsnanden ur landet får behandlas för att tillhandahålla information till vissa särskilt angivna myndigheter.

I ett enskilt fall får personupp-

I ett enskilt fall får personupp-

⁶ Senaste lydelse av tidigare 5 kap. 2 § 2014:597.

gifter som behandlas enligt 1 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än de som anges i första–tredje styckena, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål *för vilket* uppgifterna samlades in.

gifter som behandlas enligt 1 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än de som anges i första–tredje styckena, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål *som* uppgifterna samlades in *för*.

6 §

Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1–3 §§.

I 7 och 12–14 §§ anges hur länge uppgifter som behandlas automatiserat längst får bevaras.

Regeringen meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om digital arkivering.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

3 Ärendet och dess beredning

Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna ombildades den 1 januari 2015 till en myndighet (prop. 2012/13:1, utg. omr. 4, s. 7 och 47 f., bet. 2012/13:JuU1, rskr. 2012/13:124). Säkerhetspolisen ombildades samtidigt till en fristående myndighet och Statens kriminaltekniska laboratorium införlivades i den nya Polismyndigheten (prop. 2013/14:1, utg. omr. 4, s. 9 och 52 f., bet. 2013/14:JuU1, rskr. 2013/14:97).

De lagändringar har genomförts som varit nödvändiga för att dels ombilda den lokala och centrala polisorganisationen till den nya Polismyndigheten där förutvarande Statens kriminaltekniska laboratorium ingår som en enhet (Nationellt forensiskt centrum), dels ombilda Säkerhetspolisen till en fristående myndighet (prop. 2013/14:110, bet. 2013/14:JuU23, rskr. 2013/14:262).

Det har emellertid framkommit att fler frågor behövt lösas med anledning av ombildningen av polisen. Inom Justitiedepartementet utarbetades därför departementspromemorian Den nya polisorganisationen – några frågor om personuppgiftsbehandling m.m. (Ds 2014:18). I promemorian behandlas frågor som rör personuppgiftsbehandlingen i forensisk verksamhet vid Polismyndigheten, personuppgiftsbehandlingen vid Säkerhetspolisen, tillgången till uppgifter i vapenregister, jäv för polisanställda och anställda vid andra myndigheter och vissa övriga frågor. Vidare behandlas en följdändring av ändrade regler för bekämpning av penningtvätt. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Departementspromemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2014/3186/L4).

I lagrådsremissen behandlas också förslaget om ändringar i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare i departementspromemorian Vem ska göra vad? – Om fördelningen av arbetsuppgifter mellan polisens anställda (Ds 2013:64). Promemorians huvudsakliga innehåll redovisas i *bilaga 4* och lagförslaget i *bilaga 5*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. En sammanställning av remissynpunkterna finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2013/6806/L4).

Lagrådsremissen innehåller även förslag till en redaktionell ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift.

4 Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål

4.1 Den nuvarande lagstiftningen

4.1.1 Personuppgiftslagen

Syftet med personuppgiftslagen (1998:204) är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter (1 §). Personuppgiftslagen är generellt tillämplig, men om det i en annan lag eller förordning finns avvikande bestämmelser ska dessa tillämpas i stället (2 §). Undantag gäller också för privat behandling av uppgifter (6 §). Vidare behöver flertalet av lagens regler inte tillämpas på behandling av personuppgifter i ostrukturerat material (5 a §).

I 3 § lagen definieras vissa grundläggande begrepp, bl.a. vad personuppgifter är och vad som avses med personuppgiftsbehandling och personuppgiftsansvarig. Personuppgiftslagen gäller bara för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad, men även för andra uppgifter om de ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Lagen ställer vissa grundläggande krav för behandlingen. Den personuppgiftsansvarige ska bl.a. se till att personuppgifter bara behandlas om det är lagligt, att uppgifterna behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed, att uppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål, att uppgifterna inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in, att inte fler uppgifter än nödvändigt behandlas och att uppgifterna är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen (9 §).

Lagen reglerar också när behandling är tillåten (10–12 §§) och behandling av känsliga personuppgifter (14–20 §§) och uppgifter om lagöverträdelse (21 §). Vidare finns det särskilda bestämmelser om information till den registrerade (23–27 §§), om rättelse av uppgifter som har behandlats i strid med lagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (28 §) och om skadestånd för felaktig behandling (48 §).

Dessutom finns bl.a. bestämmelser om överföring av uppgifter till tredje land (33–35 §§), säkerheten vid behandlingen (30–32 §§) och tillsynen över att regleringen efterlevs (43–47 §§).

Lagen innehåller också en regel om straffansvar (49 §) och regler om överklagande av vissa beslut (51–53 §§).

4.1.2 Polisdatalagen

Polisdatalagen (2010:361) gäller vid behandling av personuppgifter i brottsbekämpande verksamhet vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen samt i Ekobrottsmyndighetens polisiära verksamhet. Lagen gäller i stället för personuppgiftslagen, men hänvisar till ett stort antal bestäm-

melser i personuppgiftslagen som alltså gäller vid behandling av personuppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet.

För den personuppgiftsbehandling som inte avser brottsbekämpande verksamhet, exempelvis tillståndsgivning eller mer renodlad övervakning och ordningshållande verksamhet, gäller personuppgiftslagen.

Polismyndigheten är enligt 2 kap. 4 § polisdatalagen personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför och den behandling som utförs i polisiär verksamhet vid Ekobrottsmyndigheten. Säkerhetspolisen är personuppgiftsansvarig för den behandling som myndigheten utför.

I polisdatalagen anges för vilka ändamål personuppgifter får behandlas i polisens brottsbekämpande verksamhet. Ändamålen delas in i primära och sekundära, där de primära avser behandling av personuppgifter för att tillgodose behov i polisens brottsbekämpande verksamhet och de sekundära anger när personuppgifter, som ändå behandlas i polisens brottsbekämpande verksamhet, får lämnas ut till andra myndigheter eller organisationer för dessas behov eller till annan verksamhet i Polismyndigheten.

De primära ändamålen är uttömmande angivna i 2 kap. 7 § polisdatalagen. Personuppgifter får enligt den bestämmelsen behandlas om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller beivra brott eller fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden.

De sekundära ändamålen regleras i 2 kap. 8 § polisdatalagen. Personuppgifter får behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket eller hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation. Personuppgifter får vidare behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i polisens handräckningsverksamhet eller, om det finns särskilda skäl, att tillhandahålla information i annan verksamhet som polisen ansvarar för. Personuppgifter får även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i verksamhet hos Kriminalvården för att förebygga brott och upprätthålla säkerheten, eller i en myndighets verksamhet i övrigt, om Polismyndigheten är skyldig att bistå myndigheten med viss uppgift, eller informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott.

Uppgifter som behandlas för ett primärt ändamål får även behandlas om det är nödvändigt för att lämna information till riksdagen och regeringen samt, i den utsträckning det finns en uppgiftsskyldighet i lag eller förordning, till andra. I ett enskilt fall får personuppgifter behandlas genom att lämnas ut även för något annat ändamål, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in (finalitetsprincipen).

För uppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga i polisens brottsbekämpande verksamhet finns särskilda och mer begränsande regler i 3 kap. polisdatalagen. Avgörande för om uppgifter ska anses vara gemensamt tillgängliga är hur många personer som har rätt att ta del av dem. Uppgifter som endast ett fåtal personer har rätt att ta del av anses inte som gemensamt tillgängliga. Vid bedömning av om en uppgift har

gjorts gemensamt tillgänglig saknar det betydelse hur många personer som rent faktiskt tagit del av de aktuella uppgifterna.

Några register regleras särskilt i 4 kap. polisdatalagen. Det är register över DNA-profiler, dvs. DNA-registret, utredningsregistret och spårregistret, fingeravtrycks- och signalementsregister, penningtvätsregister och det internationella registret. Polismyndigheten för dessa register och för dem gäller särskilda bestämmelser om ändamål, gallring och direktåtkomst.

Från polisdatalagens tillämpningsområde undantas behandling i vissa register som förs av Polismyndigheten men som regleras i andra författningar, nämligen lagen (1998:620) om belastningsregister, lagen (1998:621) om misstankeregister, lagen (2000:344) om Schengens informationssystem, lagen (2006:444) om passagerarregister och lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister. Polisdatalagen gäller inte heller när personuppgifter behandlas i polisens vapenregister eller i vapenärenden enligt vapenlagen (1996:67).

4.2 Den nya polisorganisationen med ett Nationellt forensiskt centrum

4.2.1 Den forensiska processen

Forensik är ett sammanfattande begrepp för utveckling och tillämpning av metoder från olika vetenskapliga ämnesområden på frågeställningar från rättsväsendet om framför allt olika typer av fysiska spår som undersöks med anledning av misstanke om brott eller brottslig verksamhet. Med den forensiska processen avses hanteringen av forensiska frågeställningar i sin helhet, från insamlande av sådana spår på en brottsplats som ska undersökas forensiskt till den rättsliga prövningen av forensiska resultat och utlåtanden. I förhållande till brottsutredning, åtal och domstolsprövning fungerar den forensiska processen som en stödprocess. Den genomsyras av krav på opartiskhet i förhållande till brottsutredningen och krav på expertkunskap hos dem som utför de forensiska arbetsuppgifterna.

Insamlandet av spår och annat material som ska undersökas forensiskt är en integrerad del av brottsbekämpningen, där den forensiska processen löper parallellt med de åtgärder som normalt utgör ett led i en brottsutredning. I avsnitt 4.2.3 redogörs närmare för insamlingen och hanteringen av spår och annat material som ska undersökas forensiskt. Forensiska undersökningsärenden initieras för närvarande oftast genom en begäran om analys eller undersökning och när ärendet har hanterats redovisas resultatet tillbaka till beställaren, vilket beskrivs närmare i avsnitt 4.2.4. Det kan dock förutses att forensiska åtgärder och analyser i framtiden i ökad utsträckning kommer att kunna utföras direkt på brottsplatsen.

4.2.2 Nationellt forensiskt centrum

Den nya polisorganisationen påbörjade sin verksamhet den 1 januari 2015. Av intresse här är framför allt sammanslagningen av Rikspolisstyrelsen, polismyndigheterna och Statens kriminaltekniska laboratorium till en myndighet, Polismyndigheten. Några frågor som rör ombildandet av Säkerhetspolisen till en fristående myndighet behandlas närmare i avsnitt 5 och 8.4.

Före omorganisationen var huvuduppgiften för Statens kriminaltekniska laboratorium att utföra laboratorieundersökningar som föranletts av misstanke om brott eller brottslig verksamhet och att bedriva annan verksamhet i samband därmed. Laboratoriet bedrev också kriminalteknisk forskning inom sitt verksamhetsområde och samlade, bearbetade och offentliggjorde resultat.

Laboratoriets uppdragsgivare var framför allt polismyndigheterna, men uppdrag lämnades även av åklagare och allmänna domstolar. De nu nämnda undersökningarna finansierades genom laboratoriets anslag. Andra myndigheter med brottsbekämpande uppgifter, främst Tullverket och Kustbevakningen, använde sig också av laboratoriet för undersökningar vid misstanke om brott. Undersökningar åt dessa myndigheter var dock inte anslagsfinansierade utan ingick i laboratoriets uppdragsverksamhet.

Den särskilde utredare som har till uppgift att genomföra ombildningen av Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna till en sammanhållen myndighet fick den 19 december 2013 i uppdrag att även vidta de organisatoriska och andra åtgärder som krävs för att Statens kriminaltekniska laboratorium ska kunna ingå i Polismyndigheten och där bilda en egen avdelning på nationell nivå från den 1 januari 2015. Enligt direktiven ska utredaren bl.a. säkerställa att avdelningen, benämnd Nationellt forensiskt centrum, får huvudansvaret för den forensiska processen i Polismyndigheten (dir. 2013:121). Utredarens uppdrag ska slutredovisas senast den 1 april 2015.

I budgetpropositionen (prop. 2013/14:1, utg. omr. 4, s. 53) framhölls att den främsta garantin för opartiskhet i verksamheten är att det forensiska arbetet utförs på ett kvalitetssäkert sätt, att Nationellt forensiskt centrum även fortsättningsvis ansvarar för och leder forsknings- och utvecklingsverksamhet på området och att centrumets uppgifter läggs fast i författning. Det sistnämnda tillgodoses bl.a. genom att Nationellt forensiskt centrum pekas ut i 2 b § polislagen (prop. 2013/14:110 s. 397 f.).

Centrumets verksamhet regleras närmare i förordningen (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten. Enligt 11 § ska Nationellt forensiskt centrum utföra forensiska undersökningar som föranleds av misstanke om brott eller brottslig verksamhet och bedriva annan verksamhet som har samband med sådana undersökningar. Om utrustning och förhållandena i övrigt medger det, får även andra undersökningar utföras (uppdragsverksamhet). Nationellt forensiskt centrum ska också enligt 12 § bedriva forensisk forskning och utveckling inom sitt ansvarsområde och samla, bearbeta och offentliggöra resultat inom området. Den forensiska forskningsverksamheten ska ledas av en vetenskapligt meriterad forskningsledare, som ansvarar för att verksamheten bedrivs på en hög

vetenskaplig nivå. Enligt 13 § ska Nationellt forensiskt centrum ansvara för internationellt samarbete inom sitt verksamhetsområde.

Ett huvudsyfte med att göra Nationellt forensiskt centrum till en del av Polismyndigheten är att kunna skapa en sammanhållen forensisk process inom myndigheten, från brottsplatsen till redovisningen av de forensiska resultaten. Centrumets kunskaper har stor betydelse för polisens förutsättningar att utveckla och upprätthålla hög kvalitet i det kriminaltekniska arbetet. I budgetpropositionen framhålls behovet av täta kontakter och nära samverkan med Polismyndigheten i övrigt (prop. 2013/14:1, utg. omr. 4, s. 53). Centrumet har huvudansvaret för en sammanhållen forensisk process i Polismyndigheten, vilket bl.a. omfattar utveckling och tillämpning av vetenskapliga metoder på frågeställningar om fysiska spår (dir. 2013:121).

Nationellt forensiskt centrums roll i rättskedjan är att stödja rättsväsendet när det gäller teknisk bevisning av olika slag och hur den ska värderas. Arbetsuppgifterna vid Nationellt forensiskt centrum motsvarar i huvudsak dem som Statens kriminaltekniska laboratorium tidigare utförde. Att centrumet har övertagit huvudansvaret för hela den forensiska processen innebär dock att viss verksamhet har tillkommit, vilket utvecklas närmare i det följande.

Polismyndigheten bestämmer själv sin organisation. Det gäller också organisationen av Nationellt forensiskt centrum. Även den nya organisationen förutsätter att viss forensisk verksamhet kommer att bedrivas i polisregionerna (se prop. 2013/14:110 s. 394 angående regionerna), dvs. inte enbart vid den organisatoriska enhet som motsvarar tidigare Statens kriminaltekniska laboratorium. All forensisk verksamhet kommer således inte att centraliseras, men den kommer att styras på ett tydligare sätt. I ett första steg har Nationellt forensiskt centrum fått ansvaret för den verksamhet som bedrivs vid laboratorierna i polisregionerna Stockholm, Väst och Syd. Tanken är att centrumets ansvar ska utökas till att även avse de laboratorier som finns i övriga polisregioner. Tidplanen för detta är dock inte fastställt.

4.2.3 Fältverksamhet och begäran om undersökningar

Teknisk bevisning får allt större betydelse för möjligheten att få en fällande dom i vissa brottmål, särskilt de som rör mycket allvarliga brott. Därför blir det också allt viktigare att arbetet med att samla in spår eller annat som ska undersökas forensiskt görs på ett systematiskt och vetenskapligt grundat sätt och att hela kedjan arbetar opartiskt. Eventuella brister när det gäller insamlingen och hanteringen av material som ska undersökas forensiskt ger utslag i möjligheterna att avge ett expertutlåtande som håller hög rättslig kvalitet. Det är bl.a. mot den bakgrunden som man i den nya polisorganisationen strävar efter att hålla samman den forensiska processen och se till att den genomgående håller samma höga kvalitet.

Den forensiska processen börjar således redan i den s.k. fältverksamheten, där för brottsutredningen intressanta spår eller material tas om hand för att utgöra underlag för forensiska analyser eller undersökningar. Det kan exempelvis röra sig om insamlande av spår på en misstänkt

brottsplats eller att material tas om hand i samband med en husrannsakan för att polisen i senare skede ska kunna säkra spår från materialet.

Spår och material samlas till viss del in av polisens forensiska sektioner, där det finns kriminaltekniker som är specialutbildade på att säkra spår på ett kvalitativt och rättssäkert sätt. Personalen vid de forensiska sektionerna, som i huvudsak består av kriminaltekniker, tas framför allt i anspråk vid allvarigare brott. När det gäller s.k. mängdbrott, exempelvis inbrottsstöld, samlas det material som ska undersökas ofta in av den polispersonal som först kommer till brottsplatsen. Ibland undersöks dock brottsplatserna av s.k. lokala brottsplatsundersökare, som har en mer begränsad specialutbildning än kriminaltekniker. Brottsutredande personal utför rutinmässig provtagning för DNA-analys, s.k. topsning. Dokument och datorer som undersöks härrör som regel från beslag som har verkställts antingen av brottsutredande personal eller specialiserade s.k. it-forensiker. Det kan även vara fråga om material som målsäganden ställt till polisens förfogande, exempelvis övervakningsfilmer eller mobiltelefoner. Visst undersökningsmaterial samlas in av medicinsk personal, bl.a. vid rättsmedicinska undersökningar.

Det bedrivs, som nyss nämnts, viss forensisk laboratorieverksamhet vid polisregionerna. Till stor del består verksamheten i att framkalla spår. Det kan röra sig om att framkalla fingeravtryck eller att säkra spår från material, t.ex. kläder, genom tejpling eller topsning.

Material och spår som har säkrats på en brottsplats eller framkallats vid polisregionernas laboratorier skickas till Nationellt forensiskt centrum samtidigt som en digital begäran om undersökning görs. Information om spår registreras i ett forensiskt ärendehanteringssystem. Det finns planer på att det systemet framöver ska kunna användas för spårsäkringsarbetet på brottsplatser.

Nationellt forensiskt centrumets roll såvitt avser fältverksamheten är att centrumet bl.a. ansvarar för kvalitetssäkring av det material som används i den forensiska verksamheten och samverkar med polisens kriminaltekniker i de lokala polisområdena, i syfte att utveckla de metoder och rutiner som används på brottsplatser och av de forensiska sektionerna. Centrumet deltar också i utbildningen av personal vid de forensiska sektionerna.

4.2.4 Undersökningsärenden

Tyngdpunkten i Nationellt forensiskt centrumets verksamhet är de forensiska undersökningar som utförs åt rättsväsendet. Begäran om forensisk undersökning kommer i första hand från andra enheter inom Polismyndigheten och översänds i stort sett alltid digitalt. Det gäller även i de förundersökningar som leds av åklagare. I den forensiska verksamheten saknar det betydelse om det som ska undersökas har tagits i beslag eller kommit polisen till del på något annat sätt. Där ligger fokus i stället på materialet som sådant och hur det ska undersökas.

Den laboratorieverksamhet som bedrivs centralt, och som tidigare bedrevs av Statens kriminaltekniska laboratorium, är indelad i fyra sektioner. Biologisektionen ansvarar bl.a. för DNA-analyser i brottmål och

hanterar DNA-registren. Droganalyssektionen analyserar bl.a. beslag av narkotika och dopningsmedel samt gifter. Informationstekniksektionen analyserar olika typer av informationsbärare, från handstil och dokumentets äkthet till datorer. Kemi- och tekniksektionen ansvarar för det som kan sägas vara traditionella kriminaltekniska undersökningar som undersökning av bl.a. fingeravtryck, skospår, vapen, inbrottsverktyg och brandrester.

När en digital begäran om undersökning tas emot, registreras den i centrumets ärendehanteringssystem. När även det fysiska materialet har kommit in och är dokumenterat i ärendehanteringssystemet, utförs de undersökningar som bedöms lämpliga med hänsyn till frågeställningarna i ärendet och tillgängliga metoder. En slutlig värdering av undersökningarna görs och resultatet redovisas digitalt till den som begärt undersökningen, ibland kompletterat med en redovisning i pappersform.

I de digitala uppdragen från Polismyndighetens olika enheter kan personuppgifter förekomma, exempelvis namn på misstänkta, målsägande och vittnen. I ett ärende där salivprov tagits från en person i syfte att få fram en DNA-profil, s.k. topsning, lagras fullständigt namn och personnummer på den som lämnat provet. Om man söker på en persons namn eller personnummer får man fram de undersökningsärenden och andra ärenden som personen förekommer i. Man kan också använda andra sökbegrepp i ärendehanteringssystemet, bl.a. sådana som är hänförliga till laboratoriets handläggning, som namn på ärendeansvarig eller handläggare.

För närvarande görs ingen gallring eller avskiljning av ärenden i de forensiska ärendehanteringssystemen. En arkivlösning håller dock på att tas fram. Den kommer att innebära att en stor del av de nuvarande ärendena kan skiljas av. När arkivlösningen är på plats kommer undersökningsärendena som huvudregel att efter en tid kunna skiljas av från systemet. Det nuvarande ärendehanteringssystemet, Forum, innehåller dock kopplingen mellan en DNA-profil och identiteten på den person som DNA-profilen tillhör. Det innebär att ärenden som är hänförliga till DNA-profilen måste vara aktiva i Forum så länge en DNA-profil finns kvar i DNA-registret eller utredningsregistret.

4.2.5 DNA-register och fingeravtrycksregister

Enligt 4 kap. 1 § polisdatalagen (2010:361) får Polismyndigheten föra tre register över DNA-profiler. De tre DNA-registren har olika funktion. Spårregistret innehåller DNA-profiler som har tagits fram under utredning av brott och som inte har kunnat hänföras till en identifierbar person. Utredningsregistret innehåller DNA-profiler från prov som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken på personer som är skäligen misstänkta för brott på vilket fängelse kan följa. DNA-registret innehåller DNA-profiler från personer som har dömts till annan påföljd än böter eller som godkänt ett strafföreläggande som avser villkorlig dom.

Polismyndigheten får enligt 4 kap. 11 § polisdatalagen också föra fingeravtrycks- och signalementsregister. I sådana register får uppgifter behandlas om en person som är misstänkt eller dömd för brott och som har varit föremål för åtgärd enligt 28 kap. 14 § rättegångsbalken, eller har

lämnat fingeravtryck enligt 19 § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Uppgifter om fingeravtryck som inte kan hänföras till en identifierbar person får behandlas om uppgiften kommit fram i en utredning om brott, dvs. spår från fingeravtryck.

DNA-registren och fingeravtrycksregistren förs vid Nationellt forensiskt centrum. I undersökningsärenden har vederbörande tjänsteman vid Nationellt forensiskt centrum tillgång till uppgifter i DNA-register och fingeravtrycksregister. Som framgått i avsnitt 4.2.4 innehåller Forum kopplingen mellan en DNA-profil och identiteten på den person som DNA-profilen tillhör.

4.2.6 Forensiska databaser

Vid Nationellt forensiskt centrum förs omkring 40 s.k. forensiska databaser. De innehåller information om antingen föremål, material eller andra spår. Föremål kan vara vapen och olika slag av förfalskade handlingar eller sedlar. Material kan vara t.ex. narkotika, explosivämnen, fibrer och glas. Registren över spår innehåller bl.a. skospår, spår efter inbrottsverktyg och spår på avskjutna kulor.

Ett syfte med de forensiska databaserna är att öka personalens kompetens, både i upplärningssituationer och i det dagliga arbetet. Ett annat syfte är att ge statistisk information som gör att resultatvärdet av informationen i ett enskilt spår kan fastställas. Jämförelser mellan undersökta material, föremål eller spår kan också visa på likheter som kan ge s.k. forensiska uppslag i den brottsutredande verksamheten.

I princip registreras inte direkta personuppgifter i de forensiska databaserna, eftersom det huvudsakliga ändamålet med dem är att bevara information om det undersökta materialet, föremålet eller spåret och hur undersökningen utfördes. Hälften av registren innehåller dock direkta personuppgifter som avser laboratoriets handläggare eller andra personalnoteringar, dvs. uppgifter som i sammanhanget är harmlösa. För att kunna få mer utförlig information om undersökningen i ett visst ärende behöver informationen i databaserna kopplas ihop med laboratoriets ärendenummer i Forum. I det systemet kan det som nämnts finnas direkta personuppgifter i form av namn och personnummer på personer som förekommer i brottsutredningen.

4.2.7 Forensiska uppslag

Under senare år har synen vidgats när det gäller hur forensisk information kan bidra till att utreda och lösa brott. Vid Nationellt forensiskt centrum pågår arbete med frågan hur centrumet kan bredda sin verksamhet så att man ur information i de befintliga databaserna kan ge polisen under rättelse- och spaningsuppslag. Det är vad som brukar kallas forensiska uppslag. Exempel på sådana uppslag är jämförelser av olika narkotikapartiernas kemiska sammansättning, vilket kan indikera att partierna härrör från samma tillverkningsstillfälle eller samma tillverkare. Ett annat exempel är jämförelser av spår på avskjutna kulor eller hylsor, som kan visa

på att samma vapen använts vid olika brott. Sättet att anlägga brand eller att använda ett visst verktyg kan göra att frågan om samband mellan olika brott kan aktualiseras. En tanke är att skapa en ämnesöverskridande databas, där ärenden kan kopplas samman med hjälp av information från olika typer av undersökningar.

En annan del av arbetet med de forensiska uppslagen avser de uppslag som spåren i ett enskilt ärende kan ge upphov till, exempelvis ytterligare analysmöjligheter när det gäller DNA. Om det t.ex. vid en jämförelse med en DNA-profil i spårregistret inte finns en tillräcklig överensstämmelse, men jämförelsen indikerar att det kan finnas nära släktskap mellan den som DNA-profilen härrör från och den faktiske gärningsmannen, kan det vara en viktig upplysning för det fortsatta utredningsarbetet.

Det förekommer också att det underlag som finns i ett enskilt ärende inte är tillräckligt för att laboratoriet ska kunna avge ett utlåtande, men att det ändå går att dra vissa slutsatser som kan få betydelse för hur spåningarna efter gärningsmannen bör inriktas. Det kan t.ex. vara fråga om att DNA-spåret inte ger tillräcklig information för att det ska kunna knytas till en viss utpekad person, men att det ändå finns en viss sannolikhet för att den misstänkte kan vara gärningsman. Det kan också vara fråga om att den som har avsatt ett visst spår är av ett annat kön än vad brottsutredarna utgår från.

4.2.8 Uppdrag utanför den brottsbekämpande verksamheten

Enligt 11 § tredje stycket förordningen (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten får Nationellt forensiskt centrum – om dess utrustning och förhållandena i övrigt medger det – även utföra andra undersökningar än de som ingår i de primära uppgifterna (uppdragsverksamhet). Verksamheten, som är avgiftsfinansierad, utgör en mycket liten del av centrumets verksamhet. Uppdragsgivare är bl.a. försäkringsbolag och privatpersoner. Offentliga försvarare vänder sig ibland för sina klienters räkning till centrumet med uppdrag. Även undersökningar som utförs åt Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket räknas med hänsyn till formen för finansiering av sådana undersökningsärenden till uppdragsverksamhet, trots att det är undersökningar som utförs med anledning av misstanke om brott. Det förekommer också att myndigheter som inte bedriver brottsbekämpande verksamhet vänder sig till centrumet för olika typer av undersökningar, t.ex. Haverikommissionen, Migrationsverket och Försvarsmakten. Centrumet utför regelbundet handstilsundersökningar åt det isländska rättsväsendet. Även uppdrag från dessa aktörer och handlingar som kommer in till myndigheten i nu nämnda ärenden registreras för närvarande i Forum. De markeras dock med särskilda koder i systemet, vilket gör att ärendena kan skiljas ut.

4.3 Behovet av en ny reglering

4.3.1 Personuppgiftsbehandlingen vid Statens kriminaltekniska laboratorium

I den verksamhet som före omorganisationen bedrevs av Statens kriminaltekniska laboratorium behandlades personuppgifter huvudsakligen med stöd av personuppgiftslagen (1998:204). Laboratoriet omnämndes dock i vissa bestämmelser i polisdatalagen i dess lydelse före den 1 januari 2015. Skälet till det var att laboratoriet skulle kunna få tillgång till uppgifter i DNA-register och fingeravtrycksregister, mot bakgrund av att en stor del av myndighetens personuppgiftsbehandling utfördes i dessa register. DNA-registren fördes av Rikspolisstyrelsen, men det var laboratoriet som i egenskap av personuppgiftsbiträde åt Rikspolisstyrelsen administrerade och hanterade registren. Laboratoriet tog fram DNA-profiler ur insänt material eller DNA-prover och registrerade profilerna i spårregistret, utredningsregistret eller DNA-registret. Statens kriminaltekniska laboratorium hade också tillgång till de fingeravtrycksregister som förs med stöd av 4 kap. polisdatalagen. Samtliga register förs numera av Polismyndigheten.

När det gäller övriga delar av polisdatalagen uttalades i förarbetena till lagen att det vid bedömningen av om laboratoriet skulle omfattas av polisdatalagen borde beaktas dels att dess verksamhet inte var brottsbekämpande i vedertagen mening, dels att myndighetens personal inte var polismän utan specialister inom sina respektive verksamhetsområden och att de inte hade traditionella polisiära uppgifter eller befogenheter utan arbetade som ett sorts sakkunnigt biträde och expertorgan åt polismyndigheterna. Med hänsyn till detta och till att personuppgiftsbehandlingen vid laboratoriet var relativt begränsad och åtkomsten till behandlade uppgifter i huvudsak förbehållen dess egen personal ansågs det att polisdatalagen inte skulle gälla för laboratoriet (prop. 2009/10:85 s. 71 f.).

4.3.2 Nya förutsättningar efter omorganisationen

Som redovisas närmare i propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110) behöver reglerna om polisens behandling av personuppgifter ändras med anledning av att polisen har omorganiserats. Det förhållandet att Statens kriminaltekniska laboratorium nu har införlivats i Polismyndigheten, där avdelningen Nationellt forensiskt centrum har bildats, innebär att man på nytt måste överväga vilka regler som ska gälla för behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten. I propositionen framhålls också att Statens kriminaltekniska laboratorium, efter polisdatalagens tillkomst, börjat utveckla en verksamhet med forensiska uppslag. Att laboratoriet bistår polisen med underrättelse- och spaningsinformation får, enligt vad som sägs där, anses vara ett led i brottsbekämpande verksamhet (prop. 2013/14:110 s. 478 f.).

I den lagrådsremiss som föregick propositionen bedömdes det att en särskild reglering var nödvändig, eftersom verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum skiljer sig från Polismyndighetens övriga verksamhet. Det föreslogs att vissa bestämmelser i polisdatalagen skulle göras till-

lämpliga vid Nationellt forensiskt centrum, medan man i övrigt skulle tillämpa personuppgiftslagen. Vid sin granskning av den föreslagna regleringen framhöll Lagrådet att regleringen var synnerligen komplicerad och ifrågasatte om inte fler bestämmelser i polisdatalagen borde tillämpas. Lagrådet underströk att regleringen måste förtydligas och förordade att personuppgiftsbehandlingen vid centrumet skulle regleras i en särskild lag.

I propositionen En ny organisation för polisen konstaterades att det inte fanns tillräckligt beredningsunderlag för att välja den lösning som Lagrådet förordat och att regeringen därför inom kort avsåg att återkomma i frågan (prop. 2013/14:110 s. 479). I avvaktan på det tillämpar Nationellt forensiskt centrum polisdatalagen endast då man behandlar personuppgifter i de register som regleras i 4 kap. polisdatalagen, dvs. DNA-registren och fingeravtrycksregister (1 kap. 2 § polisdatalagen). I övrigt tillämpas personuppgiftslagen.

Som framgått är den forensiska processen under utveckling. Det forensiska arbetet förväntas framöver i ökad utsträckning bidra till att brott klaras upp, inte minst genom att forensiska uppslag används, samtidigt som kraven på kvalitet i den forensiska processen stärks bl.a. genom utveckling av de metoder och rutiner som används på brottsplatser och av de forensiska sektionerna. Den forensiska verksamheten är inte närmare reglerad, till skillnad från verksamheten att utreda brott. Det som gäller för utredning och lagföring av brott preciseras i rättegångsbalken och andra författningar. Någon liknande reglering av den forensiska verksamheten ser regeringen för närvarande inte som önskvärd, bl.a. därför att den i stor utsträckning är beroende av den vetenskapliga utvecklingen. Polismyndigheten bestämmer också själv sin organisation, inkluderande Nationellt forensiskt centrum. Det som nu behövs är regler som skyddar den personliga integriteten för de personer vilkas uppgifter hanteras för forensiska syften. Regleringen behöver möjliggöra en fortsatt utveckling där forensisk kunskap i ökad utsträckning kan tas till vara i brottsbekämpningen, samtidigt som den tillgodoser högt ställda krav på kvalitet i den forensiska processen. En ny reglering av personuppgiftsbehandlingen för forensiska ändamål bör således inte hindra en utveckling mot att polispersonal redan på brottsplatserna t.ex. dokumenterar forensisk information i de forensiska it-systemen eller vidtar vissa forensiska analys- eller undersökningsåtgärder.

Det bör understrykas att polisen, när den t.ex. dokumenterar åtgärder som vidtas i en brottsutredning i samband med insamling av spår eller hantering av beslagtagna egendom, behandlar personuppgifter med stöd av polisdatalagen för ändamålet att utreda och beivra brott (2 kap. 7 § polisdatalagen). Det kan t.ex. röra sig om fotografering av en brottsplats eller registrering av beslag. Om sådan dokumentation görs i register eller ärenden som fler än ett fåtal personer har tillgång till är reglerna i 3 kap. polisdatalagen om gemensamt tillgängliga uppgifter tillämpliga. Det samma gäller hanteringen av analysresultat som redovisas till brottsutredningen efter en forensisk undersökning. Förslagen i det följande syftar inte till någon förändring av behandlingen av personuppgifter inom ramen för en förundersökning eller i underrättelseverksamheten. Behovet av ny reglering gör sig nämligen inte gällande för sådan personuppgifts-

behandling utan enbart för den behandling av personuppgifter som utförs för forensiska syften.

4.4 Är regleringen i polisdatalagen ändamålsenlig?

Regeringens bedömning: Reglerna i 1 och 2 kap. polisdatalagen kan i allt väsentligt tillämpas vid Polismyndighetens personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål, men särskilda ändamålsbestämmelser krävs. Reglerna i 3 kap. är däremot inte ändamålsenliga vid personuppgiftsbehandling för forensiska syften. Bevarande och gallring kräver också en annan reglering.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över departementspromemorians bedömning i denna del. *Rikspolisstyrelsen* framför att det finns behov av att behandla uppgifter om juridiska personer vid forensisk verksamhet, exempelvis för brottsutredningar avseende miljöbrott eller immaterialrättsliga brott. *Statens kriminaltekniska laboratorium* lyfter frågan om samarbete inom EU avseende standardiseringsarbete, forskning och utveckling samt uppbyggnad av referensdatabaser.

Skälen för regeringens bedömning

Kan regleringen placeras i polisdatalagen?

Tidigare överväganden kring regleringen av personuppgiftsbehandlingen har utgått från Statens kriminaltekniska laboratorium som en fristående myndighet utan polisiära uppgifter och dess verksamhet som en självständig, organisatoriskt avgränsad, stödfunktion till den brottsbekämpande verksamheten (prop. 2009/10:85 s. 71 f.). Ett annat skäl till att laboratoriets verksamhet inte reglerades i polisdatalagen var att den forensiska verksamheten förutsätter delvis andra ändamål för personuppgiftsbehandlingen än sådan verksamhet som i dag regleras i polisdatalagen. Nu medför både ändrade organisatoriska förutsättningar, det förhållandet att den framtida organisationen inte är helt fastlagd och att den forensiska verksamheten snabbt utvecklas i riktning mot ett tätare samarbete med den övriga verksamheten i Polismyndigheten att saken har kommit i ett annat läge. Behovet av en ny reglering gäller inte minst frågan om hur personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål ska få hanteras inom Polismyndigheten.

En grundläggande fråga är om behandlingen av personuppgifter vid Polismyndigheten för forensiska ändamål bör regleras i polisdatalagen eller om man bör införa en särskild lag för den personuppgiftsbehandlingen. Det kräver en närmare analys av om regleringen i polisdatalagen är ändamålsenlig. Av naturliga skäl måste en sådan analys utgå från vad som är ändamålsenligt i den forensiska verksamhet som man med säkerhet vet ska bedrivas vid Nationellt forensiskt centrum – dvs. i huvudsak den verksamhet som tidigare bedrevs av Statens kriminaltekniska laboratorium. Om man vid analysen skulle finna att polisdatalagens reglering

i stora delar skulle kunna tillämpas i den verksamheten, finns det starka skäl som talar för att det kommer att fungera även när den forensiska verksamheten i Polismyndigheten organiseras mera i detalj. Det talar också för att behandlingen bör regleras i polisdatalagen, men med de eventuella justeringar som krävs för behandling av personuppgifter för forensiska syften. Om analysen däremot ger vid handen att polisdatalagens reglering inte skulle fungera så återstår endast lösningen med en särskild lag.

De allmänna reglerna i polisdatalagen

Polisdatalagen är uppbyggd så att 1 kap. enbart innehåller allmänna bestämmelser om lagens syfte och tillämpningsområde. I 1 kap. 1 § slås fast att syftet med lagen är att både ge polisen möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling. I 1 kap. 2 § anges vid vilka myndigheter lagen tillämpas. Vidare föreskrivs att regleringen bara gäller om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier. Dessutom undantas enligt 1 kap. 3 § behandling av personuppgifter i register som regleras i vissa andra författningar från lagens tillämpningsområde. I 1 kap. 4 § regleras förhållandet mellan polisdatalagen och lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete och i 1 kap. 5 § förhållandet mellan polisdatalagen och lagen (2013:329) med vissa bestämmelser om skydd för personuppgifter vid polissamarbete och straffrättsligt samarbete inom Europeiska unionen. I 1 kap. 6 § anges i vilken utsträckning polisdatalagens regler ska tillämpas även vid behandling av uppgifter om juridiska personer, medan 1 kap. 7 § beskriver hur lagen är uppbyggd.

När det gäller tillämpningsområdet och syftet med lagen skulle det kunna ses som ett hinder att lagens tillämpningsområde utvidgas i förhållande till vad som tidigare har ansetts vara brottsbekämpande verksamhet. I 1 kap. 1 § polisdatalagen anges nämligen att lagens tillämpningsområde är polisens brottsbekämpande verksamhet. Tidigare ansågs detta sätt att avgränsa lagens tillämpningsområde utgöra ett hinder mot att göra lagen tillämplig på Statens kriminaltekniska laboratorium, vars verksamhet enbart ansågs vara en stödverksamhet till brottsbekämpningen. Mot bakgrund av att gränserna för vad som är brottsbekämpande verksamhet inte är knivskarpa och att den forensiska stödverksamheten snabbt utvecklas i riktning mot ett tätare samarbete med den övriga verksamheten i Polismyndigheten kan det inte sägas vara främmande att även låta den verksamheten innefattas i begreppet brottsbekämpande verksamhet och därmed omfattas av regleringen i polisdatalagen. Genom den nya organisationen förändras också personalstrukturen så att även polismän ingår i Nationellt forensiskt centrum.

I departementspromemorian görs bedömningen att 1 kap. 6 §, som reglerar i vilken utsträckning bestämmelserna om personuppgifter i 2 kap. och 3 kap. även gäller vid behandling av uppgifter om juridiska personer, knappast skulle vara aktuell att tillämpa i den forensiska verksamheten eftersom misstankar om brott riktas mot fysiska personer.

Rikspolisstyrelsen delar inte den bedömningen, eftersom juridiska personer kan vara aktuella i samband med utredning av exempelvis miljöbrott eller immaterialrättsliga brott. Det är dock tveksamt om uppgifter om juridiska personer alls behandlas för forensiska ändamål. Sådana uppgifter finns det sällan behov av att lämna vid begäran om forensiska undersökningar. Fokus ligger i stället på den som misstänks för brottet, vilket i och för sig kan vara en företrädare för en juridisk person. Regeringen instämmer därför i departementspromemorians bedömning att det inte finns något behov av att särskilt reglera behandling av uppgifter om juridiska personer för forensiska ändamål.

Det sagda innebär att reglerna i 1 kap. polisdatalagen i allt väsentligt skulle kunna tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål.

Även 2 kap. polisdatalagen innehåller bestämmelser av allmän karaktär. Där regleras – förutom ändamålen med behandlingen – förhållandet till personuppgiftslagen, definitioner, personuppgiftsansvar, tillsyn, behandling av känsliga personuppgifter, tillgången till personuppgifter, bevarande och gallring samt utlämnande och uppgiftsskyldighet. När det gäller frågan om även 2 kap. polisdatalagen skulle kunna fungera vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål vid Polismyndigheten har i en tidigare utredning gjorts bedömningen att vissa bestämmelser bör tillämpas. Det krävs dock en närmare analys av om samtliga bestämmelser i kapitlet är ändamålsenliga.

Personuppgiftslagens tillämplighet

Enligt 2 kap. 1 § polisdatalagen gäller den lagen i stället för personuppgiftslagen. Genom en uttömmande uppräknings i 2 kap. 2 § polisdatalagen anges dock vilka bestämmelser i personuppgiftslagen som ska tillämpas vid behandling enligt polisdatalagen eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. I 2 kap. 2 § föreskrivs att följande regler i personuppgiftslagen ska tillämpas vid behandling med stöd av polisdatalagen:

1. 3 § om definitioner,
2. 8 § om förhållandet till offentlighetsprincipen,
3. 9 §, med undantag för första stycket i och tredje stycket, om grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter,
4. 22 § om behandling av personnummer,
5. 23 och 25–27 §§ om information till den registrerade,
6. 28 § om rättelse,
7. 30 och 31 §§ samt 32 § första stycket om säkerheten vid behandling,
8. 33–35 §§ om överföring av personuppgifter till tredjeland,
9. 38–41 §§ om personuppgiftsombud m.m.,
10. 42 § om upplysningar till allmänheten om vissa behandlingar,
11. 43 och 44 §§, 45 § första stycket och 47 § om tillsynsmyndighetens befogenheter,
12. 48 § om skadestånd, och
13. 51 § första stycket, 52 § första stycket och 53 § om överklagande.

Det framstår som självklart att personuppgiftslagens regler om definitioner och om förhållandet till offentlighetsprincipen (punkterna 1 och 2) bör kunna tillämpas även vid personuppgiftsbehandling för forensiska

ändamål. Detsamma gäller reglerna om behandling av personnummer (punkt 4), om säkerheten vid behandlingen (punkt 7), om personuppgiftsombud (punkt 9) och om upplysningar till allmänheten om vissa behandlingar (punkt 10). Inget av detta har tidigare ansetts bereda några problem.

På samma sätt som i övrig verksamhet som regleras i polisdatalagen bör också reglerna om rättelse och skadestånd gälla under samma förutsättningar som gäller för behandling som omfattas av personuppgiftslagen (punkterna 6 och 12). Likaså bör reglerna om tillsynsmyndighetens befogenheter och om överklagande gälla även vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål (punkterna 11 och 13).

När det gäller 9 § personuppgiftslagen, som ställer upp grundläggande krav på behandlingen (punkt 3), har någon hänvisning inte gjorts till 9 § första stycket i och tredje stycket, som innehåller bestämmelser om hur länge uppgifter får bevaras. Skälet till det är att det ansågs nödvändigt att ha särskilda regler om bevarande och gallring i polisdatalagen. Det finns även behov av att ha sådana särregler för personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål, varför hänvisningen framstår som adekvat.

När det gäller information till den registrerade (punkten 5) innebär regleringen i polisdatalagen att någon hänvisning inte görs till 24 § personuppgiftslagen, som medger undantag från underrättelseskyldigheten om personuppgifterna har samlats in från någon annan än den registrerade och det finns bestämmelser om registrerandet eller utlämnandet i lag eller annan författning. Information behöver inte heller lämnas om det skulle visa sig vara omöjligt eller kräva en oproportionerligt stor arbetsinsats. Några särskilda regler om informationsskyldigheten, utöver undantag för insamling genom ljud och bild och i samband med larm, har inte ansetts behövliga i polisens brottsbekämpande verksamhet (prop. 2009/10:85 s. 84 f.). Motsvarande bedömning görs när det gäller personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål.

Även reglerna om överföring av personuppgifter till tredjeland (punkt 8) bör kunna tillämpas. Det kan ibland hända att resultaten av en forensisk undersökning eller analys ifrågasätts av exempelvis en misstänkts försvarare. I första hand torde det aktualiseras under förundersökningen, men det kan även bli aktuellt i samband med ett resningsförfarande. Det kan innebära att försvararen vill ha vissa ytterligare material undersökta eller att ett yttrande ska inhämtas från ett annat laboratorium avseende ett material som Nationellt forensiskt centrum har undersökt, en s.k. second opinion. Utvecklingen går också mot att forensiska laboratorier specialiserar sig inom olika områden. Nationellt forensiskt centrum kan därför behöva vända sig till ett utländskt laboratorium för att det laboratoriet har tillgång till metoder eller teknik som centrumet saknar. Personuppgiftslagens reglering hindrar inte att personuppgifter i sådana fall skickas till laboratorier i andra stater inom EU eller EES. Skulle Nationellt forensiskt centrum i något fall vilja hämta in ett yttrande från ett laboratorium i en stat utanför EU eller EES får man i det enskilda fallet göra en bedömning enligt 33 § personuppgiftslagen av om den aktuella staten har en adekvat dataskyddsnivå. Regeringen återkommer i det följande till frågor om tillåtna ändamål för behandling av personuppgifter och sekretess.

Sammanfattningsvis kan således konstateras att det inte skulle innebära några problem att tillämpa 2 kap. 1 och 2 §§ polisdatalagen vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål vid Polismyndigheten.

Definitioner, personuppgiftsansvar och tillsyn

I 2 kap. 3 § polisdatalagen definieras några begrepp som är av vital betydelse för den forensiska verksamheten, nämligen DNA-analys, DNA-profil och fingeravtryck. Paragrafen bör givetvis tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål.

Polismyndigheten ska vara personuppgiftsansvarig för den verksamhet som bedrivs inom myndigheten. Om polisdatalagen görs tillämplig på personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål följer det av 2 kap. 4 § den lagen att Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig och någon särskild reglering krävs därför inte. Enligt 2 kap. 5 § ska Polismyndigheten utse personuppgiftsombud för den behandling som utförs med stöd av lagen. Den regleringen bör även tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål. Polismyndigheten får avgöra om det är lämpligt att utse ett särskilt personuppgiftsombud för verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum.

I 2 kap. 6 § polisdatalagen upplyses om att – utöver den tillsyn som Datainspektionen bedriver – det finns bestämmelser om den tillsyn som Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska utöva i lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet. Om personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål vid Polismyndigheten regleras i polisdatalagen medför det en marginell utökning av nämndens tillsynsområde.

Särskilda ändamål behövs

I registerförfattningar anges regelmässigt för vilka ändamål personuppgifter får behandlas inom det i författningen angivna tillämpningsområdet. Lagrådet har uttalat att det allmänt är önskvärt att samtliga ändamål för vilka behandling ska vara tillåten framgår av registerförfattningen (prop. 2002/03:135 s. 160 och 56). Uttömmande ändamålsbestämmelser innebär ett integritetsskydd, eftersom varje annan behandling som kan bli aktuell i myndighetens verksamhet (och som omfattas av registerlagens tillämpningsområde) först måste godkännas av lagstiftaren. Sådana ändamålsbestämmelser ger också en önskvärd tydlighet för allmänheten, som då kan få en mer preciserad information om vilken personuppgiftsbehandling som förekommer vid myndigheten.

I 2 kap. 7 och 8 §§ polisdatalagen regleras för vilka ändamål personuppgifter får behandlas i polisens brottsbekämpande verksamhet. De primära ändamålen – som regleras uttömmande – är behandling för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, för att utreda eller beivra brott eller för att fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden. Dessa ändamål är skräddarsydda för den egentliga brottsbekämpande verksamheten, dvs. förundersökning och underrättelseverksamhet. Även om regeringen anser att den forensiska verksamheten bör innefattas i begreppet brottsbekämpande verksamhet – och därmed omfattas av polisdatalagens tillämpningsområde – är det inte lämpligt att låta de förhållandevis vida ändamålsbestämmelserna i 2 kap. polisdatalagen omfatta den personuppgiftsbehandling vid Polismyndig-

heten som behövs för forensiska ändamål. Genom de krav som ställs på oberoende och vetenskaplig grund i den forensiska verksamheten behövs det särskilda ändamål anpassade för sådan personuppgiftsbehandling. En konkretisering och precisering av de ändamål för vilka personuppgifter får behandlas för forensiska syften ger också ett bättre integritetsskydd, särskilt med beaktande av att den forensiska verksamheten inte regleras närmare i annan författning. Frågan om vilka dessa ändamål bör vara behandlas i det följande. Regeringen kommer således till slutsatsen att det för den forensiska verksamheten krävs andra ändamål än de som anges i 2 kap. 7 och 8 §§, på samma sätt som det för Säkerhetspolisens verksamhet anges särskilda ändamål för personuppgiftsbehandlingen.

I 2 kap. 9 § polisdatalagen regleras sådan behandling av personuppgifter som är nödvändig för diarieföring, oberoende av om det finns något polisiärt behov av att behandla uppgifterna. Sådana uppgifter får alltid behandlas om uppgifterna har lämnats till polisen i en anmälan eller liknande och behandlingen är nödvändig för handläggningen. Om det när diarieföringen är avslutad, dvs. när uppgifterna är registrerade, konstateras att uppgifterna rör polisens brottsbekämpande verksamhet ska den fortsatta behandlingen utföras för det ändamålet.

Personuppgifter som behandlas i forensisk verksamhet lämnas som regel av en annan enhet inom Polismyndigheten eller en annan brottsbekämpande myndighet, i syfte att få en åtgärd i en förundersökning utförd. Det står då alltid klart att uppgifterna som behandlas rör brott eller brottslig verksamhet och att uppgifterna behandlas för forensiska ändamål. Det finns alltså inget behov av att tillämpa 2 kap. 9 § vid personuppgiftsbehandling för forensiska syften. Det är enbart när uppgifter kommer till Nationellt forensiskt centrum från någon enskild eller en myndighet som inte är brottsbekämpande, dvs. i den s.k. uppdragsverksamheten, som behov av en motsvarande bestämmelse kan uppstå. Uppdragsverksamheten diskuteras närmare i avsnitt 4.13.

Behandling av känsliga personuppgifter

I propositionen En ny organisation för polisen görs bedömningen att personuppgiftslagens regler inte är anpassade till Nationellt forensiskt centrumets behov när det gäller behandling av känsliga personuppgifter (prop. 2013/14:110 s. 476).

Känsliga personuppgifter är enligt 13 § personuppgiftslagen sådana uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller uppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Personuppgiftslagen ställer upp ett generellt förbud mot att behandla sådana uppgifter. Lagen föreskriver dock vissa undantag från förbudet och ger regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om andra undantag från förbudet, om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. I 2 kap. 10 § polisdatalagen föreskrivs att känsliga personuppgifter inte får behandlas enbart på grund av vad som är känt om personens ras, etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv. Om personuppgifter behandlas på någon annan grund får de dock kompletteras

med känsliga personuppgifter när det är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen.

I framställningar om forensisk undersökning eller analys kan det förekomma känsliga personuppgifter. Som exempel kan nämnas att uppgifter om hälsa förekommer vid utredning av våldsbrott, t.ex. uppgifter om fysiska skador på målsäganden och den misstänkte, och att dessa uppgifter vidarebefordras i samband med att forensisk undersökning begärs av blodfläckade kläder. Det är alltså tydligt att känsliga personuppgifter ibland kan behöva behandlas i den forensiska verksamheten.

För forensiska undersökningar eller analyser behöver dock som regel känsliga personuppgifter inte behandlas. Det kan emellertid inte uteslutas att även det kan komma att behövas. Man kan exempelvis tänka sig att det vid en analys av blodfläckar går att få fram uppgifter om sjukdom eller annat hälsotillstånd och att det därför skulle finnas ett behov av att kunna behandla uppgifter om hälsa. Möjligheten att analysera var en person är född skulle också kunna leda till antaganden om en persons etnicitet. Nya undersöknings- eller analysmetoder kan eventuellt komma att avslöja känsliga personuppgifter på ett sätt som inte kan förutses i dag.

Det bör enligt regeringens mening finnas möjlighet att behandla känsliga personuppgifter för forensiska ändamål, vilket kräver författningsreglering (prop. 2013/14:110 s. 476). Den bestämmelse som finns i polisdatalagen innebär en rimlig avvägning mellan integritetsintressen och behovet av att kunna behandla känsliga personuppgifter. Det skulle således fungera väl att tillämpa 2 kap. 10 § polisdatalagen vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål vid Polismyndigheten. En möjlighet att behandla känsliga personuppgifter bör dock, på samma sätt som för polisens övriga personuppgiftsbehandling enligt lagen, kombineras med en bestämmelse om att sådana uppgifter inte får användas som sökbegrepp (se 3 kap. 5 § polisdatalagen). Den frågan behandlas i det följande.

Tillgången till personuppgifter

Om polisdatalagen skulle göras tillämplig kommer bestämmelsen om tillgången till personuppgifter i 2 kap. 11 § polisdatalagen att gälla. Genom bestämmelsen, som är en hörnsten i skyddet av enskildas personliga integritet, tydliggörs att varje anställd bara ska ges tillgång till de personuppgifter som han eller hon behöver för att utföra sina arbetsuppgifter. Det framstår som självklart att den regeln bör gälla även vid personuppgiftsbehandling för forensiska syften.

Bevarande och gallring

I 2 kap. 12 § polisdatalagen finns den grundläggande regeln om bevarande av personuppgifter. Den kompletteras med en rad bestämmelser om hur länge vissa typer av uppgifter får behandlas i den brottsbekämpande verksamheten. Mot bakgrund av att ändamålsregleringen behöver anpassas för personuppgiftsbehandling för forensiska syften, behövs även särskilda bestämmelser om längsta tid för bevarande av personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål.

I 2 kap. 13 § första stycket anges att personuppgifter som behandlas automatiserat och som inte har gjorts gemensamt tillgängliga eller be-

handlas i särskilda register enligt 4 kap. ska, om de behandlas i ett ärende, gallras senast ett år efter det att ärendet avslutades. Uppgifter som inte kan hänföras till ett ärende ska gallras senast ett år efter det att de behandlades automatiserat första gången. Utgångspunkten är således en kort gallringsfrist för uppgifter som inte gjorts gemensamt tillgängliga. För uppgifter i ärenden om utredning eller beivrande om brott gäller särskilda regler om bevarande enligt 3 kap. 9–13 §§. Regleringen är inte anpassad till uppgifter som behandlas för forensiska syften. Där gör sig inte något annat behov av gallring gällande än den som följer av arkivlagstiftningen.

Utlämnande av personuppgifter och uppgiftsskyldighet

De personuppgifter som behandlas i de forensiska undersökningsärendena härrör till största delen från den information som andra enheter i Polismyndigheten och andra brottsbekämpande uppdragsgivare finner nödvändig att vidarebefordra för att Nationellt forensiskt centrum ska kunna utföra de undersökningar som begärs. Resultatet av de forensiska undersökningarna redovisas sedan tillbaka till uppdragsgivaren och kommer då att behandlas i den brottsbekämpande verksamheten där. Utländska myndigheters tillgång till uppgifter i DNA-register och fingeravtrycksregister regleras i 16–19 §§ lagen (2000:343) om internationellt polisärt samarbete.

De regler om utlämnande av personuppgifter, uppgiftsskyldighet och utlämnande som finns i 2 kap. 14–21 §§ polisdatalagen är skraddarsydd för behoven i den traditionella brottsbekämpande verksamheten. Regeringen ser inte att 2 kap. 14–19 §§ kan tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål vid Polismyndigheten. Det finns t.ex. i dag inget behov av att lämna uppgifter till rättsstatistiken (2 kap. 14 §) i den forensiska verksamheten. Tillgången till vissa uppgifter som regleras i 2 kap. 17, 18 och 19 §§ polisdatalagen är något som inte behöver regleras inom Polismyndigheten och de reglerna saknar därför intresse här. *Statens kriminaltekniska laboratorium* framhåller att det pågår en utveckling av det europeiska samarbetet på det forensiska området. Regleringen i 2 kap. 15 § polisdatalagen är dock skraddarsydd för bekämpning av framför allt allvarlig och gränsöverskridande brottslighet och kan svårligen tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forensiska syften. Regeringen återkommer till frågan om behovet av särskilda bestämmelser om uppgiftslämnande till utlandet för den forensiska verksamheten. Även frågan om det i den forensiska verksamheten finns behov av ett sekretessgenombrott motsvarande 2 kap. 16 § diskuteras i det följande.

Regeln om direktåtkomst i 2 kap. 21 § polisdatalagen innebär däremot en viktig begränsning genom att det föreskrivs att direktåtkomst endast är tillåten i den utsträckning som anges i polisdatalagen. Den regeln bör kunna tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål. Något behov av att kunna ge andra myndigheter direktåtkomst till forensiska ärendehanteringssystem eller register (utöver den reglering som finns i 4 kap. polisdatalagen och lagen om internationellt polisärt samarbete) finns inte i dag och kan inte heller förutses. Regeringen bedömer att även regeln i 2 kap. 20 § om utlämnande på medium för

automatiserad behandling bör kunna tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål.

Gemensamt tillgängliga uppgifter

I 3 kap. polisdatalagen finns särskilda, mer begränsande, regler om uppgifter som gjorts gemensamt tillgängliga. Gemensamt tillgängliga uppgifter är sådana uppgifter som fler än ett fåtal personer har tillgång till, oavsett vilken teknik som ger dem tillgång till uppgifterna. Avgörande för om uppgifter är att anse som gemensamt tillgängliga eller inte är om uppgifterna är åtkomliga endast för en bestämd och begränsad personkrets. Om avsikten är att uppgifterna ska vara åtkomliga för en i förväg obestämd krets av anställda anses uppgifterna alltid vara gemensamt tillgängliga. Det saknar betydelse hur många som faktiskt tar del av uppgifterna; det avgörande är att det finns möjlighet att ta del av dem. Som en praktisk tumregel har angetts att om antalet personer som har möjlighet att ta del av uppgifterna överstiger ett tiotal, ska uppgifterna anses som gemensamt tillgängliga (prop. 2009/10:85 s. 334 f.). Reglerna i 3 kap. polisdatalagen gäller inte för de register som regleras särskilt i 4 kap. polisdatalagen.

Reglerna i 3 kap. polisdatalagen har tidigare bedömts kunna orsaka tillämpningsproblem om de skulle tillämpas i den forensiska verksamheten, bl.a. på grund av att bestämmelserna om i vilka situationer uppgifter får göras gemensamt tillgängliga inte är anpassade till behoven vid Nationellt forensiskt centrum. Där är inte sådana faktorer som vilken typ av brottslighet som uppgifterna har samband med av någon relevans. I stället är det frågan om värdet för den forensiska verksamheten som är avgörande för behovet av att kunna ge fler än bara ett fåtal tillgång till uppgifterna. Likaså är reglerna om hur länge vissa uppgifter får vara gemensamt tillgängliga inte anpassade till den forensiska verksamheten. Reglerna i 3 kap. polisdatalagen har därför inte ansetts vara ändamålsenliga för sådan verksamhet (Ds 2013:22 s. 91 f.). Det finns inte något skäl att nu göra en annan bedömning. Regeringen återkommer i det följande till frågan om det finns behov av särskilda regler om gemensamt tillgängliga uppgifter vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål vid Polismyndigheten.

I 4 kap. regleras vissa särskilda register, bl.a. DNA-register och fingeravtrycksregister. Registren används redan i dag i den forensiska verksamheten. Reglerna om dessa register är således redan anpassade till den verksamheten.

4.5 Ett nytt kapitel i polisdatalagen

Regeringens förslag: Regleringen av behandlingen av Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål samlas i ett nytt kapitel i polisdatalagen.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inget att invända mot förslaget. *Rikspolisstyrelsen* anser att personuppgiftsregleringen för den forensiska delen av den brottsbekämpande verksamheten, med de undantag som redan nu finns i 4 kap. polisdatalagen, i stället bör kunna omfattas av lagens 2 kap. och 3 kap. *Datainspektionen*, som tidigare har ansett att personuppgiftsbehandlingen bör regleras i en egen registerförfattning, har inga invändningar mot förslaget att reglera den forensiska verksamhet som rör brottsbekämpning i ett särskilt kapitel i polisdatalagen.

Skälen för regeringens förslag

En samlad reglering i polisdatalagen har fördelar

När det gäller valet av lagteknisk lösning bör det avgörande vara dels i hur stor utsträckning det krävs särskilda regler för Polismyndighetens personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål, dels behovet av tydliga regler för hur personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål får hanteras inom Polismyndigheten. Lösningen bör möjliggöra att forensisk kunskap i ökad utsträckning kan tas till vara i brottsbekämpningen och en fortsatt utveckling av den forensiska processen där alla befintliga resurser tas tillvara, t.ex. genom att polispersonal redan på en brottsplats vidtar vissa forensiska analys- eller undersökningsåtgärder.

I departementspromemorian föreslås att den reglering som krävs för Polismyndighetens personuppgiftsbehandling för forensiska syften ska föras in i polisdatalagen. Remissinstanserna har inte några invändningar mot den lösningen. En sådan reglering skulle inte vara främmande, eftersom det redan nu finns en särskild reglering i polisdatalagen för Säkerhetspolisens verksamhet som delvis bygger på särskilda ändamål. I det fallet är det verksamhetens särdrag som har motiverat en särskild reglering.

Som framgått av analysen i avsnitt 4.4 är stora delar av polisdatalagen ändamålsenlig även i den forensiska verksamheten. Redan i dag tillämpas reglerna i 4 kap. polisdatalagen om DNA-register och fingeravtrycksregister i den verksamhet som bedrivs vid Nationellt forensiskt centrum. Utvecklingen mot att den forensiska verksamheten får en allt viktigare roll i brottsbekämpningen, tillsammans med det faktum att Nationellt forensiskt centrum nu utgör en avdelning i Polismyndigheten, talar för en samlad reglering i polisdatalagen. Redogörelsen för i vilken utsträckning reglerna i polisdatalagen bedöms kunna tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål pekar också på att det inte krävs särskilt omfattande särreglering och att det därmed skulle gå att undanröja de hinder som hittills har gjort att lagstiftaren inte velat göra polisdatalagen tillämplig. Mot den bakgrunden anser regeringen att den nya regleringen bör införas i polisdatalagen.

Var i polisdatalagen bör regleringen placeras?

När det gäller frågan om var i polisdatalagen den nya regleringen bör placeras kan det övervägas om man bör samla all reglering av personuppgiftsbehandling i forensisk verksamhet i 4 kap. polisdatalagen. Skulle man välja den lösningen bör kapitlet i fråga renodlas så att det enbart

behandlar den forensiska verksamheten. Det kräver i sin tur att regleringen av de register som inte används i den forensiska verksamheten – penningtvätsregister och det internationella registret – flyttas över till ett annat kapitel i polisdatalagen. Mot en sådan lösning talar dock att man då skulle få ett kapitel med en blandad reglering som består i dels en särreglering av personuppgifter som behandlas för vissa syften, dels en särreglering av vissa register. Systematiska skäl talar därför för att behålla den nuvarande regleringen av vissa särskilda register i 4 kap.

Ett annat alternativ, som *Rikspolisstyrelsen* framhåller, är att arbeta in de särbestämmelser som kan krävas för personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål i 2 och 3 kap. polisdatalagen. Den närmare analysen visar dock att ändamålen för personuppgiftsbehandlingen – inte minst av integritetsskäl – behöver skräddarsys för forensiska syften. De centrala bestämmelserna i 2 kap. är därmed inte ändamålsenliga. Vidare har reglerna i 3 kap. polisdatalagen inte ansetts vara ändamålsenliga, eftersom behovet av att göra uppgifter som behandlas för forensiska ändamål gemensamt tillgängliga är annorlunda. Det behövs också särskilda bestämmelser om bevarande och gallring för personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål. Även om det inte finns ett så stort behov av särreglering att en särskild lag är motiverad, anser regeringen att det är lämpligast med en tydlig och sammanhållen reglering av Polismyndighetens personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål. Regeringen föreslår därför att den nya regleringen placeras i ett nytt kapitel i polisdatalagen. Det nya kapitlet bör lämpligen placeras direkt efter nuvarande 4 kap., så att personuppgiftsbehandlingen i Polismyndigheten hålls samman.

En fråga som också måste lösas är vilken personuppgiftsbehandling som ska vara tillåten i den uppdragsverksamhet som Nationellt forensiskt centrum även i framtiden kommer att bedriva. Den frågan behandlas i avsnitt 4.13.

4.6 Vad ska särregleringen omfatta?

Regeringens förslag: Den nya regleringen ska omfatta Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: *Ekobrottsmyndigheten* påpekar att gränsdragningen mellan forensisk verksamhet och annan verksamhet inte tydligt framgår av den föreslagna definitionen av forensisk verksamhet. Ekobrottsmyndigheten framhåller vidare att myndigheten leder egen it-forensisk verksamhet inom ramen för en förundersökning. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* anser att definitionen av forensisk verksamhet bör ses över, eftersom den till synes inte omfattar all verksamhet som bör inbegripas. Nämnden framför vidare att det bör belysas närmare vilken innebörd det får att det föreslagna kapitlet i polisdatalagen omfattar behandling av personuppgifter rörande t.ex. omhändertaget eller beslagttaget material när uppgifterna behandlas för något av ändamålen i nya 5 kap. 1 §, samtidigt som uppgifterna omfattas av bestämmelserna i

2 kap. och 3 kap. inom ramen för en brottsutredning. *Malmö tingsrätt* framför synpunkter på lagtexten avseende definitionen av forensisk verksamhet.

Skälen för regeringens förslag

En särskild definition av forensisk verksamhet?

I departementspromemorian understryks vikten av att den forensiska processen i Polismyndigheten hålls samman och att regleringen bör ha det som utgångspunkt. Regeringen har inte någon annan uppfattning. Förslagen utgår emellertid från att regleringen ska knytas till begreppet forensisk verksamhet och att det införs en definition av begreppet i polisdatalagen. Forensisk verksamhet definieras i departementspromemorian som verksamhet som innebär insamling och undersökning av fysiska spår och prover från en brottsplats, analys av prover och annan forensisk undersökning av fysiska eller digitala spår från ett brott samt verksamhet som innebär användning av resultaten från sådana undersökningar.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden framhåller att definitionen inte synes omfatta spår och prover som tas i syfte att utesluta personer, föremål eller platser från en utredning. Vidare förefaller definitionen inte omfatta personuppgiftsbehandling i de fall där det av olika skäl inte går att fastställa om spår och prover härrör från ett brott eller en brottsplats, eller då det efter analys visar sig att det inte finns något samband med ett brott eller en brottsplats. Även *Malmö tingsrätt* har synpunkter på definitionen.

En grundläggande fråga är om det krävs någon legaldefinition av forensisk verksamhet. Brottsbekämpande verksamhet, som är ett centralt begrepp i polisdatalagen, är t.ex. inte definierat i författning. Som framgått bedömer regeringen att den forensiska verksamheten, mot bakgrund av den utveckling som har skett på området, numera bör anses utgöra ett led i brottsbekämpande verksamhet i vid bemärkelse. Det kan också förutses att den forensiska verksamheten kommer att utvecklas betydligt under de kommande åren. Att nu närmare definiera denna verksamhet skulle kunna hämma den framtida utvecklingen. Dessutom är den framtida organisationen av den forensiska verksamheten ännu inte fastställd i sin helhet. Mot den bakgrunden anser regeringen att någon legaldefinition av forensisk verksamhet inte bör införas nu. I stället bör den föreslagna regleringen knytas till dels den personuppgiftsbehandling som krävs för forensiska ändamål vid Nationellt forensiskt centrum, dels den personuppgiftsbehandling som krävs för forensiska ändamål vid Polismyndigheten i övrigt.

Det råder dock enligt regeringens mening ingen tvekan om att forensisk verksamhet omfattar även verksamhet som innebär analys eller annan forensisk undersökning i syfte att utesluta förekomsten av brott eller brottslig verksamhet eller att utesluta en viss person från misstanke. Eftersom en förundersökning har till syfte att utreda om brott har begåtts – och vem som i så fall kan misstänkas för brottet – ligger det i sakens natur att också sådana undersökningar som kan bekräfta att det inte varit fråga om något brott eller att misstanken mot en viss person har varit orgrundad bör anses utgöra ett led i forensisk verksamhet. Även jämförel-

ser mellan olika prover eller undersökningar bör anses utgöra forensisk verksamhet.

Enbart den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten

Som *Ekobrottsmyndigheten* konstaterar tar regleringen i det nya kapitlet enbart sikte på den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten. Eftersom huvudsyftet med den nya regleringen är att åstadkomma en sammanhållen reglering av den forensiska processen inom Polismyndigheten finns det inte något skäl att ändra förutsättningarna för personuppgiftsbehandlingen vid Säkerhetspolisen. All personuppgiftsbehandling vid Säkerhetspolisen bör således även fortsättningsvis regleras i ett särskilt kapitel i polisdatalagen. När det gäller den polisiära verksamheten vid *Ekobrottsmyndigheten* har det inte heller framkommit behov av att göra det nya kapitlet tillämpligt på den verksamheten. Varken Säkerhetspolisen eller *Ekobrottsmyndigheten* kommer således att tillämpa det nya kapitlet.

Forensiska ändamål eller inte?

Både *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* och *Ekobrottsmyndigheten* påpekar att gränsdragningen mellan forensisk verksamhet och annan verksamhet inte tydligt framgår av den föreslagna definitionen. Även om regeringen inte föreslår någon definition av forensisk verksamhet väcker förslaget, som remissinstanserna påpekar, frågor om gränsdragningen mot personuppgiftsbehandling för andra ändamål.

Rättegångsbalken innehåller få detaljregler om hur det praktiska utredningsarbetet ska bedrivas. De regler som finns syftar framför allt till att värna rättssäkerheten för misstänkta och andra som berörs av en brottsutredning och till att skydda deras integritet. I 27 kap. 12 § rättegångsbalken regleras undersökning av vissa typer av beslagtagna föremål, nämligen post- och telegrafförsändelser, handelsbok eller annan enskild handling samt brev och slutna handlingar. Syftet med bestämmelsen är att begränsa den krets som får undersöka sådant som ansetts särskilt integritetskänsligt. Den paragrafen har länge tolkats på det sättet att rättegångsbalken ger brottsbekämpande myndigheter en generell rätt att undersöka beslagtagna föremål, samtidigt som det för undersökning av vissa föremål ställs strängare krav i fråga om hur undersökningen ska göras och av vem.

Föremål som kan antas ha betydelse för utredningen om ett brott tas normalt i beslag. Så är dock inte fallet med allt material som undersöks forensiskt. En utgångspunkt är nämligen att spår som samlas in på en brottsplats, och som inte kan anses ha något ekonomiskt värde, inte behöver tas i beslag. Blodfläckar, skospår, material som kan innehålla DNA, brandrester och liknande tas således normalt inte i beslag. Det samma gäller exempelvis cigarrettfimpar, kvarlämnade flaskor och annat sådant som inte någon kan förväntas göra anspråk på (för en närmare beskrivning, se SOU 2011:45 s. 325 f. och Åklagarväsendets handbok Beslag s. 40 f.). Andra föremål än spår som undersöks forensiskt tas dock som regel i beslag. Det kan exempelvis vara fråga om kläder eller skor som någon har burit vid brottstillfället eller vapen eller handlingar som ska undersökas. Det förekommer också att forensisk undersökning görs

på något som tillhandahålls av målsäganden utan att vara i beslag, t.ex. en film från en övervakningskamera eller en mobiltelefon. Det kan här erinras om att det gäller särskild reglering för prover som tas för DNA-analys. För frågan om visst föremål eller material hanteras för forensiska ändamål eller inte saknar det betydelse om det har tagits i beslag. Det förhållandet att en undersökning äger rum inom ramen för en förundersökning är inte heller avgörande för frågan om bevismaterial hanteras för forensiska ändamål eller inte.

Syftet med att reglera personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål vid Polismyndigheten i polisdatalagen är, som tidigare nämnts, inte att ändra något i dagens reglering när det gäller insamling och undersökning av bevisföremål. Den brottsutredande verksamheten och insamlandet av material som ska undersökas styrs av andra författningar, framför allt rättegångsbalkens regler om hur förundersökning ska bedrivas. Avsikten är naturligtvis inte heller att utesluta att andra än de som sysslar med forensisk verksamhet undersöker beslagtagna föremål. Tvärtom kommer, på samma sätt som i dag, de flesta undersökningar av beslagtagna föremål även i framtiden inte att vara forensiska. Som exempel på undersökningar, som inte kan betecknas som forensiska, kan nämnas undersökning av beslagtagna bokföringshandlingar inom ramen för utredningar om ekonomiska brott eller undersökning av stöldgods i syfte att kunna spåra rätt ägare. Hanteringen vid dessa undersökningar vilar på annan grund än den forensiskt vetenskapliga.

Forensik är som framgått ett sammanfattande begrepp för utveckling och tillämpning av metoder från olika vetenskapliga ämnesområden – som biologi, kemi eller teknologi – på frågeställningar om framför allt olika typer av fysiska spår som undersöks i anledning av misstanke om brott. Särskilda krav ställs på oberoende och vetenskaplig grund. Det är alltså bara de åtgärder som vilar på denna forensiska grund som kan sägas vara forensiska åtgärder. I kravet på oberoende ligger också att forensiska undersökningar, analyser och jämförelser hanteras helt separat från annat utredningsarbete under en förundersökning. Vad som görs och hur det dokumenteras är enbart beroende av vilket behov som finns i det enskilda ärendet av att forensiskt undersöka eller analysera visst material.

När det gäller beslagtagna digitala informationsbärare kan det krävas särskild teknologisk metod och kompetens för att få fram den information som kan vara intressant i en brottsutredning, exempelvis barnpornografiska bilder eller bevisning om elektronisk kommunikation. I den utsträckning arbetet med att ta fram och bearbeta information görs med tillämpning av vetenskapliga metoder och om syftet är att säkerställa bevisningens ursprung och äkthet, eller avsaknad av information, bör hanteringen i enlighet med det anförda hänföras till forensiska åtgärder. Däremot faller annat framtagande av digitalt lagrad information, liksom även hanteringen vid analys och bearbetning av den information man fått fram utanför det forensiska området. Den föreslagna regleringen träffar således bara personuppgiftsbehandling i forensiska syften. Sådan personuppgiftsbehandling som utförs som ett led i en förundersökning omfattas i stället av den befintliga regleringen i 2 och 3 kap. polisdatalagen (se avsnitt 4.3.2) och någon ändring i det avseendet är inte avsedd.

Det föreslagna kapitlets förhållande till övriga kapitel i polisdatalagen

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden efterfrågar en närmare analys av förhållandet mellan personuppgiftsbehandling som regleras i det föreslagna kapitlet i polisdatalagen och 2 och 3 kap. samma lag.

I fältverksamheten samlas det material in som utgör underlaget för analyser och andra forensiska undersökningar. Spår kan också säkras i ett inledande skede i laboratoriemiljö, t.ex. genom tejpning eller annan spår-säkring från material. Någon personuppgiftsbehandling äger inte rum i den fysiska miljön när insamlingen av spår eller annat material pågår. Frågan om vilken reglering som träffar personuppgiftsbehandlingen aktualiseras först när uppgifter ska behandlas helt eller delvis automatiserat, eller om uppgifterna ingår i eller avses ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier (se 1 kap. 2 § första stycket polisdatalagen).

Regeringens förslag innebär att frågan om vilken reglering i polisdatalagen som blir tillämplig på personuppgiftsbehandlingen vid Polismyndigheten knyts till det ändamål som personuppgifterna behandlas för. Behandlas personuppgifterna för syftet att utreda och beivra brott tillämpas 2 kap. och i förekommande fall 3 kap. polisdatalagen. Behandlas personuppgifterna för forensiska syften tillämpas i stället det nu föreslagna kapitlet. I det följande redovisas närmare vilka ändamål som bör vara tillåtna för behandling för forensiska syften.

Det bör understrykas att den föreslagna regleringen inte leder till någon ändring i fråga om behandlingen av uppgifter i DNA-register och fingeravtrycks- och signalementsregister. Möjligheten att behandla sådana uppgifter bör alltså regleras i 4 kap. polisdatalagen och ha samma begränsningar som i dag. Samma strikta regler ska alltså även i framtiden tillämpas för dessa typer av uppgifter.

I promemorian föreslås att de särskilda regler som finns i polisdatalagen om prov som har tagits för DNA-analys ska flyttas över till det nya kapitlet, så att 4 kap. renodlas till att enbart omfatta vissa register. Med den utformning av regleringen som regeringen föreslår finns det inte skäl att göra en sådan omflyttning.

4.7 Ändamålen för behandlingen

4.7.1 Primära ändamål

Regeringens förslag: Personuppgifter får behandlas vid Nationellt forensiskt centrum om det behövs för att

- sammanställa det underlag som krävs för att forensiska åtgärder ska kunna utföras,

- utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser åt den egna myndigheten, åt andra brottsbekämpande myndigheter eller åt allmän domstol,

- begära forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser av eller utföra sådana åtgärder åt Rättsmedicinalverket, ett utländskt forensiskt laboratorium, en utländsk brottsbekämpande myndighet, en mellanfolklig organisation eller ett EU-organ,

- begära forensiska analyser och undersökningar av andra svenska expertorgan,

- ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott.

Personuppgifter får också behandlas vid Nationellt forensiskt centrum om det behövs för forskning och statistik eller för att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten.

Personuppgifter får behandlas vid andra enheter inom Polismyndigheten än Nationellt forensiskt centrum om det behövs för att sammanställa det underlag som krävs för att forensiska åtgärder ska kunna utföras av Nationellt forensiskt centrum eller för att själv utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i stort med regeringens, men anger inte bland de primära ändamålen behandling för internationella uppdrag eller för att begära undersökningar av eller utföra undersökningar åt Rättsmedicinalverket eller att begära undersökning av annat svenskt expertorgan. Inte heller knyts huvuddelen av de primära ändamålen till Nationellt forensiskt centrum.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser yttrar sig inte särskilt i denna fråga eller är positiva till förslaget. *Rättsmedicinalverket* framhåller att Statens kriminaltekniska laboratorium har varit en uppdragsgivare åt myndigheten och förväntar sig att även i fortsättningen få forensiska uppdrag från Nationellt forensiskt centrum. *Sveriges advokatsamfund* har ingen invändning mot de särskilda primära ändamålen.

Skälen för regeringens förslag

Primära och sekundära ändamål

Bestämmelser om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas har en central roll i registerförfattningar. Genom ändamålen sätts ramen för vilken behandling som är tillåten. I polisdatalagen delas ändamålen för behandling in i primära ändamål och sekundära ändamål. De primära ändamålen avser behandling av personuppgifter för att tillgodose de behov som finns i Polismyndighetens eller Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet, medan de sekundära ändamålen anger när per-

sonuppgifter, som redan behandlas i den brottsbekämpande verksamheten, får användas i andra delar av myndighetens verksamhet eller lämnas ut till andra myndigheter eller organisationer för deras behov. Frågan är om det finns skäl att välja en likartad reglering för personuppgifter som behandlas för forensiska syften.

Om verksamheten med forensiska uppslag ska kunna utvecklas förutsätter det att personuppgifter som behandlas för forensiska syften får behandlas vid andra undersökningar än de som har begärts och att man systematiserar och återför de samlade resultaten. Eftersom den forensiska verksamheten kommer att utgöra ett viktigt inslag i Polismyndighetens framtida verksamhet, ter det sig nödvändigt att dela upp de forensiska ändamålen för behandling i primära och sekundära ändamål på samma sätt som i polisdatalagen i övrigt. De primära ändamålen anger då den behandling som utförs för forensiska syften vid Polismyndigheten, medan de sekundära ändamålen anger när uppgifter som behandlas för forensiska ändamål får användas i andra delar av myndighetens verksamhet eller lämnas ut till andra myndigheter eller organisationer för deras behov.

En utgångspunkt bör, som *Sveriges advokatsamfund* påpekar, vara att de tillåtna ändamålen av integritetsskäl anges så tydligt och fullständigt som möjligt. Regeringen anser därför att de primära ändamålen bör anges uttömmande och återkommer i det följande till frågan om regleringen av de sekundära ändamålen. Eftersom den forensiska verksamheten inte är närmare reglerad, till skillnad från t.ex. verksamheten att utreda brott som är nogt nogt reglerad i bl.a. rättegångsbalken, finns det anledning att relativt detaljerat ange vilka ändamål för behandling som ska vara tillåtna.

Behandling vid Nationellt forensiskt centrum för att sammanställa underlag för och utföra forensiska analyser och undersökningar

Till största delen kommer Nationellt forensiskt centrum, liksom tidigare Statens kriminaltekniska laboratorium, att utföra forensiska analyser och undersökningar som initieras av andra enheter inom Polismyndigheten. Ärenden av det slaget kan också komma från Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten eller allmän domstol. Det bör framgå av regleringen att personuppgifter får behandlas för att utföra sådana undersökningar. Det bör givetvis också vara möjligt att vid en sådan undersökning göra jämförelser med spår från andra brottsplatser eller brott. Det är en förutsättning för att man ska kunna koppla samman olika brott som har samband med varandra t.ex. genom att samma vapen har använts. Av tydlighetsskäl bör det framgå av lagtexten att sådana jämförelser får göras. Under ändamålet ryms givetvis också den återkoppling av resultaten av företagna undersökningar och analyser som görs till uppdragsgivaren.

Undersökningar kan även aktualiseras på uppdrag av Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket. Den nuvarande finansieringsformen för undersökningar åt dessa tre myndigheter innebär att de utförs inom ramen för Nationellt forensiskt centrum's uppdragsverksamhet. När det gäller behandlingen av personuppgifter saknar det dock betydelse hur undersökningarna finansieras. Det avgörande bör i stället vara att det är

behandling för forensiska syften, vilket innebär att misstanke om brott eller brottslig verksamhet ligger bakom begäran om undersökning. I den nya regleringen bör därför undersökningar åt dessa tre myndigheter också vara ett primärt ändamål. Det kan tillfogas att det har ingått i uppdraget till den särskilde utredaren att lämna förslag till hur uppdrag från andra brottsbekämpande myndigheter än de vars undersökningar i dag anslagsfinansieras kan behandlas och prioriteras på ett så objektivt och likartat sätt som möjligt (dir. 2013:121). Den särskilda utredaren har bl.a. föreslagit att forensiska undersökningar ska vara avgiftsfria även för dessa myndigheter och att medel ska överföras från de berörda myndigheterna till Polismyndigheten (Ju2014/2102/PO). Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Den information som Nationellt forensiskt centrum lägger till grund för forensiska undersökningar kommer till största delen från den som har begärt undersökningen. Den brottsutredande verksamheten och insamlandet av material som ska undersökas styrs som framgått av andra författningar, framför allt rättegångsbalkens regler om hur förundersökning ska bedrivas. På samma sätt som för övriga delar av Polismyndigheten (se avsnitt 4.6 om att 2 kap. och 3 kap. polisdatalagen tillämpas på åtgärderna i förundersökningen) finns det registerförfattningar som reglerar den personuppgiftsbehandling som äger rum hos respektive uppdragsgivare. Det som nu krävs är regler för behandlingen vid Nationellt forensiskt centrum. Det bör av lagtexten framgå att även Nationellt forensiskt centrum har stöd för att behandla personuppgifter redan vid dokumentationen av spår eller annat som i ett senare led ska underkastas forensisk undersökning, analys eller jämförelse. Detta är viktigt inte minst mot bakgrund av att bara vissa forensiska laboratorier vid polisregionerna organisatoriskt tillhör centrumet (se även avsnittet Behandling för enbart forensiska ändamål vid Polismyndigheten i övrigt).

Behandling för att vid Nationellt forensiskt centrum utföra undersökningar utanför den brottsbekämpande verksamheten bör inte regleras i polisdatalagen. Hur sådan behandling bör regleras diskuteras i avsnitt 4.13.

Behandling vid Nationellt forensiskt centrum för att begära forensiska undersökningar av eller utföra forensiska undersökningar åt andra

Rättsmedicinalverket är en expertmyndighet som utför forensiska analyser och undersökningar på uppdrag av bl.a. polisen, åklagare och allmän domstol. Rättsmedicinalverket och Statens kriminaltekniska laboratorium har samverkat på en rad områden, exempelvis inom DNA-området och i frågor som gäller identifiering av nya droger. I undersökningsärenden där frågeställningar aktualiserats som Statens kriminaltekniska laboratorium inte själv kunnat besvara, har laboratoriet ibland vänt sig till Rättsmedicinalverket för att begära att få vissa undersökningar utförda och att få utlåtanden över resultaten. På motsvarande sätt har Rättsmedicinalverket efterfrågat laboratoriets undersökningar och utlåtanden.

Den samverkan som har funnits mellan Statens kriminaltekniska laboratorium och Rättsmedicinalverket fyller en viktig funktion och några ändringar kan inte förutses. Som *Rättsmedicinalverkets* påpekar i sitt remissvar kommer forensiska uppdrag således även framöver att lämnas

till verket av Nationellt forensiskt centrum. Regeringen bedömer att det också i framtiden kan komma i fråga att Rättsmedicinalverket på motsvarande sätt kommer att efterfråga den expertis som finns hos Nationellt forensiskt centrum. Det bör återspeglas i den nya regleringen.

Nationellt forensiskt centrum kan även behöva vända sig till något annat expertorgan inom Sverige, för bistånd med expertutlåtanden av olika slag som kan aktualiseras inom ramen för ett undersökningsärende. Det kan t.ex. gälla frågeställningar kring väderleken en viss dag och tid. Ett sådant uppdrag kräver inte någon behandling av personuppgifter. Ljud- och bildanalys är ett annat område där centrumet kan behöva vända sig till utomstående aktörer för expertutlåtanden. I de fallen kan centrumet ha behov av att överföra eller bifoga vissa personuppgifter till frågeställningen eller ljud- eller bildfilen för att ett användbart och kvalitativt svar ska kunna ges. Sådan personuppgiftsbehandling bör också täckas av den nya regleringen.

Eftersom det rör sig om utlämnande av uppgifter för att tillgodose Polismyndighetens eget behov vid forensiska undersökningar anser regeringen att uppgiftslämnande i förhållande till Rättsmedicinalverket och andra expertorgan bör regleras som ett primärt ändamål.

Behandling vid Nationellt forensiskt centrum för internationella uppdrag

Den internationella utvecklingen går mot att forensiska laboratorier specialiserar sig inom olika områden. Nationellt forensiskt centrum deltar bl.a. i samarbetet inom Europeiska unionen där olika laboratorier vid behov bistår varandra med speciella undersökningar och i arbetet med att ta fram s.k. second opinions. Nationellt forensiskt centrum behöver därför kunna behandla personuppgifter med anledning av att ett uppdrag lämnas till ett utländskt laboratorium eller att ett uppdrag begärs av ett utländskt laboratorium. Sådana internationella uppdrag som här avses kan, förutom att härröra från eller ställas till ett utländskt forensiskt laboratorium, i vissa fall ha en utländsk brottsbekämpande myndighet som avsändare eller mottagare. Det kan också vara fråga om en mellanfolklig organisation eller ett EU-organ, som Eurojust eller Europol. Möjligheten att behandla uppgifter med anledning av internationella uppdrag bör mot denna bakgrund utgöra ett särskilt primärt ändamål. Det bör av lagtexten framgå att sådana uppdrag kan erhållas från eller utföras åt – förutom utländska laboratorier – utländska brottsbekämpande myndigheter, mellanfolkliga organisationer eller EU-organ.

Behandling vid Nationellt forensiskt centrum för att ta fram forensiska uppslag

Resultaten av vissa undersökningar och uppgifter om de spår som undersöks lagras i de forensiska databaserna. Uppgifterna kommer i huvudsak från de myndigheter som har begärt att få undersökningar utförda. Som framgått registreras i princip inte direkta personuppgifter i de forensiska databaserna, eftersom det huvudsakliga ändamålet med dem är att bevara information om det undersökta materialet, föremålet eller spåret och hur undersökningen utfördes. För att kunna få mer utförlig information om undersökningen i ett visst ärende behöver informationen i databaserna

kopplas ihop med laboratoriets ärendenummer i ärendehanteringssystemet.

I de forensiska databaserna hålls uppgifter kontinuerligt tillgängliga, för att de som utför forensiska undersökningar ska ha tillgång till den upparbetade kunskapen inom centrumet. Uppgifterna kan exempelvis användas för att utvärdera resultatet av en undersökning eller för att lära upp nyanställda.

Informationen i de forensiska databaserna kan även användas för att ge polisen spaningsuppslag, s.k. forensiska uppslag. Tanken med det är att de iakttagelser som görs vid Nationellt forensiskt centrumets forensiska undersökningar i olika ärenden ska kunna komma till nytta i polisverksamheten som helhet eller i annan brottsbekämpande verksamhet. Det kan exempelvis vara fråga om sådana resultat från undersökningar som inte är av tillräckligt hög kvalitet för att kunna ligga till grund för ett expertutlåtande avsett för rättsliga ändamål. Det kan även vara fråga om att utifrån tillgänglig information hitta samband mellan ärenden med utgångspunkt i material, tillvägagångssätt eller någon liknande omständighet. Denna verksamhet, som ännu är under uppbyggnad, skiljer sig från den traditionella rollen som expertorgan där varje uppdrag i princip hanteras separat.

En systematisk bearbetning av insamlad information i syfte att berika Polismyndighetens eller någon annan brottsbekämpande myndighets underrättelseinformation eller utredningsverksamhet måste enligt propositionen En ny organisation för polisen ses som ett led i brottsbekämpande verksamhet (prop. 2013/14:110 s. 478 f.). Behandling i det syftet bör anges som ett särskilt ändamål. Det är naturligtvis i första hand i den brottsutredande och brottsbeivrande verksamheten som systematiskt arbete av detta slag kan få betydelse. Det kan emellertid inte uteslutas att fynd och iakttagelser även kan få viss betydelse för brottsbekämpande myndigheters underrättelseverksamhet, t.ex. när det gäller möjligheterna att koppla ihop uppgifter om olika narkotikaleveranser genom kemiska analyser av påträffad narkotika. Arbetet kan således även få betydelse för möjligheten att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet. Ändamålet kan därför lämpligen beskrivas som att ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser.

Efter överväganden i det enskilda fallet kan Nationellt forensiskt centrum antingen lämna information om uppslagen till andra enheter inom polisen eller andra brottsbekämpande myndigheter. Uppslagen behöver emellertid inte vara kopplade till ett visst uppdrag och en redovisning till andra enheter inom Polismyndigheten eller till en annan brottsbekämpande myndighet och kan därför inte regelmässigt anses falla under det här angivna primära ändamålet. Frågan behandlas vidare under avsnittet om behandling för att tillhandahålla information till andra (de sekundära ändamålen).

Frågan om hur länge uppgifter i de forensiska databaserna bör få behandlas för det nu aktuella ändamålet behandlas också i det följande.

Behandling vid Nationellt forensiskt centrum för forskning och statistik

En viktig uppgift för Nationellt forensiskt centrum är att bedriva forensisk forskning och att samla, bearbeta och offentliggöra resultaten från sådan forskning. Det arbete man utför i enskilda undersökningar och de utlåtanden som avges förutsätts också vila på vetenskaplig grund. Eftersom de primära ändamålen för behandling föreslås få en uttömmande reglering bör det i lagtexten anges att centrumet får behandla personuppgifter för forskning och statistik.

Behandling vid Nationellt forensiskt centrum i syfte att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten

Nationellt forensiskt centrum har huvudansvaret för den forensiska processen inom Polismyndigheten. Som tidigare nämnts är en tanke med det bl.a. att man i större utsträckning än i dag generellt ska utveckla och tillämpa vetenskapliga metoder på frågeställningar om fysiska eller digitala spår. En sådan utveckling torde förutsätta att centrumet får ett större inflytande över upplärning av dem som ska arbeta på brottsplatser eller som ska ansvara för undersökningar på brottsplatser eller vissa analyser eller undersökningar i laboratoriemiljö. Det kan medföra behov av att behandla personuppgifter. Vidare är det från rättssäkerhetssynpunkt viktigt att Nationellt forensiskt centrum har möjlighet att behandla personuppgifter om det i efterhand skulle uppdagas att en viss typ av analyser eller undersökningar eventuellt kan ha medverkat till ett felaktigt resultat. En sådan fråga kan t.ex. väckas på grund av nya vetenskapliga rön eller någon fråga som uppmärksammas i ett resningsärende. Det bör då vara möjligt att kunna söka fram ärenden som kan behöva kontrolleras för att undanröja misstankar om att det kan ha utfärdats ofullständiga eller missvisande utlåtanden. Mot den bakgrunden bör ett särskilt ändamål vara att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten.

Behandling för enbart forensiska ändamål vid Polismyndigheten i övrigt

Den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten kommer framför allt att bestå i de forensiska undersökningar som Nationellt forensiskt centrum utför åt rättsväsendet och de uppgifter som Nationellt forensiskt centrum utför i övrigt. Vissa forensiska uppgifter utförs dock, som framgått, även av annan polispersonal. De tillhör organisatoriskt andra enheter inom Polismyndigheten. Forensiska åtgärder som vidtas av sådan personal är typiskt sett att omhänderta fynd som påträffas vid en brottsplatsundersökning eller att säkra spår från beslagtagna föremål. Insamlingen av spår kan även avse spår som säkras på ett brottsoffer eller en misstänkt gärningsman. Den kan även vara fråga om sådant som påträffas utefter gärningsmannens flyktväg från brottsplatsen eller när han eller hon grips. Det krävs inte sällan personuppgiftsbehandling för att i forensiska ärendehanteringssystem registrera forensisk information och i övrigt hantera den information som behövs för att sedan kunna utföra forensiska undersökningar, analyser och jämförelser av olika slag med det insamlade materialet. Arbetsuppgifterna kan utföras av en forensiker eller av någon av de polismän som kommit först till brottsplatsen. För personuppgiftsbehandlingen saknar det betydelse vem som hanterar den forensiska informationen och vilken organisatorisk tillhörighet han eller

henne har. Både den som arbetar inom Nationellt forensiskt centrum och den som arbetar i någon annan del av Polismyndigheten får med den föreslagna lösningen behandla uppgifter för forensiska ändamål. Det avgörande är om syftet är att möjliggöra forensisk undersökning, analys eller jämförelse.

Det kan också, som framgått, förutses att fler forensiska åtgärder kan komma att göras på brottsplatsen av annan personal än forensiker. Även i samband med det finns det behov av att behandla personuppgifter för forensiska syften. Den nya regleringen bör inte hindra den fortsatta utvecklingen mot att vissa forensiska analyser och undersökningar, och den därmed sammanhängande behandlingen av personuppgifter för forensiska ändamål, kan utföras av den personal som först kommer till en brottsplats.

Det bör därför finnas ett primärt ändamål som medger att personuppgifter får behandlas vid andra enheter inom Polismyndigheten dels om det behövs för att lämna det underlag i form av insamlade spår eller annat som krävs för att Nationellt forensiskt centrum ska kunna utföra nödvändiga forensiska åtgärder, dels om det behövs för att även anställda som organisatoriskt inte tillhör centrumet ska kunna utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser åt den egna myndigheten.

4.7.2 Sekundära ändamål

Regeringens förslag: Personuppgifter som behandlas för något eller några av de primära ändamålen får också behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket.

Personuppgifter som behandlas vid begäran om forensiska åtgärder av eller vid utförandet av sådana åtgärder åt Rättsmedicinalverket, ett utländskt laboratorium, en utländsk brottsbekämpande myndighet eller ett EU-organ, eller ett annat svenskt expertorgan får dock inte behandlas för att tillhandahålla information som behövs i någon annan myndighets verksamhet. Detsamma gäller personuppgifter som behandlas för forskning och statistik.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas för något eller några av de primära ändamålen även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål, under förutsättning att det inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser yttrar sig inte särskilt i denna fråga eller är positiva till förslaget. *Sveriges advokatsamfund* anser att högre krav bör ställas på de föreslagna sekundära ändamålen och att det finns oklarheter om var gränserna går vad gäller tillämpligheten av den s.k. finalitetsprincipen. Advokatsamfundet motsätter sig därför förslagen och anser att det särskilt skulle behöva regleras för vilka specifika ändamål personuppgifterna får behandlas.

Skälen för regeringens förslag

Behandling för att tillhandahålla information till annan brottsbekämpande verksamhet

Som tidigare nämnts bör det även finnas sekundära ändamål för behandling av personuppgifter som behandlas för forensiska syften. De sekundära ändamålen ska ange när personuppgifter, som behandlas för forensiska ändamål vid Polismyndigheten, får användas i andra delar av myndighetens verksamhet eller lämnas ut till andra myndigheter eller organisationer för deras behov.

Ett viktigt skäl för att kunna lämna ut uppgifter som hänför sig till resultatet av en enskild forensisk analys, undersökning eller jämförelse är att det ska vara möjligt för Nationellt forensiskt centrum att kunna rapportera att man fått träff i spårregistret på en tidigare okänd gärningsman, t.ex. med anledning av att ett rutinemässigt prov har tagits för registrering i utredningsregistret eller DNA-registret. Det bör regleras som ett tillåtet sekundärt ändamål att redovisa sådana träffar, som faller utanför begäran i ett undersökningsärende och därmed utanför det primära ändamålet. För att kunna dra nytta av den mera framåtsyftande verksamhet som arbetet med forensiska uppslag innebär bör också personuppgifter som behandlas för att ta fram forensiska uppslag få behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket. Genom en sådan bestämmelse klargörs att uppgifter som behandlas för forensiska ändamål får lämnas ut inte bara till andra enheter inom Polismyndigheten utan också till andra brottsbekämpande myndigheter om det i det enskilda fallet skulle vara motiverat. Det kan t.ex. i vissa fall vara lika viktigt att underrätta Tullverket som Polismyndigheten om fynd som knyter samman olika narkotikaleveranser eller nya typer av droger. Behovet av att sprida kunskaper kan även härröra från en viss undersökning som Nationellt forensiskt centrum har fått i uppdrag att göra.

Nationellt forensiskt centrum måste också ha möjlighet att kontakta berörda myndigheter om centrumet i sin uppgift att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten skulle upptäcka att det förekommit någon felaktighet.

Det som nu har sagts bör dock inte gälla när Nationellt forensiskt centrum bistår i ett internationellt uppdrag, gör undersökningar eller analyser åt ett annat svenskt expertorgan eller begär forensiska analyser eller undersökningar av någon annan eller fullgör ett externt uppdrag. Regeringen återkommer till dessa frågor. Även forskningen bör undantas.

Med de begränsningar som anges nedan bör således uppgifter som behandlas för primära ändamål få behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket. Däremot finns det inte skäl att nämna allmän domstol i uppräknningen, eftersom det är svårt att se någon situation där det skulle finnas behov av att lämna uppgifter till en domstol av annan anledning än att denna har begärt en viss undersökning.

Internationella uppdrag, uppdrag till andra expertorgan och forskning

Resultat som härrör från internationella uppdrag bör inte få lämnas ut till annan brottsbekämpning. Det får nämligen förutsättas att om ett utländskt forensiskt laboratorium eller en utländsk brottsbekämpande myndighet, en mellanfolklig organisation eller ett EU-organ lämnar ett undersökningsuppdrag, görs detta under den uttryckliga eller underförstådda förutsättningen att resultatet inte ska spridas till någon annan än uppdragsgivaren. Om en sådan uppdragsgivare i ett enskilt fall skulle önska att Nationellt forensiskt centrum sprider informationen, t.ex. personuppgifter som är hänförliga till en ny drog som påträffats i en annan stat och som analyserats av Nationellt forensiskt centrum, får en prövning göras enligt finalitetsprincipen.

Personuppgifter som behandlas i syfte att begära undersökningar av eller utföra undersökningar åt Rättsmedicinalverket, att begära undersökningar av ett annat svenskt expertorgan, eller att begära internationella undersökningar finns det som regel inte heller något behov av att lämna ut till någon annan än uppdragsgivaren eller mottagaren av uppdraget. I de fall där Nationellt forensiskt centrum inom ramen för ett eget undersökningsärende som initierats av någon av de brottsbekämpande myndigheterna finner anledning att anlita annans expertis på något visst område, och om det då skulle behandlas personuppgifter i svaret från den anlitade aktören, ger den föreslagna regleringen av de primära ändamålen utrymme för centrumet att behandla uppgifterna och att redovisa dem till den myndighet som initierat undersökningsärendet. Sådana uppgifter bör därför inte heller omfattas av de sekundära ändamålen.

När det gäller resultat som härrör från forensisk forskning torde det normalt inte heller finnas något skäl att lämna ut personuppgifter. Sådana personuppgifter bör inte omfattas av de sekundära ändamålen, eftersom de normalt inte har intresse för någon annan än uppdragsgivaren.

Tillämpningen av finalitetsprincipen

Vid utformningen av såväl de primära som de sekundära ändamålsbestämmelserna är det regeringens strävan att åstadkomma en så heltäckande reglering som möjligt. De sekundära ändamålen omfattar också huvuddelen av det uppgiftsutlämnande som kan komma i fråga vad gäller uppgifter som behandlas för forensiska ändamål. Härigenom får *Sveriges advokatsamfunds* synpunkter i allt väsentligt anses omhändertagna. På samma sätt som gäller för andra sekundära ändamål i polisdatalagen anser regeringen dock att uppräkningsavdelningen av sekundära ändamål för behandling av personuppgifter i forensisk verksamhet inte bör vara uttömmande, eftersom det inte går att förutse alla tänkbara situationer där ett utlämnande kan vara motiverat. Ett visst utrymme bör lämnas för att i enskilda fall tillhandahålla uppgifter för andra ändamål än de i lagen uttryckligen angivna, under förutsättning att det nya ändamålet inte kan anses vara oförenligt med insamlingsändamålet (finalitetsprincipen). Detta bör framgå av direkt av lagtexten (jfr 2 kap. 8 § och nuvarande 5 kap. 2 § polisdatalagen). Tillhandahållande av uppgifter för andra ändamål än de uppräknade kan exempelvis komma att aktualiseras i det forensiska forskningsarbetet. Ett annat exempel kan vara att i ett enskilt

fall lämna uppgifter till en domstol, även när domstolen inte är uppdragsgivare, om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda.

Statens kriminaltekniska laboratorium lyfter frågan om samarbete inom EU avseende standardiseringsarbete, forskning och utveckling på det forensiska området och uppbyggnad av referensdatabaser. Inom ramen för sådant frivilligt internationellt samarbete överförs inte några direkta personuppgifter. Det rör sig i stället framför allt om uppgifter om spår och material, t.ex. uppgifter om olika typer av narkotikabeslag, fibertyper, billack eller förfälskade sedlar. Normalt förekommer inte någon personuppgiftsbehandling vid sådan överföring. Finns det en koppling mellan uppgifterna och en viss person i Nationellt forensiskt centrum's eget ärendehanteringssystem kan dock en indirekt personuppgiftsbehandling sägas bli följden. I en sådan situation bör – efter en bedömning i det enskilda fallet – finalitetsprincipen kunna tillämpas. Mot den bakgrunden ser regeringen inte skäl att reglera denna situation särskilt.

Behandling för historiska, statistiska och vetenskapliga ändamål anses enligt 9 § andra stycket personuppgiftslagen, som föreslås vara tillämplig vid behandling för forensiska syften, inte vara oförenlig med finalitetsprincipen.

4.8 Tillämpningen av 2 kap. polisdatalagen

Regeringens förslag: Det ska uttryckligen anges vilka bestämmelser i 2 kap. polisdatalagen som ska tillämpas vid Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Som redovisas i avsnitt 4.4 bör inte alla bestämmelser i 2 kap. polisdatalagen tillämpas vid behandling av personuppgifter för forensiska ändamål vid Polismyndigheten, antingen därför att de inte behövs eller för att de inte är ändamålsenliga. Det är då viktigt att det framgår tydligt vilka bestämmelser som gäller. Den lämpligaste lösningen är att reglera detta på samma sätt som för Säkerhetspolisen, genom att i en särskild bestämmelse i det nya kapitlet räkna upp vilka paragrafer i 2 kap. som ska tillämpas.

Av de skäl som anges i avsnitt 4.4 bör följande bestämmelser i 2 kap. tillämpas vid behandling av personuppgifter för forensiska ändamål vid Polismyndigheten:

1. 1 och 2 §§ om förhållandet till personuppgiftslagen,
2. 3 § om definitioner,
3. 4 och 5 §§ om personuppgiftsansvar,
4. 6 § om tillsyn,
5. 10 § om behandling av känsliga personuppgifter,
6. 11 § om tillgången till personuppgifter, och
7. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande av personuppgifter.

4.9 Behandling av känsliga personuppgifter

Regeringens förslag: När viss behandling av känsliga personuppgifter tillåts ska det även införas en regel som förbjuder användning av känsliga personuppgifter som sökbegrepp.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bedömer att det inte är möjligt att införa någon närmare reglering av vilka typer av personuppgifter som får behandlas för forensiska ändamål vid Polismyndigheten. Vilka personuppgifter som kan aktualiseras i ett undersökningsärende styrs helt av vilka undersökningar som begärs. Som framgår av avsnitt 4.4 kan känsliga personuppgifter behöva behandlas för forensiska syften. Eftersom regeringen föreslår att regeln i 2 kap. 10 § polisdatalagen om behandling av känsliga personuppgifter ska tillämpas, bör dock möjligheten att behandla känsliga personuppgifter begränsas på det sättet att det införs ett förbud mot att använda känsliga personuppgifter som sökbegrepp motsvarande 3 kap. 5 § polisdatalagen. En särskild regel om det bör därför införas i det nya kapitlet.

4.10 Bevarande av uppgifter

Regeringens förslag: Personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av de primära ändamålen för behandling.

Nationellt forensiskt centrum får inte behandla personuppgifter för att ta fram forensiska uppslag när det har förflutit fem år efter utgången av det kalenderår då ärendet där uppgifterna förekommer registrerades.

I lagen ska det upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om digital arkivering.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte någon invändning mot förslagen i denna del. *Datainspektionen* anför att uppgifter i den forensiska verksamheten inte bör vara åtkomliga i den eller annan verksamhet under längre tid än vad som är tillåtet för behandling av motsvarande uppgifter hos polisen eller andra brottsbekämpande myndigheter. *Rikspolisstyrelsen* anser att bestämmelsen om längsta bevarandetid vad avser forensiska uppslag bör kompletteras av ett bemyndigande att meddela föreskrifter om längre bevarandetid.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt om bevarande av uppgifter som behandlas för forensiska ändamål

Personuppgifter får enligt 9 § första stycket i personuppgiftslagen inte bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Bestämmelsen hindrar inte att personuppgifter i allmänna handlingar arkiveras (8 § andra stycket). När uppgifter inte längre får behandlas kan de således avskiljas från exempelvis ett ärendehanteringssystem och arkiveras. Enligt 2 kap. 2 § polisdatalagen ska dock 9 § första stycket i personuppgiftslagen inte tillämpas. I stället har en annan lösning valts i polisdatalagen. För uppgifter i förundersökningar och brottsanmälningar gäller att dessa ska arkiveras, och de omfattas därför inte av polisdatalagens gallringsregler, men de får inte vara gemensamt tillgängliga mer än ett visst antal år beroende på vissa närmare angivna förutsättningar (3 kap. 10 och 11 §§ polisdatalagen).

I de forensiska undersökningsärendena behandlas personuppgifter i ärendehanteringssystemet Forum. I systemet finns över 800 000 poster, bl.a. därför att det för närvarande är Forum som innehåller kopplingen mellan en individ och en DNA-profil som registrerats i något av DNA-registren. Denna information måste finnas kvar i Forum så länge som DNA-profilen får finnas kvar i något av DNA-registren. Genom den arkivlösning som håller på att tas fram kommer dock de undersökningsärenden som inte innehåller en koppling till DNA-registren att kunna skiljas av från Forum och arkiveras.

Eftersom tyngdpunkten i den forensiska verksamheten utgörs av undersökningsärendena, och då undersökningarna som regel görs inom ramen för en förundersökning, finns det anledning att välja samma lösning för uppgifter som behandlas för forensiska syften som i övrigt gäller i polisdatalagen för förundersökningsuppgifter. Det är därför mest ändamålsenligt att införa en generell regel om att personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål inte får bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av de primära ändamålen för behandling. Det gäller såväl för behandling i undersökningsärenden som för behandling i samband med forskning och statistik. Det innefattar även behandling i de forensiska databaserna, t.ex. för att verifiera resultat eller i forskning, i den mån personuppgifter förekommer där. Regeringen anser att en regel av den innebörden bör införas. De bevarandetider som gäller i den brottsbekämpande verksamheten i övrigt är en naturlig utgångspunkt vid överväganden om hur länge uppgifter i den forensiska verksamheten längst får bevaras. Regeringens uppfattning i denna del skiljer sig således inte från *Datainspektionens*. Ett av skälen till varför det behövs särskild reglering för personuppgifter som behandlas för forensiska syften är dock att tiden för bevarande måste kunna anpassas särskilt till de forensiska behoven och de ändamål för behandling av personuppgifter som gäller i sådan verksamhet. I det följande redogörs närmare för behoven av särreglering på detta område.

Bevarande av uppgifter om oidentifierade spår

När det gäller oidentifierade spår kan det övervägas om man bör införa en motsvarande reglering som den som i dag finns i polisdatalagen för

spårregistret och för fingeravtrycks- och signalementsregister. Regleringen innebär att uppgifter i dessa register får behandlas i högst 30 år räknat från registreringen. När det gäller de allra mest allvarliga brotten som saknar preskriptionstid gallras dock uppgifterna senast efter 70 år. Brotten i fråga är mord, dråp, folkmord, brott mot mänskligheten, grov krigsförbrytelse och terroristbrott och försök till sådana brott (se prop. 2013/14:146). Exempel på sådana oidentifierade spår som behandlas automatiserat i den forensiska verksamheten är uppgifter om kulor, verktygsspår, skospår och liknande. Det finns dock en avgörande skillnad mellan behandling av å ena sidan sådana oidentifierade spår och å andra sidan oidentifierade DNA-spår och fingeravtryck. De senare kan direkt komma att leda till en viss fysisk person som är tänkbar gärningsman för ett visst brott. De förstnämnda, t.ex. ett verktygsspår, behöver däremot hanteras i flera led innan en viss fysisk person kan knytas till en brottsmisstanke. Därmed är också behandlingen av sådana spår betydligt mindre integritetskänslig än behandling av uppgifter om oidentifierade DNA-spår eller fingeravtryck. Regeringen bedömer mot den bakgrunden att det inte finns sådana integritetsrisker med behandlingen av uppgifter om oidentifierade spår, som skulle motivera att det införs en särskild regel om längsta tid för bevarande av uppgifter om andra spår än DNA-spår och fingeravtryck. Någon sådan regel bör därför inte införas.

Särskilt om behandlingen av uppgifter för forensiska uppslag

De forensiska databaserna gallras i princip inte på grund av den funktion de har i verksamheten. Databaserna kommer dock i framtiden alltmer att användas även i brottsbekämpande syfte genom de forensiska uppslagen. Eftersom huvudregeln som nyss nämnts bör vara att uppgifter får bevaras för något eller några av de primära ändamålen, däribland för att ta fram uppslag, skulle det på sikt kunna öppna möjlighet att i den forensiska verksamheten behandla personuppgifter som är gallrade, eller i vart fall inte längre är tillgängliga, i Polismyndighetens övriga verksamhet. Hur länge personuppgifter kan behandlas för att ta fram forensiska uppslag som kan leda fram till en brottsutredning och i slutändan en fällande dom skulle då ytterst begränsas av reglerna om åtalpreskription. Konsekvensen skulle kunna bli att man i den forensiska verksamheten skulle ha större möjligheter att behandla vissa personuppgifter än vad som gäller i den övriga verksamheten i myndigheten. Det sagda talar enligt regeringens mening för att det bör införas en begränsning av hur länge uppgifter får behandlas för att ta fram forensiska uppslag.

En rimlig avvägning av de olika intressen som bör beaktas är att Nationellt forensiskt centrum bör få behandla personuppgifter i sitt arbete med att ta fram forensiska uppslag i fem år efter det kalenderår då ärendet i vilket uppgifterna förekommer registrerades. Det motsvarar i princip vad som enligt 3 kap. 11 § polisdatalagen gäller för hur länge gemensamt tillgängliga uppgifter som rör en förundersökning får behandlas i polisens brottsbekämpande verksamhet. Genom en sådan lösning tillgodoses också *Datainspektionens* synpunkt att uppgifter i den forensiska verksamheten inte bör vara åtkomliga i den eller annan verksamhet under längre tid än vad som är tillåtet för behandling av motsvarande uppgifter

hos Polismyndigheten i övrigt eller hos andra brottsbekämpande myndigheter.

Frågan är då om det behövs någon ytterligare integritetsskyddande bestämmelse för de forensiska uppslagen. Enligt 3 kap. 13 § polisdatalagen får en person inte vara sökbar som misstänkt om en förundersökning eller ett åtal mot denne har lagts ned eller en frikännande dom har meddelats. Det kapitlet föreslås inte vara tillämpligt för personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål (se avsnitt 4.4 och avsnitt 4.11). Forensiska undersökningsärenden hanteras, som tidigare framgått, oberoende av brottsutredningen i övrigt. Det centrala i ett sådant ärende är att besvara delfrågor, exempelvis om en viss blodfläck härrör från en viss person eller inte. Däremot är det inte aktuellt att söka efter kategorierna misstänkta eller inte misstänkta i sådana ärenden eller att hantera ärendena på olika sätt beroende på om en person är misstänkt eller inte. Mot den bakgrunden gör regeringen bedömningen att det inte krävs någon bestämmelse som motsvarar 3 kap. 13 § i det nya kapitlet. Inte heller i övrigt har det framkommit något behov av särskilda bestämmelser på området.

Rikspolisstyrelsen förordar att regeringen i förordning ska kunna utöka den tid för bevarande som anges i lagen, i likhet med vad som gäller enligt 3 kap. polisdatalagen. När det gäller den regleringen har det ansetts att det kan finnas verksamhetsskäl som talar för att polisen ska kunna ha fortsatt tillgång till vissa uppgifter ur förundersökningar även efter det att fem år förflutit. Av hänsyn till enskildas integritet har det efter femårsfristen inte ansetts finnas några skäl att tillåta fortsatt behandling av hela förundersökningen i den brottsbekämpande verksamheten, utan bara till vissa utpekade uppgifter. Tillgången begränsas till vissa kategorier av uppgifter (se prop. 2009/10:85 s. 227). Beträffande personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål kan regeringen inte se något motsvarande behov av att låta vissa särskilt utpekade personuppgifter bevaras under längre tid än fem år för syftet att ta fram forensiska uppslag.

Digital arkivering

Att det införs en bestämmelse om att personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål inte får bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av de primära ändamålen för behandling hindrar naturligtvis inte att uppgifterna därefter arkiveras enligt arkivlagstiftningen. Det bör också, på samma sätt som när det gäller den brottsbekämpande verksamheten i övrigt vid Polismyndigheten, införas en bestämmelse som möjliggör digital arkivering. Regeln bör upplysa om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, kan meddela föreskrifter om digital arkivering.

Det finns redan bestämmelser i 2 kap. 12 § och nuvarande 5 kap. 6 § som upplyser om att regeringen kan meddela föreskrifter om digital arkivering. För att uppnå enhetlighet i regleringen i polisdatalagen bör det i de paragraferna göras ett motsvarande tillägg om att föreskrifter kan meddelas – förutom av regeringen – också av den myndighet som regeringen bestämmer.

4.11 Gemensamt tillgängliga uppgifter

Regeringens bedömning: Det finns inte behov av några särskilda regler om behandling av personuppgifter för forensiska ändamål som gjorts gemensamt tillgängliga.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: Som framgått finns det i 3 kap. polisdatalagen särskilda och mer begränsande regler för uppgifter som gjorts gemensamt tillgängliga. Med gemensamt tillgängliga uppgifter avses sådana uppgifter som fler än ett fåtal personer har tillgång till, oavsett vilken teknik som ger dem tillgång till uppgifterna (prop. 2009/10:85 s. 334 f.). Reglerna i 3 kap. polisdatalagen gäller inte för de register som regleras särskilt i 4 kap. polisdatalagen. I en tidigare departementspromemoria bedömdes reglerna i 3 kap. polisdatalagen kunna orsaka tillämpningsproblem om de skulle gälla i den forensiska verksamheten, bl.a. på grund av att bestämmelserna om i vilka situationer uppgifter får göras gemensamt tillgängliga inte är anpassade till de forensiska behoven. Där är inte sådana faktorer som vilken typ av brottslighet som uppgifterna har samband med relevanta. I stället är det värdet för den forensiska verksamheten som är avgörande för behovet av att kunna ge fler än bara ett fåtal tillgång till uppgifterna. Reglerna i 3 kap. polisdatalagen har därför inte ansetts vara ändamålsenliga för den forensiska verksamheten (Ds 2013:22 s. 91 f.).

Verksamhetens särdrag talar alltså för att de begränsningar som gäller enligt 3 kap. polisdatalagen inte bör gälla för personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål vid Nationellt forensiskt centrum. Frågan är om den bedömningen fortfarande står sig, när Statens kriminaltekniska laboratorium nu har införlivats i Polismyndigheten. Som tidigare redovisats är de organisatoriska förändringarna ännu inte fastlagda i detalj, men Nationellt forensiskt centrum kommer stegvis att överta ansvaret för laboratorierna i polisregionerna. Det kan därmed bli aktuellt att fler personer än tidigare ges behörighet till forensiska ärendehanteringssystem eller databaser. Den verksamhet som bedrivs vid polisregionernas laboratorier innebär för närvarande främst att spår säkras, t.ex. framkallning av fingeravtryck eller tejpning av kläder, och att uppgifter om spåren förs in i de forensiska it-systemen för vidare hantering av undersökningsärendena vid centrumets centrala enheter.

Redan de regler som föreslås gälla generellt för personuppgiftsbehandlingen för forensiska ändamål, oavsett om uppgifterna är gemensamt tillgängliga eller inte, ger ett gott integritetsskydd. Regeln om att varje anställd bara ska ges tillgång till de personuppgifter som han eller hon behöver för att utföra sina arbetsuppgifter kommer som framgått att tillämpas. Nationellt forensiskt centrum har till huvuduppgift att genomföra enskilda undersökningar med anledning av misstanke om brott. Undersökningsärendena hanteras som regel av några få personer. Det är i princip bara personuppgifter som förekommer i DNA-registren och i fingeravtrycks- och signalementsregister samt uppgifter i de forensiska databaserna som det finns behov av att kunna ge fler än de som arbetar med ett

enskilt ärende tillgång till. Som framhållits tidigare innehåller de forensiska databaserna sällan annat än harmlösa personuppgifter, men de ger genom kopplingar till ärendehanteringssystemet indirekt tillgång till andra personuppgifter. De uppgifter i den forensiska verksamheten som kan behöva vara tillgängliga för en vidare krets är – förutom uppgifter i DNA-register och fingeravtrycksregister – framför allt uppgifter om oidentifierade spår och uppgifter om undersökningsmetoder och deras resultat. Däremot är det, som framgått, normalt av underordnad betydelse vem resultatet rör och om han eller hon är misstänkt eller inte. Regeln om behörighetsbegränsningar ger då i praktiken ett integritetsskydd när det gäller personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål. Det införs också specialanpassade bestämmelser om tillåtna ändamål för behandling och bestämmelser om sökbegränsningar för känsliga personuppgifter och om längsta bevarandetid. I den forensiska verksamheten framgår det vidare direkt genom ett undersökningsärende som sådant och genom resultatet av en undersökning för vilket ändamål behandlingen sker. Regeringen gör därför även med beaktande av omorganisationen den bedömningen att det inte finns något behov av att skapa en särskild reglering för personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål och som gjorts gemensamt tillgängliga.

4.12 Sekretessgenombrott för vissa uppgifter?

Regeringens förslag: Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen, rätt att ta del av personuppgifter som behandlas i den forensiska verksamhet som syftar till att ta fram forensiska uppslag, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna i sin brottsbekämpande verksamhet.

I lagen bör det upplysas om att regeringen kan meddela föreskrifter om att personuppgifter får lämnas ut i andra fall.

Regeringens bedömning: Det finns inte behov av någon ny sekretessbrytande bestämmelse för internationella förhållanden.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer med regeringens. Promemorian innehåller bedömningar som motsvarar regeringens förslag, men inte något förslag i denna del.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Sekretessgenombrott i förhållande till andra brottsbekämpande myndigheter

För personuppgifter som behandlas i forensisk verksamhet kan det gälla sekretess. Sekretess till skydd för det allmännas intresse av att förebygga och beivra brott regleras i 18 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Sekretess gäller, i större eller mindre utsträckning, för uppgifter som hänför sig till förundersökning i brottmål eller Polismyndighetens verksamhet i övrigt för att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra

brott (18 kap. 1 §) och som regel för underrättelseuppgifter (18 kap. 2 §). I de fall där Polismyndigheten genom Nationellt forensiskt centrum i forensisk verksamhet biträder en annan brottsbekämpande myndighet, t.ex. när ett undersökningsärende initieras av en annan myndighet, gäller motsvarande sekretess (18 kap. 3 §). Korresponderande sekretessregler till skydd för enskildas intressen i förundersökning och annan brottsbekämpande verksamhet finns i 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen.

För de externa uppdrag som Nationellt forensiskt centrum utför utanför den brottsbekämpande verksamheten kan sekretess för uppgifter gälla enligt 31 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen. Regeringen återkommer till den frågan i avsnitt 4.13.

Enligt 8 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen får uppgifter för vilka sekretess gäller inte röjas för andra myndigheter, om inte annat framgår av lagen (eller lag eller förordning till vilken lagen hänvisar). När uppgifter ska lämnas mellan myndigheter måste därför hänsyn tas till sekretesslagstiftningen. Detsamma gäller när uppgifter ska lämnas ut till andra verksamhetsgrenar inom en myndighet (8 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen).

När Rikspolisstyrelsen, de lokala polismyndigheterna och Statens kriminaltekniska laboratorium slogs ihop till en myndighet försvann de sekretessgränser som tidigare fanns mellan myndigheterna (se prop. 2013/14:110 s. 508). Eftersom samma sekretess enligt 18 kap. och 35 kap. offentlighets- och sekretesslagen gäller för uppgifter i såväl Polismyndighetens forensiska verksamhet – med undantag för uppdragsverksamheten – som i den brottsbekämpande verksamheten i övrigt, finns det inte något behov av en sekretessbrytande regel för att kunna lämna uppgifter internt inom Polismyndigheten.

När det gäller förhållandet till andra brottsbekämpande myndigheter framgår det inledningsvis av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen att sekretessbelagda uppgifter får lämnas från en myndighet till en annan om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.

När det gäller redovisning av uppslag till andra brottsbekämpande myndigheter (dvs. vid sådant uppgiftslämnande som motsvarar ett sekundärt ändamål för behandling) finns det skäl att överväga ett sekretessgenombrott. Som framgår i avsnitt 4.4 ser regeringen inte något behov av att möjliggöra någon direktåtkomst till uppgifter som behandlas i den forensiska verksamheten. Vid redovisning av uppslag kommer dock utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till andra brottsbekämpande myndigheter att kunna aktualiseras, eftersom den grundläggande tanken med sådana uppslag är att de iakttagelser som görs i den forensiska verksamheten ska kunna komma till nytta både hos polisen och i annan brottsbekämpande verksamhet. Det kommer också till uttryck i förslaget till ändamålsbestämmelser. I departementspromemorian redogörs för verksamheten med uppslag och görs bedömningen att ändamålsbestämmelserna bör tillåta sådant lämnande av personuppgifter. Departementspromemorian innehåller dock, vilket får ses som ett rent förbiseende, inte något förslag till sekretessbrytande regel. Regeringen anser att en bestämmelse som bryter sekretess i förhållande till andra brottsbekämpande myndigheter bör införas när det gäller forensiska uppslag.

Ett fullständigt sekretessgenombrott är av integritetsskäl inte acceptabelt. Även om sekretessen består gentemot allmänheten och intresset av att bekämpa brott väger tungt, bör en begränsning i den sekretessbrytande bestämmelsen göras. Uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskild kan vara mycket integritetskänsliga. Därför är det viktigt att andra brottsbekämpande myndigheter bara får tillgång till sådana uppgifter när de behöver det för att kunna bedriva den brottsbekämpande verksamhet som de är ålagda enligt lag eller annan författning. Regeringen anser därför att detta rekvisit bör begränsa den sekretessbrytande bestämmelsen.

Vilka sekretessbestämmelser ska den nya regleringen omfatta?

Eftersom bestämmelserna i 18 kap. 1–3 §§ offentlighets- och sekretesslagen till skydd för intresset att förebygga och beivra brott är tillämpliga hos alla brottsbekämpande myndigheter bör det i de flesta fall inte innebära någon skada för den forensiska verksamheten att lämna ut uppgifterna. Utgångspunkten är således redan enligt gällande rätt att uppgifter som omfattas av sekretess enligt nämnda paragrafer normalt kan lämnas ut till en annan brottsbekämpande myndighet. Det finns alltså inte något generellt behov av att bryta den sekretess som kan gälla enligt 18 kap.

Eftersom det kan råda sekretess för de uppgifter som behandlas i forensisk verksamhet även enligt 35 kap. offentlighets- och sekretesslagen till skydd för enskild, krävs det sekretessprövning i varje enskilt fall där en sådan uppgift ska lämnas till en annan brottsbekämpande myndighet. Även om uppgifterna kan lämnas ut efter en sådan prövning innebär det att tid och kraft måste läggas på en prövning som normalt alltid ger samma resultat. En sekretessbrytande regel skulle därmed underlätta uppgiftslämnandet.

Den sekretessbestämmelse som nu är av intresse är 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen, som reglerar sekretessen i förundersökning och annan brottsbekämpande verksamhet. Sekretessen enligt 35 kap. 1 § är tillämplig hos alla brottsbekämpande myndigheter, vilket innebär att uppgifterna har samma skydd gentemot utomstående hos den mottagande myndigheten som hos den som lämnar ut uppgifterna. En regel som bryter denna sekretess skulle förenkla förfarandet vid utlämnande av uppgifter om forensiska uppslag till andra brottsbekämpande myndigheter.

Sekretessen i 21 kap. 3 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen gäller för uppgift om enskilds bostadsadress, telefonnummer och andra jämförbara uppgifter som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde, om det finns särskild anledning att anta att han eller hon, eller någon närstående, kan komma att utsättas för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Denna sekretess har införts för att säkerställa skyddet för det som brukar kallas skyddade adresser hos alla myndigheter (se prop. 2005/06:161 s. 55 f.). Sekretessen i paragrafens första stycke skyddar personer som anses ha stort behov av att uppgifter om deras uppehållsort inte röjs. Sekretess enligt denna paragraf är relativt vanlig i samband med brottsutredningar. Ibland gäller sekretessen till skydd för brottsoffret och ibland till skydd för den misstänkte. Sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen gäller hos alla myndigheter. Det innebär att en uppgift som lämnas till en annan

brottsbekämpande myndighet har samma skydd gentemot allmänheten hos den mottagande myndigheten. Dessutom är de brottsbekämpande myndigheterna vana vid att hantera denna sekretess. Mot den nu angivna bakgrunden bör uppgifter som omfattas av sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket kunna lämnas vidare utan att detta hindras av sekretessen.

Med hänsyn till de vinster för brottsbekämpningen som det skulle innebära om sekretess enligt 35 kap. 1 § eller 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen inte behöver prövas i varje enskilt fall där utlämnande av uppgifter som härrör från den forensiska uppslagsverksamheten aktualiseras, anser regeringen att en sekretessbrytande regel bör införas. Med beaktande av att samma sekretesskydd gäller hos mottagande myndigheter, och att det bestäms i den forensiska verksamheten vilka uppgifter som ska lämnas ut, bedömer regeringen att sekretessgenombrottet inte medför integritetsrisker som skulle kunna tala emot att det införs.

Ett motsvarande sekretessgenombrott gäller redan för Polismyndigheten i dess brottsbekämpande verksamhet (2 kap. 16 § polisdatalagen). Den bestämmelsen hänför sig dock till uppgifter som gjorts gemensamt tillgängliga. Mot bakgrund av att det inte bedöms ändamålsenligt att för den forensiska verksamheten införa särskilda bestämmelser för gemensamt tillgängliga personuppgifter (se avsnitt 4.11), och då en hänvisning till bestämmelsen i 2 kap. därför inte kan göras, föreslår regeringen att det införs en särskild sekretessbrytande regel i det nya kapitlet i polisdatalagen.

I den mån andra sekretessbestämmelser än de anförda är tillämpliga får det, på samma sätt som nu, göras en bedömning i det enskilda fallet av om sekretessen hindrar att uppgifterna lämnas ut.

I lagen bör det också upplysas om att regeringen kan meddela föreskrifter om att personuppgifter får lämnas ut även i andra fall.

Uppgiftslämnande till utlandet

Som framgått kan det i den forensiska verksamheten finnas behov av att vända sig till ett utländskt laboratorium för att det laboratoriet har tillgång till metoder eller teknik som Nationellt forensiskt centrum saknar, eller för att det finns behov av att inhämta en s.k. second opinion avseende ett material som centrumet har undersökt. I avsnitt 4.7.1 föreslås att det ska vara ett primärt ändamål för personuppgiftsbehandlingen i den forensiska verksamheten att begära sådana undersökningar. Jämför vad som anføres i avsnitt 4.4 om tillämpliga bestämmelser i personuppgiftslagen angående överföringar till tredje land. Eftersom det kan bli aktuellt att lämna uppgifter till utlandet för vilka det gäller sekretess, behöver det övervägas om det även finns behov av en ny sekretessbrytande bestämmelse för internationella förhållanden som motsvarar 2 kap. 15 § polisdatalagen.

En utgångspunkt i offentlighets- och sekretesslagen är att en uppgift som omfattas av sekretess inte får röjas för en utländsk myndighet. Enligt 8 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen får en sekretesskyddad uppgift röjas för en utländsk myndighet eller en mellanfolklig organisation i två situationer. Den ena är när utlämnandet grundar sig på en särskild föreskrift i lag eller förordning. Den andra är när uppgiften i motsvarande fall skulle få lämnas till en svensk myndighet och det enligt den utläm-

nande myndigheten står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas.

I 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen föreskrivs att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas ut om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin egen verksamhet. Enligt förarbetena är denna bestämmelse avsedd att tillämpas restriktivt, men inom polisens brottsbekämpande verksamhet är det i ganska stor utsträckning nödvändigt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter med stöd av den bestämmelsen, exempelvis i det internationella samarbetet (se prop. 2009/10:85 s. 199). Det gäller i lika stor utsträckning den forensiska verksamheten i myndigheten. En prövning får alltid göras i det enskilda fallet om det skulle komma i fråga att i den forensiska verksamheten lämna sekretessbelagda uppgifter till utlandet för att möta behov hos en utländsk aktör. Regeringen kan i dag inte se något behov av att införa en sekretessbrytande bestämmelse för uppgiftsutbyte i internationella förhållanden.

4.13 Behandling av uppgifter vid externa uppdrag

Regeringens bedömning: Behandlingen av personuppgifter i forensisk uppdragsverksamhet bör regleras, men det behöver inte göras i lag.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna har inte någon invändning mot departementspromemorians bedömning. *Datainspektionen* delar promemorians bedömning att behandlingen av personuppgifter i den forensiska uppdragsverksamheten bör regleras särskilt, men framhåller att om avsikten är att behandla personuppgifter från olika verksamheter i samma databas bör det krävas en märkning i syfte att tydliggöra vilka uppgifter som hör till respektive verksamhetsområde. *Sveriges advokatsamfund* är negativt till departementspromemorians bedömning och framför att avvikelser från personuppgiftslagens regler inte får göras genom myndighetsföreskrifter utan måste finnas i lag.

Skälen för regeringens bedömning

En särskild reglering behövs

Som tidigare nämnts åtar sig Nationellt forensiskt centrum vissa externa uppdrag (se avsnitt 4.2.8). Centrumet kan, i mån av tid, utföra undersökningar på uppdrag av myndigheter utanför rättsväsendet eller enskilda företag eller personer. Det framgår av 11 § tredje stycket förordningen (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten. Dessa uppdrag omfattas inte av den nu föreslagna regleringen, eftersom uppdragsgivaren anlitar centrumet på civilrättslig grund. Stödet för att behandla personuppgifter bygger i stället på ett avtal eller en överenskommelse mellan uppdragsgivaren och Nationellt forensiskt centrum. I dag regleras behandlingen av personuppgifter i uppdragsverksamheten i personuppgiftslagen (1998:204).

En generell utgångspunkt i personuppgiftslagen är att det krävs aningen samtycke för behandling av personuppgifter eller att behandlingen är nödvändig för vissa andra ändamål som räknas upp uttömmande i 10 § lagen. Dit hör bl.a. att behandlingen är nödvändig för att fullgöra ett avtal med den registrerade. Ska personnummer behandlas krävs dessutom att kraven i 22 § är uppfyllda. Eftersom den som begär undersökningen och är avtalspart inte alltid är den som personuppgifterna rör, är det dock tveksamt om det författningsstöd som finns i personuppgiftslagen är tillräckligt för behandlingen av sådana personuppgifter. I vissa av dessa uppdrag utförs behandlingen manuellt och den faller därmed utanför personuppgiftslagens tillämpningsområde. Vid vissa uppdrag behandlas dock personuppgifter helt och eller delvis automatiserat.

Uppdragen kommer från dels myndigheter som inte är brottsbekämpande, dels enskilda. Uppdragen från enskilda kan t.ex. röra att någon vill ha ett testamente eller någon annan handling undersökt för att eventuellt kunna använda utlåtandet i en rättslig process. Det kan även vara fråga om ett försäkringsbolag som vill ha ett utlåtande med anledning av en försäkringstvist eller en advokat som vill ha ett dokument granskat i syfte att klarlägga om det skulle gynna hans klient att åberopa det. För att Nationellt forensiskt centrum ska kunna fullgöra sin uppdragsverksamhet måste man ha möjlighet att behandla både de personuppgifter som uppdragsgivaren förmedlar och de uppgifter i övrigt som krävs för att fullgöra uppdraget, t.ex. uppgifter om handläggande personal.

Centrumet bör således ges rätt att behandla personuppgifter som gäller även andra personer än uppdragsgivaren, vilket innebär att personuppgiftslagens reglering inte är ändamålsenlig. Det krävs därför en särskild reglering. I det föregående föreslås att behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten för rättsväsendets behov ska regleras i polisdatalagen. Därmed kommer den del av den nuvarande uppdragsverksamheten som är mest integritetskänslig – uppdragen för Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket – att lagregleras. Det gäller även uppdrag som utförs i brottsbekämpande syfte åt utländska brottsbekämpande myndigheter, mellanfolkliga organisationer eller EU-organ. Behandlingen av personuppgifter i uppdragsverksamhet för andra uppdragsgivare – eller för andra syften än brottsbekämpning – bör emellertid inte regleras i polisdatalagen, eftersom den är inriktad på brottsbekämpande verksamhet.

Eftersom uppdragsverksamheten är mycket begränsad, rör få personer och i liten utsträckning sköts automatiserat, behöver behandlingen av personuppgifter inte regleras i lag utan kan meddelas på lägre föreskriftsnivå (se 2 § personuppgiftslagen). Lagreglering är alltså inte nödvändig, vilket *Sveriges advokatsamfund* utgår från.

Med hänsyn till att uppdragsverksamheten även i framtiden sannolikt kommer att vara begränsad och att uppdragen kan variera både till innehåll och över tid anser regeringen att en reglering i förordning är den bästa lösningen. Skulle det senare visa sig att det krävs en mer omfattande reglering kan man då överväga vilken författningsform som är den mest ändamålsenliga.

Vad behöver regleras?

Det som är viktigt att reglera när det gäller behandlingen av personuppgifter i Nationellt forensiskt centrum's uppdragsverksamhet är i vilken utsträckning uppgifterna får behandlas och hur uppgifterna får användas. Sådan behandling som krävs enligt lag eller förordning måste exempelvis vara möjlig. Det kan också behövas regler som av integritetsskäl begränsar behandlingen, t.ex. regler om tillgången till personuppgifter.

En annan viktig fråga är sekretessen. Enligt 31 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess för uppgift som avser bl.a. provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet eller vetenskaplig eller teknisk undersökning eller annat sådant uppdrag som en myndighet utför för en enskilds räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst 20 år. Denna sekretessbestämmelse är tillämplig i Nationellt forensiskt centrum's uppdragsverksamhet. Något behov av någon ytterligare sekretessbestämmelse finns inte.

Den särskilda sekretess som gäller i uppdragsverksamheten innebär att denna verksamhet är att anse som en särskild verksamhetsgren i sekretesshänseende och att det därför råder sekretess mellan uppdragsverksamheten och övrig verksamhet i Polismyndigheten, under förutsättning att verksamheterna också hålls organisatoriskt åtskilda (se prop. 2008/09:150 s. 356 f.). Regeringen återkommer till det.

För att undvika sammanblandning mellan uppgifter som behandlas i olika syften kan det också vara lämpligt, som *Datainspektionen* framhåller, att de uppgifter som behandlas i uppdragsverksamheten kan särskiljas genom märkning eller på annat sätt, t.ex. kodning i ärendehanteringssystem.

Rapporteringskyldighet

En särskild fråga i sammanhanget är vilka förpliktelser den som arbetar med forensiska uppgifter i Polismyndigheten har att rapportera eller anmäla brott som han eller hon får kännedom om. Som exempel kan nämnas att ett företag som ägnar sig åt valutaväxling ber Nationellt forensiskt centrum undersöka om vissa sedlar är äkta eller att en privat uppdragsgivare lämnar in ett dokument för undersökning och det visar sig vara en förfälskning. När det gäller uppdragsverksamheten vid Nationellt forensiskt centrum kan alltså frågan om hur man ska hantera kunskap om att ett brott kan ha begåtts uppstå. Frågan har inte tagits upp i departementspromemorian och inte heller av remissinstanserna.

Enligt 9 § polislagen (1984:387) ska varje polisman som får kännedom om ett brott rapportera brottet till närmaste förman, utom i de fall där brottet med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet är obetydligt och det är uppenbart att brottet inte skulle föranleda någon annan påföljd än böter. Någon motsvarande rapporteringsskyldighet har inte andra anställda vid Polismyndigheten. Eftersom även polismän arbetar vid Nationellt forensiskt centrum efter omorganisationen genom att flera av polisregionernas laboratorier ingår i centrumet aktualiseras frågan om rapporteringsskyldigheten.

En möjlig lösning skulle kunna vara att i 9 § polislagen uttryckligen ange att rapporteringsskyldigheten inte omfattar uppgifter från Nationellt

forensiskt centrum's uppdragsverksamhet, dvs. att undanta polismän som tillhör Nationellt forensiskt centrum från rapporteringsskyldigheten när de utför uppdragsverksamhet. Något sådant förslag har dock inte presenterats och det finns därför inget beredningsunderlag. Eftersom uppdragsverksamheten är mycket begränsad ser regeringen inte heller något direkt behov av en sådan ändring.

För att inte riskera att några intressekonflikter ska uppkomma kan uppdragsverksamheten vid Nationellt forensiskt centrum organiseras så att undersökningar och analyser inte utförs av polismän. Med en särskild organisation för den verksamheten uppnås också kriterierna för att uppdragsverksamheten ska betraktas som en särskild verksamhetsgren i sekretesshänseende.

4.14 Lagen om Polismyndighetens elimineringsdatabas

Regeringens bedömning: Lagen om Polismyndighetens elimineringsdatabas bör inte arbetas in i polisdatalagen.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning mot departementspromemorians bedömning. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* tillstyrker bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Den 1 juli 2014 fick Rikspolisstyrelsen rätt att föra en särskild databas över DNA-profiler, elimineringsdatabasen, som regleras i lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas (se prop. 2013/14:110). Databasens syfte är att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten. Från den 1 januari 2015 är det Polismyndigheten som för elimineringsdatabasen. Det förhållandet att det föreslås att Polismyndighetens personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål regleras i polisdatalagen skulle kunna tala för att även reglerna om elimineringsdatabasen bör föras in i polisdatalagen. De skäl som anfördes i propositionen för att det krävs en särskild lag för att reglera elimineringsdatabasen – bl.a. att den faller utanför de övergripande ändamålen i polisdatalagen (se prop. 2013/14:110 s. 456) – talar emellertid i motsatt riktning. Den särskilda lagen bör därför behållas. Någon hänvisning till lagen behöver inte införas i det nya kapitlet i polisdatalagen, utan den hänvisning som finns i 4 kap. 1 § andra stycket är tillräcklig.

5 Behandling av personuppgifter i Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet

5.1 Följdändringar med anledning av den nya polisorganisationen

Regeringens förslag: Regleringen i polisdatalagen av de primära ändamålen för Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling anpassas till hur Säkerhetspolisens uppgifter beskrivs i polislagen.

Det kapitel som behandlar Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter ges en ny beteckning. Följdändringar görs också i offentlighets- och sekretesslagen.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 januari 2015 ombildades Säkerhetspolisen till en fristående myndighet. Samma dag trädde de lagändringar i kraft som krävdes för ombildningen (prop. 2013/14:110). Bland annat ändrades beskrivningen av Säkerhetspolisens uppgifter i 3 § polislagen (1984:387). Med anledning av Lagrådets synpunkter preciserades Säkerhetspolisens uppgifter när det gäller personskyddet i förordningen (2014:1103) med instruktion för Säkerhetspolisen. I polislagen ersattes också hänvisningen till två lagar som föreskriver straff för vissa terrorhandlingar med en mera generell hänvisning till uppgifter som rör terrorbrott.

De ändamål för vilka Säkerhetspolisen får behandla uppgifter för att tillgodose behoven i den egna verksamheten – de s.k. primära ändamålen – är uttömmande angivna i nuvarande 5 kap. 1 § polisdatalagen (2010:361). För att undvika att regleringen tolkas så att Säkerhetspolisen till följd av ändringarna i polislagen inte skulle ha stöd för att behandla personuppgifter i allt det som är myndighetens författningsenliga uppgifter, bör paragrafen anpassas till de nyligen genomförda ändringarna. Två av de punkter i nuvarande 5 kap. 1 § polislagen som reglerar för vilka primära ändamål Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter bör således utformas på samma sätt som de nya punkterna i 3 § polislagen.

Som en konsekvens av att det införs ett nytt kapitel i polisdatalagen bör kapitlet om Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling betecknas som 6 kap. Med anledning av det krävs det följdändringar i 18 kap. 2 § och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

5.2 Behandling för andra författningsreglerade uppgifter

Regeringens förslag: Säkerhetspolisen får även behandla personuppgifter om det behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra annan verksamhet som anges i lag eller förordning eller i särskilda beslut av regeringen.

Uppgifter som behandlas i Säkerhetspolisens verksamhet får också behandlas för att, om det är nödvändigt, tillhandahålla information som behövs i en myndighets verksamhet om Säkerhetspolisen enligt lag eller förordning ska bistå myndigheten med en viss uppgift.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Genom nyss nämnda ändringar i polislagen anges de grundläggande uppgifterna för Säkerhetspolisen i den lagen. Eftersom polislagen inte innehåller någon uttömmande reglering av vilka uppgifter som ankommer på Säkerhetspolisen respektive Polismyndigheten blir det nödvändigt att i större utsträckning nämna Säkerhetspolisen och dess uppgifter i olika författningar när den blivit en fristående myndighet (prop. 2013/14:110 s. 394). Det aktualiserar frågan om den uttömmande uppräkningsen i nuvarande 5 kap. 1 § polisdatalagen av för vilka ändamål Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter behöver kompletteras i något annat avseende än som angetts i föregående avsnitt.

Regleringen i polisdatalagen av primära ändamål för personuppgiftsbehandling skiljer sig mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. För Säkerhetspolisens del är uppräkningsen av primära ändamål mera detaljerad och omfattar även uppgifter som bara är brottsbekämpande i vid mening. Den nuvarande regleringen förutsätter att nya arbetsuppgifter som åläggs Säkerhetspolisen följs upp med en ändring av de primära ändamålen, utom i de fall där den nya uppgiften täcks av befintlig reglering. Eftersom utgångspunkten bör vara att Säkerhetspolisen ska kunna behandla personuppgifter för att fullgöra alla brottsbekämpande uppgifter som myndigheten ålagts i lag eller förordning, utan att polisdatalagen ska behöva ändras vid varje tillfälle en arbetsuppgift justeras, bör den nuvarande uppräkningsen kompletteras med en ny punkt.

Den lämpligaste lösningen är enligt regeringens mening att det som ett nytt primärt ändamål föreskrivs att Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter om det behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra annan brottsbekämpande verksamhet som myndigheten ålagts genom lag eller förordning eller i särskilda regeringsbeslut.

När Säkerhetspolisen blivit en fristående myndighet är det också viktigt att de sekundära ändamålen för vilka myndigheten får behandla personuppgifter motsvarar behoven. De sekundära ändamålen avser behandling för olika typer av utlämnande av personuppgifter.

Enligt 2 kap. 8 § punkten 6 a polisdatalagen får Polismyndigheten behandla sådana personuppgifter som ändå behandlas av myndigheten även för att – om det är nödvändigt – tillhandahålla information som behövs i

en myndighet om det enligt lag eller förordning åligger Polismyndigheten att bistå myndigheten med en viss uppgift. Enligt förarbetena är punkten avsedd att tillgodose polisens i författning reglerade uppgifter att biträda en annan svensk myndighet i dess verksamhet. Punkten täcker bl.a. den behandling som kan krävas för att Polismyndigheten ska kunna bistå Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern med uppgifter när de uppträder som förundersökningsledare och åklagare, i den mån behandlingen inte täcks av någon annan bestämmelse i polisdatalagen (prop. 2009/10:85 s. 322).

Säkerhetspolisen har samma behov som Polismyndigheten att ha ett sekundärt ändamål som innebär att Säkerhetspolisen får behandla uppgifter för att lämna ut dem till en myndighet om det enligt lag eller förordning åligger Säkerhetspolisen att bistå myndigheten med en viss uppgift. Som exempel kan nämnas att Justitiekanslern begär biträde med utredningsåtgärder i en förundersökning som rör tryck- eller yttrandefrihetsbrott som berör Säkerhetspolisens arbete mot politisk extremism. Regeringen föreslår därför att ett sådant sekundärt ändamål förs in i polisdatalagen.

6 Direktåtkomst till vapenregistren

6.1 Något om vapenregistren

Som redovisas närmare i propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110 s. 493 f.) ändrades reglerna om vapenregister den 1 januari 2015 när Polismyndigheten bildades. De lokala vapenregistren finns inte längre kvar. De nationella vapenregistren, som tidigare fördes av Rikspolisstyrelsen, förs nu av Polismyndigheten. Registren förs för samma ändamål som tidigare och har i allt väsentligt samma innehåll.

Regleringen av vapenregister finns i 1 a kap. vapenlagen (1996:67). Enligt 1 a kap. 7 § vapenlagen ska det finnas ett vapeninnehavarregister, ett vapenregister, ett vapenhandlarregister och ett register över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte (se prop. 2013/14:226 om sistnämnda register).

Vapeninnehavarregistret innehåller uppgifter om personer och organisationer som meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition eller tillstånd att låna skjutvapen. Vidare registreras där uppgifter om personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden.

I *vapenregistret* finns uppgifter om de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats. Där registreras också uppgifter om vapentyp, tillverkningsnummer eller motsvarande, fabrikat, modell och kaliber. Tillståndspliktiga vapendelar registreras på samma sätt som tillståndspliktiga vapen. Registret innehåller även uppgifter om skjutvapen som har upphittats eller anmälts stulna eller förkomna.

Vapenhandlarregistret innehåller uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd att bedriva handel med vapen. Vidare finns det uppgifter om dels fysiska personer som har ett betydande

inflytande över en sådan juridisk person, dels personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare ansvara för sådan verksamhet. Där registreras även uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. Vapenhandlarregistret omfattar inte den som driver handel med skjutvapen enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

Registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller mål-skytte innehåller uppgifter om sådana sammanslutningar som har auktoriserats enligt 2 kap. 17 § vapenlagen.

6.2 Tullverkets och Kustbevakningens möjligheter att inhämta uppgifter

Regeringens förslag: Tullverket och Kustbevakningen får medges direktåtkomst till uppgifter i vapenregister.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Rikspolisstyrelsen, Tullverket och Kustbevakningen välkomnar memorians förslag i denna del. *Datainspektionen* och *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* har inget att invända mot att Tullverket och Kustbevakningen får medges direktåtkomst till vapenregistren. *Datainspektionen* anser dock att det på ett mer precist sätt än i förslaget behöver regleras förutsättningarna för att medge sådan åtkomst. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* efterfrågar en analys av behovet av en sekretessbrytande bestämmelse när det gäller viss sekretess till skydd för enskildas personliga förhållanden. Vidare påpekar nämnden att det är av största vikt att regler till skydd för enskildas personliga integritet får genomslag hos mottagande myndigheter. *Sveriges advokatsamfund* menar att myndigheternas möjliga effektivitetsvinst inte är ett tillräckligt skäl för att medge direktåtkomst till vapenregistren. Uppgifter om äganderätt till vapen bör enligt advokatsamfundet erhållas via Polismyndigheten, i förekommande fall efter sedvanlig sekretessprövning.

Skälen för regeringens förslag

Polisens tillgång till uppgifter i vapenregister

En generell regel om att tillgången till uppgifter i vapenregister alltid ska begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter finns i 1 a kap. 5 § vapenlagen. Tillgången till uppgifter i vapenregister inom Polismyndigheten regleras inte i övrigt, eftersom det är en myndighetsintern fråga (prop. 2013/14:110 s. 491 f.).

Enligt 1 a kap. 14 § vapenlagen får Säkerhetspolisen, som den 1 januari 2015 blev en fristående myndighet, medges tillgång till uppgifter i vapenregister genom direktåtkomst (a. prop. s. 498 f.). Ändringen avsåg att tillförsäkra Säkerhetspolisen samma tillgång till uppgifter i vapenregistren efter det att den ombildats till en fristående myndighet som den tidigare haft.

Att Säkerhetspolisen ska kunna medges direktåtkomst till vapenregister föreslogs i departementspromemorian Den nya polisorganisationen – kompletterande författningsändringar (se Ds 2013:34 s. 84). I sina remissvar över promemorian framhöll Tullverket och Kustbevakningen att även de borde ges möjlighet att få sådan direktåtkomst. Frågan behandlades inte i propositionen eftersom det saknades beredningsunderlag.

Tullverkets och Kustbevakningens tillgång till uppgifter i vapenregister

Tullverket anförde följande skäl för att myndigheten, i likhet med Säkerhetspolisen, bör ges direktåtkomst till vapenregister.

Tullverket kontrollerar införsel och utförsel av skjutvapen. Vid införsel från ett annat land av skjutvapen och ammunition för annat ändamål än jakt och tävling ska en skriftlig anmälan om införseln lämnas till Tullverket. Anmälan ska vara undertecknad av mottagaren eller av ett ombud som han eller hon anlitar och innehålla diverse uppgifter om mottagare, avsändare och om vapnen.

Vapenhandlartillstånd, vapenlicens eller innehavstillstånd ska visas upp när anmälan lämnas. För att säkerställa vapnets identitet ska det visas upp för tulltjänstemannen när anmälan lämnas. Tulltjänstemannen ska kontrollera att de identitetsuppgifter som lämnats i anmälan överensstämmer med det uppvisade vapnet. Tulltjänstemannen kan i första hand behöva kontrollera vapenhandlartillstånd, men även vapeninnehavartillstånd. Det är ofta inte lätt att få tag på någon hos polisen som kan kontrollera vapenhandlartillståndet och vapeninnehavartillståndet, särskilt inte om införseln eller utförseln sker utanför kontortid. För att underlätta kontrollerna av vapen som förs in eller ut av vapenhandlare eller vapeninnehavare skulle Tullverket behöva få tillgång till uppgifter i vapenregistren, helst i form av direktåtkomst till vapenregistren.

Rikspolisstyrelsen och Tullverket fick den 9 juni 2011 i uppdrag att bl.a. kartlägga omfattningen av den illegala införseln av skjutvapen till Sverige och vilka tillvägagångssätt som används (Ju/2011/4092/PO). I ett beslut den 13 december 2012 noterades att samarbetet mellan polisen och Tullverket hade utvecklats och att gemensamma operativa insatser hade genomförts inom ramen för uppdraget. Rikspolisstyrelsen och Tullverket fick då i uppdrag att gemensamt fortsätta att verka för att minska införseln av illegala skjutvapen till Sverige och att som ett led i det arbetet bl.a. fördjupa underrättelsesamarbetet, att vidareutveckla samarbetet med behöriga myndigheter i andra länder och att genomföra gemensamma operativa insatser (Ju2012/8216/PO). Uppdraget redovisades till regeringen den 4 november 2014 (Ju2014/6649/PO).

Även Kustbevakningen framhöll att myndigheten borde ges tillgång till uppgifter i vapenregister genom direktåtkomst. Myndigheten anförde följande.

Kustbevakningen ser även ett eget behov av att kunna medges direktåtkomst till uppgifter gällande innehavare (vapeninnehavarregistret) och uppgifter gällande skjutvapen (vapenregistret). En kustbevakningstjänsteman får t.ex. enligt 6 kap. 4 b § vapenlagen (1996:67) om-

händerta skjutvapen som någon medför utan att kunna visa en rätt till vapeninnehavet. Enligt myndighetens uppfattning skulle en möjlighet till kontroll av rätten till vapeninnehavet genom direktåtkomst till uppgifter i vapenregistret vara en betydligt bättre och effektivare lösning för såväl myndigheten som den kontrollerade än ett fysiskt omhändertagande av vapnet. Det kan även konstateras att det i Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet finns ett mer generellt behov av att få tillgång till uppgifter om vapeninnehav vid exempelvis riskbedömningar inför ingripanden eller andra åtgärder mot brottsmisstänkta personer. Kustbevakningen ser dock inte något behov av direktåtkomst till vapenhandlarregistret.

Regeringen gör inledningsvis följande bedömning. Ett av huvudändamålen med vapenregister är att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att beivra brott med anknytning till skjutvapen. Fortsatta insatser för att motverka införsel av illegala vapen är en prioriterad fråga för samhället. De personuppgifter som finns i vapenregistren är inte integritetskänsliga. Skälet till att man valt att dela upp uppgifterna i flera register och att tillgången till registren tidigare har begränsats är inte uppgifternas känsliga karaktär utan de säkerhetsrisker som kan vara förbundna med att det finns samlade uppgifter om vapen och vapeninnehavare (prop. 1998/99:36 s. 17 f.).

Det gemensamma uppdrag som polisen och Tullverket genomfört har visat att Tullverkets medverkan när det gäller att upptäcka illegala vapen är viktig. Som framgått är uppgifterna i vapenregister inte integritetskänsliga. Att låta andra brottsbekämpande myndigheter få tillgång till registeruppgifter när de behövs i deras verksamhet medför enligt regeringens mening inte heller några direkta risker från säkerhetssynpunkt med de tekniska lösningar som finns tillgängliga idag. Det skulle däremot effektivisera det fortsatta samarbetet om Tullverket på ett mindre omständligt sätt kan få tillgång till uppgifter i vapenregister. Det kan enklast tillgodoses genom att den myndighet som för registren ges möjlighet att bevilja Tullverket direktåtkomst. Att ge Tullverket tillgång till uppgifter i vapenregister ligger helt i linje med de ändamål för vilka registren förs. Att ge Kustbevakningen tillgång till uppgifter i vapenregister på ett enklare sätt än i dag ligger också i linje med de ändamål för vilka registren förs. Som Kustbevakningen anförde i sitt yttrande finns det därför skäl att även kunna medge Kustbevakningen tillgång till uppgifter i vapenregister genom direktåtkomst.

Sveriges advokatsamfund anser att det är olämpligt att denna typ av uppgifter lämnas ut till myndigheter utanför den rent polisiära verksamheten. Tullverket och Kustbevakningen bör enligt advokatsamfundet kunna bedriva sin verksamhet på ett effektivt sätt även om uppgifter om äganderätt till vapen erhålls via Polismyndigheten, i förkommande fall efter en sedvanlig sekretessprövning.

Tullverket och Kustbevakningen har som framgått verksamhetsmässiga behov av uppgifter ur vapenregistren. Tullverkets och Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet utgör delvis komplement till polisverksamheten och utövas bl.a. i situationer där dessa myndigheter utför uppgifter som annars skulle ha fullgjorts av polisen. Som framgått

har myndigheterna behov av att få tillgång till uppgifter i vapenregister även utanför kontorstid. Frågan är då om det bör införas möjlighet att medge myndigheterna direktåtkomst till registren. Enligt regeringens mening bör en sådan möjlighet införas. Väl fungerande tekniska lösningar för informationsutbyte kan bidra till en effektivare hantering vid myndigheterna samtidigt som onödiga väntetider för enskilda kan undvikas. Med beaktande av att det inte är fråga om integritetskänsliga uppgifter och de fördelar en direktåtkomst kan innebära ser regeringen, i motsats till Sveriges advokatsamfund, inte heller något som talar emot förslaget.

Datainspektionen efterfrågar en reglering som på ett mer precist sätt anger förutsättningarna för att medge direktåtkomst till uppgifter ur vapenregister, bl.a. mot bakgrund av att det inte framkommit något skäl att medge Kustbevakningen direktåtkomst till uppgifter i vapenhandlarregistret. I lagtexten bör det enligt regeringens mening inte göras någon skillnad mellan olika vapenregister. Mot bakgrund av vad som upplysts om att Kustbevakningen och Tullverket inte anser sig ha något behov av att ha tillgång till samtliga vapenregister instämmer regeringen i *Datainspektionens* bedömning att ytterligare föreskrifter om vad som ska gälla för direktåtkomsten bör införas. Sådana föreskrifter kan lämpligen meddelas på förordningsnivå.

När möjligheten öppnas att bevilja även myndigheter utanför polisen direktåtkomst till uppgifter i vapenregister är det av vikt att integritetsskyddet upprätthålls hos mottagande myndigheter, vilket även *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* påpekar. Av integritetsskäl bör det införas en särskild regel om att myndigheten ansvarar för att tillgången till personuppgifter begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Regeln bör utformas på samma sätt som gäller för direktåtkomst enligt 3 kap. 8 § andra stycket polisdatalagen (2010:361). Det krävs även en effektiv intern kontroll för att se till att tilldelningen av behörigheter är adekvat och aktuell och att reglerna om behörighet följs. Det ankommer på Tullverket och Kustbevakningen att avgöra hur den interna kontrollen på respektive myndighet bör organiseras.

Sekretessen för uppgifterna

När det gäller frågan om vilket sekretesskydd uppgifterna kommer att ha hos den mottagande myndigheten föreskrivs i 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Någon sådan fara kan inte anses föreligga när det gäller att lämna uppgifter till en annan brottsbekämpande myndighet. Någon särskild sekretessbrytande regel behövs därför inte för att kunna medge Tullverket och Kustbevakningen direktåtkomst. Genom användningen av rekvisitet "hänför sig till" följer sekretessen med uppgiften och gäller således oberoende av hos vilken myndighet den finns. Därmed krävs det inte någon ändring i sekretessregleringen för att uppgifterna ska ha samma skydd hos den myndighet som får direktåtkomst till uppgifterna som hos Polismyndigheten.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden efterfrågar en analys av förslagens förhållande till 35 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen. Paragrafen reglerar sekretess hos Polismyndigheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i ärende enligt vapenlagen (1996:67), om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men om uppgiften röjs. Det förslag som nu är aktuellt gäller möjligheten att medge Tullverket och Kustbevakningen direktåtkomst till vapenregistren, inte till enskilda vapenärenden. Bestämmelsen som reglerar sekretess i vapenärenden blir därmed inte tillämplig. Det föreligger därför inte behov i detta lagstiftningsärende av att ändra den sekretessregeln eller att generellt bryta den sekretessen i förhållande till de myndigheter som får medges direktåtkomst till vapenregister. Om någon av dessa myndigheter behöver information utöver den som finns i vapenregistren får alltså en sedvanlig sekretessprövning göras.

7 Jävsregler i brottsbekämpande och ordningshållande verksamhet

7.1 Gällande rätt

7.1.1 Jävsreglernas syfte

Det allmänna syftet med jävsregler är att förhindra att obehöriga hänsyn tas vid myndighetsutövning. En beslutsfattare eller annan handläggare får inte ha ett intresse av utgången i saken som medvetet eller omedvetet kan påverka hans eller hennes omdöme vid handläggningen eller avgörandet. Motsvarande gäller andra situationer som träffas av regleringen om jäv.

Jävsreglerna i rättegångsbalken syftar också till att värna att rättsskipningen håller hög kvalitet och fyller därmed en viktig funktion för allmänhetens förtroende för rättsskipningen. För tilltron till rättsväsendet krävs bl.a. att man kan förlita sig på att domare och andra beslutsfattare intar en opartisk hållning.

7.1.2 Jäv vid handläggning av förvaltningsärenden

Vid handläggningen av förvaltningsärenden tillämpas förvaltningslagen (1986:223) i den polisiära verksamheten. Lagen föreskriver bl.a. allmänna krav som ställs på myndigheterna vid handläggningen av ärenden och innehåller generella regler som tillgodoser grundläggande rättssäkerhetskrav för den enskilde.

I 11 § förvaltningslagen föreskrivs att den som ska handlägga ett ärende är jävig om

- saken angår honom eller henne själv, hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom eller henne själv eller någon närstående,

– han eller hon eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

– ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller underställning av en annan myndighets beslut eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och han eller hon tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,

– han eller hon har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller

– om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i ärendet.

Den som är jävig får enligt 12 § förvaltningslagen inte handlägga ärendet. Han eller hon får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan vidta utan olägligt uppskov.

Enligt 32 § förvaltningslagen gäller 8–30 §§ inte i bl.a. Polismyndighetens, Säkerhetspolisens, åklagarmyndigheternas, Skatteverkets, Tullverkets och Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet. Den 1 januari 2015 ändrades paragrafen med anledning av den nya polisorganisationen (prop. 2013/14:110), men ändringen bestod enbart i ändrade myndighetsbeteckningar. Den medförde inte någon förändring av tillämpningsområdet för jävsreglerna i förvaltningslagen i den polisiära verksamheten.

7.1.3 Jäv i brottsbekämpande verksamhet

När rättegångsbalken infördes var åklagarverksamheten och polisverksamheten integrerade på ett annat sätt än i dag. Reglerna om åklagare och polismyndighet placerades i samma kapitel i balken, 7 kap., och jävsreglerna var likalydande.

Jäv för åklagare regleras i 7 kap. 6 § rättegångsbalken. Där föreskrivs att om det för en åklagare beträffande ett visst brott finns någon omständighet som skulle utgöra jäv mot domare, får åklagaren inte ta befattning med förundersökning, åtal för brottet eller annan åtgärd enligt rättegångsbalken. Detsamma gäller vid fullgörandet av andra åklagaruppgifter. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som en åklagare har vidtagit i tjänsten eller en gärning som har vidtagits mot åklagaren i eller för hans eller hennes tjänst. Även om en åklagare är jävig får han eller hon vidta åtgärder som inte utan fara kan skjutas upp.

Jäv för domare regleras i 4 kap. 13 § rättegångsbalken och innebär att en domare är jävig bl.a. om

– han eller hon själv är part eller på annat sätt har del i saken eller kan vänta synnerlig nytta eller skada av sakens utgång,

– han eller hon är eller varit gift med part eller har viss släktskap, svägerskap eller är närstående på liknande sätt med part,

– han eller hon är gift med någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av sakens utgång, eller har viss släktskap, svägerskap eller är närstående på liknande sätt i förhållande till en sådan person,

- han eller hon eller någon henne eller honom närstående är förmyndare, god man eller förvaltare för part eller på annat sätt parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning som är part,

- han eller hon är parts vederdeloman,

- han eller hon i annan rätt som domare eller annan befattningshavare fattat beslut som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol eller som skiljeman tagit befattning med saken,

- han eller hon som rättegångsombud fört parts talan i saken eller biträtt part eller vittnat eller varit sakkunnig, eller

- det annars finns särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i målet.

I 7 kap. 9 § rättegångsbalken föreskrivs att reglerna om jäv för åklagare i 6 § ska tillämpas även på anställda vid Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket och Kustbevakningen som vidtar åtgärder eller meddelar beslut enligt rättegångsbalken. Nyligen ändrades paragrafen på det sättet att ordet polisväsendet ersattes med Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Någon ändring i sak avsågs inte (prop. 2013/14:110 s. 401 f.).

I princip gäller alltså samma jävsgrunder för en polisanställd som för en åklagare eller domare. Några av de jävsgrunder som gäller för domare har dock ingen motsvarighet för åklagare och anställda vid andra brottsbekämpande myndigheter. Undantagen avser framför allt det som brukar kallas tvåinstansjäv och vederdelomannajäv.

När tillämpningsområdet för jävsregeln för åklagare utvidgades genom propositionen 7 kap. rättegångsbalken (prop. 2000/01:92) på det sättet att regleringen omfattar även fullgörandet av andra åklagaruppgifter än de som regleras i balken gjordes inte någon motsvarande utvidgning av jävsregeln för anställda inom polisväsendet och vid andra brottsbekämpande myndigheter. I lagstiftningsärendet framhölls det att jävsregeln i 7 kap. 9 § kunde tillämpas analogt för dessa kategorier. Däremot ändrades regeln från att avse polismyndighet till att avse fysiska individer, eftersom endast sådana kan vara jäviga. Bestämmelsen hade nämligen genom borttagandet av en regel som angav vilka befattningshavare som avsågs med begreppet polismyndighet mist sin tidigare betydelse.

En invändning om jäv enligt 7 kap. 9 § rättegångsbalken mot någon som är anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen prövas av myndigheten.

Jävsregeln i 7 kap. 9 § gäller som nyss nämnts inte bara för polisanställda utan även för anställda vid någon av de andra myndigheter som enligt särskilda regler utför motsvarande uppgifter; dvs. i Skatteverkets, Tullverkets respektive Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet.

7.1.4 Jäv i annan polisverksamhet

I det nyss nämnda lagstiftningsärendet konstaterades att det inte finns några särskilda bestämmelser om jäv för de polisiära uppgifter och befogenheter som regleras i bl.a. polislagen (1984:387) och polisförordningen (1998:1558). Om det uppkommer en fråga om jäv i polisverk-

samhet som inte avser förvaltningsärenden eller åtgärder enligt rättegångsbalken tillämpas, enligt vad som sägs där, bestämmelserna om jäv i rättegångsbalken analogt (prop. 2000/01:92 s. 21). I kommentaren till rättegångsbalken framhålls också att jävsprövningen i dessa fall i första hand bör göras med utgångspunkt i jävsbestämmelsen i rättegångsbalken (Peter Fitger m.fl. Rättegångsbalken I s. 7:30).

7.2 Jäv för polismän och andra anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen

7.2.1 En mer heltäckande jävsregel för polisen

Regeringens förslag: För anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen införs en mer heltäckande jävsregel i polislagen, som både ersätter den nuvarande jävsregeln i rättegångsbalken och reglerar jäv i ordningshållande verksamhet.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig är positiva till införandet av en mer heltäckande jävsregel för polismän och andra anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. *Rikspolisstyrelsen* liksom *Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)* välkomnar att jävsreglerna hålls samman och förtydligas. *Sveriges advokatsamfund* uppger att det stärker rätts säkerheten för den enskilde att införa en mer heltäckande jävsreglering på sätt som föreslås. När det gäller regleringens placering anser *Tullverket* att det vore mer ändamålsenligt att samla regleringen om jäv för hela den brottsbekämpande verksamheten i rättegångsbalken, medan *SACO* anser det utmärkt med reglering i polislagen i stället för i rättegångsbalken.

Skälen för regeringens förslag

Behövs det en ny jävsregel för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen?

Den polisära verksamheten spänner över ett mycket brett fält. Vid sidan av handläggning av förvaltningsärenden tillhör brottsbekämpning och upprätthållande av allmän ordning och säkerhet de största verksamhetsområdena. De två senare verksamheterna utgör kärnan i polisens operativa verksamhet. Som framgått gäller samma regler om jäv i förvaltningslagen för polisen som för andra myndigheter vid handläggning av förvaltningsärenden.

Den jävsregel i rättegångsbalken som gäller för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har ett bredare tillämpningsområde än flertalet jävsregler, som oftast tar sikte på själva beslutsfattandet. Reglern omfattar både att tjänstemannen har att fatta beslut och att vidta åtgärder enligt balken. Det sistnämnda hör samman med att de åtgärder som är aktuella till stor del avser verkställighet av beslut som åklagare har fattat. En polisman eller annan anställd som är jävig får således varken fatta beslut eller vidta sådana åtgärder som regleras i balken. Undantag görs dock för beslut och åtgärder som inte utan fara kan skjutas upp.

Den nuvarande jävsregeln täcker emellertid inte all polisiär verksamhet som är brottsbekämpande. I dag regleras inte sällan viktiga frågor som rör polisens brottsbekämpande arbete – på samma sätt som när det gäller åklagare – i särskilda lagar. Som exempel kan nämnas att det vid sidan av rättegångsbalken finns flera särskilda lagar som reglerar användningen av straffprocessuella tvångsmedel eller andra för den enskilde ingripande åtgärder. Här kan exempelvis nämnas lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov och lagen (1999:216) om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken. Andra exempel är lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet. De sistnämnda lagarna reglerar användningen av vissa hemliga tvångsmedel. Ett ytterligare exempel är lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, som bl.a. reglerar brottsutredningar mot misstänkta under 15 år. Vissa specialstraffrättsliga lagar innehåller avvikande regler om beslag, exempelvis vapenlagen (1996:67), eller om förfarandet med beslagtagna egendom, t.ex. lagen (1958:205) om förverkande av vissa alkoholhaltiga drycker m.m.

Det är från principiell utgångspunkt givetvis lika viktigt att beakta risken för jäv vid handläggningen av andra uppgifter i den brottsbekämpande verksamheten än enbart de som regleras i rättegångsbalken. Det var också det som låg bakom utvidgningen av jävsbestämmelsen för åklagare. Där pekades på att ny lagstiftning utanför rättegångsbalken lett till att jävsregelns tillämpningsområde urholkats. Utvecklingen mot att i ökad utsträckning reglera vissa uppgifter i den brottsbekämpande verksamheten utanför rättegångsbalken kan förväntas fortsätta. Som exempel kan nämnas lagstiftningen om straffrättsligt samarbete och om internationell rättslig hjälp i brottmål, där framför allt utvecklingen inom Europeiska unionen lett till nya lagar som bl.a. reglerar användning av vissa straffprocessuella tvångsmedel.

I dag finns det inte heller någon jävsregel som täcker polisens ordningshållande verksamhet. Polisen har successivt fått alltmer långtgående befogenheter att ingripa mot enskilda som stör den allmänna ordningen. Enligt olika bestämmelser i polislagen och andra författningar får en polisman som ett led i att upprätthålla allmän ordning bl.a. beröva personer friheten (13 § polislagen och 1 § lagen [1976:511] om omhändertagande av berusade personer m.m.), inskränka deras frihet på annat sätt (13 a–c §§ polislagen) eller avspärra platser och genomöka byggnader m.m. (23 § polislagen). Polismyndigheten får vidare enligt 2 kap. 22 och 23 §§ ordningslagen (1993:1617) ställa in eller upplösa allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, vilket kan vara ett ingrepp i mötes- och informationsfriheten. Det rör sig om åtgärder som innebär inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheter som regleras i 2 kap. regeringsformen. Åtgärderna motsvarar till stor del sådana åtgärder som under vissa förutsättningar får vidtas som ett led i den brottsbekämpande verksamheten. Det är åtgärder som kan vara mycket ingripande för den enskilde och som även kan få framtida följdverkningar för honom eller henne, t.ex. för möjligheterna att skaffa körkort eller att få tillstånd av olika slag. Det framstår därför som rimligt att den enskilde åtminstone bör ha det skydd mot felaktig handläggning som en jävsregel

innebär även i den verksamheten. Det behövs således en särskild jävsregel för att säkerställa att den ordningshållande verksamheten sköts på ett grannliga och opartiskt sätt.

Trots att det knappast råder någon tvekan om att det i praktiken skulle betraktas som lika klandervärt om en polisanställd uppträder jävigt vid beslut om eller åtgärder enligt någon annan författning än rättegångsbalken som reglerar uppgifter i den brottsbekämpande verksamheten, så omfattar den nuvarande jävsregeln rent faktiskt inte detta. På motsvarande sätt saknas det en formell jävsreglering för den ordningshållande verksamheten. Avsaknaden av uttryckliga jävsregler skulle exempelvis kunna medföra att en domstol, vid prövning av om en tjänsteman begått tjänstefel genom att besluta om eller vidta någon åtgärd trots att han eller hon har varit jävig, skulle finna att så inte varit fallet. Likaså finns det en risk att den som varit utsatt för en felaktig åtgärd inte lika enkelt kan få ersättning för den skada som uppstått som om det funnits en mera heltäckande jävsregel. En analog tillämpning av en regel ger inte samma skydd vid prövning av frågor som rör fel eller försummelse vid handläggningen.

Mot den nu angivna bakgrunden anser regeringen att regleringen av jäv i Polismyndighetens och Säkerhetspolisens operativa verksamhet bör stärkas.

En eller flera jävsregler?

Det är i två olika avseenden som regleringen om jäv behöver stärkas. Dels behövs en mer heltäckande regel för den brottsbekämpande verksamheten som motsvarar vad som i dag gäller för åklagare, dels behövs en helt ny regel om jäv i den ordningshållande verksamheten. Det väcker frågan om det är rimligt att ha tre olika jävsregler för polisens verksamhet, även om de i sak kommer att skilja sig åt något beroende på vilken verksamhetsform de gäller i.

Jävsregeln i förvaltningslagen gäller generellt för all förvaltningsverksamhet och bör därför inte ändras. Jäv vid handläggningen av förvaltningsärenden inom polisen bör enligt regeringens mening således även fortsättningsvis regleras i förvaltningslagen.

Regeringen bedömer däremot att det finns skäl att samla regleringen om jäv i polisens operativa verksamhet i en bestämmelse. Det skulle underlätta tillämpningen att ha en sammanhållen jävsregel som är direkt anpassad till polisens verksamhet och som omfattar både brottsbekämpning och ordningshållande. Det kan tilläggas att den nuvarande jävsregeln i rättegångsbalken inte är helt lättillämpad, på grund av att den hänvisar till jävsregeln för åklagare, som i sin tur hänvisar till jävsregeln för domare men gör undantag för vissa omständigheter som utgör jäv för domare. Det sagda talar för att det bör införas en ny, mer heltäckande, jävsregel för polisanställda.

Var bör den nya jävsregeln placeras?

En mer heltäckande jävsregel för den brottsbekämpande verksamheten kan åstadkommas genom en justering av den nuvarande bestämmelsen i rättegångsbalken. Det ter sig däremot främmande att, som *Tullverket* föreslår, låta den regeln omfatta annan typ av verksamhet som i sin hel-

het regleras i andra författningar än i balken. Jävsregeln bör därför inte införas i rättegångsbalken. Regeln har däremot ett naturligt samband med reglerna i polislagen. Regeringen anser därför att en ny jävsregel bör placeras i anslutning till de allmänna reglerna om polisingripanden i polislagen.

7.2.2 Utformningen av en ny jävsregel i polislagen

Regeringens förslag: Jävsregeln i rättegångsbalken när det gäller polisanställda flyttas till polislagen och utvidgas samtidigt till att omfatta all brottsbekämpande verksamhet. Jäv vid beslut eller åtgärder i polisens ordningshållande verksamhet regleras särskilt. Jävsgrundande omständigheter ska vara att den som fattar beslut eller verkställer en åtgärd själv har intresse i frågan eller att någon närstående har det, att beslutsfattaren eller den som verkställer åtgärden själv företräder någon som har intresse i frågan, eller har någon närstående som gör det, eller att det finns någon annan särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet.

Den som är jävig ska trots det ha möjlighet att fatta ett beslut eller vidta en åtgärd som inte utan fara kan skjutas upp.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget i denna del, men *Malmö tingsrätt* och *Arbetsgivarverket* lämnar vissa synpunkter på författningstexten.

Skälen för regeringens förslag

Hur bör den nya jävsregeln utformas?

En flyttning av den jävsregel som gäller för beslut och åtgärder enligt rättegångsbalken aktualiserar frågan om regeln bör överföras i sak oförändrad eller om den bör justeras. Eftersom polisen under senare år har övertagit ansvaret för allt fler förundersökningar kommer polismän i egenskap av förundersökningsledare att i stor utsträckning fatta beslut som tidigare meddelades av åklagare. Vidare regleras numera inte sällan åtgärder som en polisman får vidta i den brottsbekämpande verksamheten i andra författningar än i rättegångsbalken. När det gäller den brottsbekämpande verksamheten bör därför jävsregeln, på samma sätt som för åklagare, utformas så att den omfattar alla typer av beslut och åtgärder i den brottsbekämpande verksamheten oavsett i vilken författning åtgärderna i fråga regleras. Utformas regleringen på det sättet täcks behovet av jävsregler för den verksamhet som i dag enligt 32 § förvaltningslagen undantas från den lagens tillämpningsområde.

När det gäller övrig verksamhet bör en ny jävsregel inte omfatta all polisiär verksamhet där det i dag inte finns någon jävsregel. Den bör t.ex. inte omfatta det som brukar kallas faktiskt handlande och inte heller polisens stödjande och hjälpande verksamhet. Den nya regeln bör i stället inriktas på sådana beslut och åtgärder i myndighetsutövning som hänförs till uppgiften att upprätthålla allmän ordning. Där bör kravet på opar-

tiskhet upprätthållas i samma utsträckning som när det gäller brottsbekämpning och beslut i förvaltningsärenden. Med ordningshållande verksamhet avses här den operativa polisverksamheten som syftar till att upprätthålla allmän ordning. Förvaltningsbeslut i frågor som regleras i ordningslagen (1993:1617), t.ex. beslut i fråga om offentliga tillställningar eller allmänna sammankomster, omfattas inte men däremot de beslut som fattas eller de åtgärder som vidtas om det blir ordningsstörningar i samband med en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst.

Det finns två tänkbara modeller att använda när man utformar en ny jävsregel för ordningshållande verksamhet. Den ena är den jävsregel som finns i rättegångsbalken och den andra den jävsregel som finns i förvaltningslagen. Reglerna skiljer sig åt i vissa avseenden, men ingen av dessa regler är dock utformad så att den direkt kan överföras på åtgärder i ordningshållande verksamhet. Den ena utgår från handläggning av mål i domstol och den andra från handläggning av förvaltningsärenden. Jävsregeln i förvaltningslagen träffar endast den som bidrar till utgången av ärendet medan jävsregeln i rättegångsbalken tar sikte på både den som beslutar om en åtgärd och den som verkställer en åtgärd. Eftersom ingen av reglerna är optimal för ordningshållande verksamhet anser regeringen det bättre att med dessa båda regler som utgångspunkt utmönstra vilka omständigheter som får anses särskilt viktiga när det gäller att avgöra om en beslutsfattare eller någon som ska besluta om eller verkställa en åtgärd i den ordningshållande verksamheten inte bör ta befattning med frågan.

Eftersom jävsregeln ska avse operativ verksamhet bör den träffa både den som fattar beslut och den som verkställer beslut, på samma sätt som gäller i den brottsbekämpande verksamheten. Den första omständigheten som bör vara jävsgrundande är om den som fattar beslut eller ska vidta åtgärden själv, eller någon närstående till honom eller henne, har ett intresse i saken eller kan få särskilt stor nytta eller lida allvarlig skada av åtgärden. Den andra omständigheten som bör grunda jäv är om beslutsfattaren eller den som ska verkställa åtgärden, eller någon närstående till honom eller henne, är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan få särskilt stor nytta eller lida allvarlig skada av åtgärden. Den tredje bör vara att det inte heller i övrigt får finnas någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för beslutsfattarens eller den verkställandes opartiskhet. Omständigheter som att någon tidigare haft befattning med frågan på ett sätt som gör att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas kan beaktas inom ramen för det sistnämnda kriteriet.

Med hänsyn till polisverksamhetens särskilda art bör den som är jävig trots det ha möjlighet att fatta ett beslut eller vidta en åtgärd som inte utan fara kan skjutas upp. Det bör framgå av jävsregeln.

Frågan om det föreligger jäv bör prövas av den myndighet där tjänstemannen är anställd.

Särskilt om Säkerhetspolisen

Jävsregeln om beslut och åtgärder i brottsbekämpande verksamhet bör givetvis omfatta Säkerhetspolisen på samma sätt som i dag. När det gäller ordningshållande verksamhet är det inte lika självklart vad som bör

gälla. Det är i första hand Polismyndigheten som ansvarar för allmän ordning och säkerhet, medan Säkerhetspolisen främst ansvarar för frågor som rör rikets säkerhet, terrorismbekämpning, personskydd för den centrala statsledningen och säkerhetsskydd. Även om den arbetsfördelning som finns i dag gör att en ny jävsregel som tar sikte på ordningshållande verksamhet i första hand skulle komma att tillämpas inom Polismyndigheten kan det inte uteslutas att den även kan få betydelse för Säkerhetspolisen. Den nya jävsregeln bör därför omfatta båda myndigheterna inom polisen.

En regel bara för polismän?

En annan viktig fråga är om regeln om jäv i ordningshållande verksamhet bara ska ta sikte på polismän eller om den bör omfatta även andra anställda. När det gäller uppgifter som rör allmän ordning och säkerhet är det i dag polismän som utpekats som de som ska utföra uppgifter. Enligt 1 § lagen (1980:578) om ordningsvakter får den som inte är anställd som polisman förordnas att som ordningsvakt medverka till att upprätthålla allmän ordning. Ordningsvakter kan förordnas att tjänstgöra inom Polismyndigheten, t.ex. att sköta viss bevakning.

När jävsregeln i rättegångsbalken senast ändrades i sak gjordes den tillämplig på alla anställda inom polisen, trots att det då endast var polismän som fick fatta beslut enligt balken och som därför kunde komma att träffas av jävsregeln. Motivet för att välja en bredare lösning var att utvecklingen kunde komma att medföra att även andra anställda än polismän skulle kunna få sådana uppgifter. Nyligen trädde också ändringar i kraft som innebär att andra anställda vid Polismyndigheten får utföra vissa åtgärder enligt bl.a. rättegångsbalken som tidigare var förbehållna polismän. Civilanställda vid Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten har getts möjlighet att hålla fler förhör och att delge information om förenklad delgivning (se prop. 2013/14:232 s. 23 f.). Det går inte att utesluta att andra anställda inom Polismyndigheten än polismän i framtiden kan komma att fullgöra uppgifter i ordningshållande verksamhet. Mot denna bakgrund finns det inte anledning att begränsa den nu föreslagna jävsregeln till att omfatta enbart polismän.

Arbetsgivarverket föredrar att det i författningstexten inte görs någon uppdelning mellan "polisman" och "annan anställd". Eftersom jävsregeln till allra största delen kommer att träffa polismäns beslut eller åtgärder bör detta enligt regeringens mening på samma sätt som i dag avspeglas i författningstexten.

7.3 Jäv för anställda vid andra myndigheter

Regeringens förslag: Jävsregeln i rättegångsbalken för anställda vid Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket utvidgas till att omfatta beslut och åtgärder i all brottsbekämpande verksamhet. Regleringen ska även omfatta andra anställda vid Ekobrottsmyndigheten än åklagare.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig är positiva till förslaget. *Ekobrottsmyndigheten* och *Arbetsgivarverket* tillstyrker ändringen. *Tullverket* framför att jävsreglerna på detta sätt blir heltäckande och mer tydliga och enklare att tillämpa. *Kustbevakningen* anser att det finns goda skäl för att Kustbevakningens jävsreglering bör vara samma som polisens, mot bakgrund av att även kustbevakningstjänstemän i vissa sammanhang har samma befogenheter som en polisman att vidta ordningshållande åtgärder, och föreslår att detta görs genom en komplettering i polislagen.

Skälen för regeringens förslag

Anställda vid Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket

Om jävsregeln för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen flyttas från rättegångsbalken till polislagen uppstår frågan hur man ska hantera den kvarvarande regleringen i 7 kap. 9 § rättegångsbalken. Paragrafen i fråga reglerar nämligen inte bara jäv för polisanställda utan även jäv för anställda vid Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket som har motsvarande brottsbekämpande uppgifter. De skäl som talar för en mera fullständig jävsregel, som inte bara behandlar beslut och åtgärder enligt balken, är självfallet lika starka när det gäller dessa befattningshavare. För anställda vid Tullverket och Kustbevakningen kan nämnas de särskilda reglerna om bl.a. tvångsmedel i lagen (2000:1225) om straff för smuggling och lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott. För Kustbevakningens del bör även nämnas åtgärder enligt lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg. Därför bör enligt regeringens mening även denna jävsregels tillämpningsområde utvidgas så att den, liksom för polisanställda, omfattar alla åtgärder i brottsbekämpande verksamhet.

Kustbevakningen anför att en kustbevakningstjänsteman, utöver brottsbekämpande befogenheter, i vissa sammanhang har samma befogenheter som en polisman att vidta ordningshållande åtgärder (se t.ex. 3 § lagen [1982:395] om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning) och att det mot bakgrund av det finns goda skäl för att Kustbevakningens jävsreglering bör vara samma som polisens.

Mot bakgrund av samhällsutvecklingen och att Kustbevakningen successivt fått nya uppgifter och ökade befogenheter sedan myndigheten bildades år 1988, har en utredning sett över myndighetens uppgifter och kustbevakningstjänstemännens rättsliga befogenheter (SOU 2008:55). Betänkandet bereds inom Regeringskansliet. Det kan konstateras att kustbevakningstjänstemän vidtar åtgärder och fattar beslut inom fler områden än brottsbekämpande respektive ordningshållande verksamhet. Det finns dock i detta lagstiftningsärende inte underlag för att bedöma behovet av en mer heltäckande jävsregel för beslut eller åtgärder i annan verksamhet vid Kustbevakningen än den brottsbekämpande. Regeringen anser därför att det nu inte finns skäl för en vidare reglering än den föreslagna. Eftersom den föreslagna utvidgningen av jävsregeln avser åtgär-

der eller beslut i brottsbekämpande verksamhet bör bestämmelsen även i fortsättningen vara placerad i rättegångsbalken.

Andra anställda vid Ekobrottsmyndigheten än åklagare

Som framgått har ändringar trätt i kraft som innebär att civilanställda vid Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten har getts utökade befogenheter i den brottsbekämpande verksamheten (se prop. 2013/14:232).

Med anledning av att arbetsuppgifterna har utvidgats för vissa anställda vid Ekobrottsmyndigheten finns det anledning att nu också reglera jäv för dem. En sådan jävsregel kan införas antingen i den paragraf som reglerar jäv för åklagare (7 kap. 6 §) eller i den som reglerar jäv för anställda vid andra brottsbekämpande myndigheter än polisen, som beslutar om eller vidtar åtgärder enligt bl.a. rättegångsbalken. De uppgifter som regleringen bör träffa motsvarar det som anges i 7 kap. 9 § rättegångsbalken för vissa anställda vid Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket, medan det knappast kan bli aktuellt att andra anställda vid Ekobrottsmyndigheten tilldelas åklagaruppgifter. Regleringen bör därför placeras i 7 kap. 9 § och i sak motsvara vad som gäller för civilanställda inom polisen.

8 Övriga frågor

8.1 Ökade befogenheter för civilanställd personal i utredningsverksamheten

Regeringens förslag: Förundersökning eller utredning enligt 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska – utöver av åklagare – kunna ledas av de anställda vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat.

Om den unge tidigare varit föremål för förundersökning eller utredning ska, om möjligt – utöver samma åklagare och polismän – även i övrigt samma anställda vid Polismyndigheten anlitas för den nya förundersökningen eller utredningen.

Utöver en polisman ska även någon annan anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har utsett kunna uppmana en person som har eller kan antas ha fyllt 15 men inte 18 år att vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott, om den unge har erkänt brottet eller om det annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att han eller hon har begått brottet.

Departementspromemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot förslagen. *Polisförbundet* avstyrker förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrunden till förslagen

I Polismyndighetens utredningsverksamhet finns det två kategorier av brottsutredare; de som är polismän och de som har annan kompetens. Regelverket är utformat så att endast en polisman får utföra vissa arbetsuppgifter. Utöver det finns det inga särskilda krav för att genomföra brottsutredningar.

I propositionen Utökade befogenheter för civilanställda inom Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten (prop. 2013/14:232 s. 26) framhölls att ytterligare befogenheter för de utredare som inte är polismän skulle göra det möjligt att effektivisera och höja kvaliteten i utredningsverksamheten, främst genom att civilanställda utredare kan utnyttjas mer flexibelt, att antalet ärenden som måste överlämnas från civilanställda till polismän minskar och att den för det aktuella fallet mest lämpade utredaren kan användas. I propositionen konstaterade regeringen att den – till skillnad från *Polisförbundet* – ansåg att det finns stora fördelar från såväl kvalitets- som effektivitetssynpunkt med att samma handläggare kan utföra fler eller samtliga moment i en brottsutredning. Mot den bakgrunden underströk regeringen att det finns behov av att i ökad omfattning kunna använda personal som inte är polismän i brottsutredningsverksamheten och att civilanställda utredare därför bör ges fler befogenheter. Genom lagändringar den 2 januari 2015 har civilanställda vid Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten möjlighet att hålla fler förhör och att delge information om förenklad delgivning.

Civilanställda ska kunna vara förundersökningsledare enligt rättegångsbalken

Allt fler förundersökningar bedöms vara av enkel beskaffenhet och leds därför av Polismyndigheten i stället för av åklagare. Därmed ökar Polismyndighetens behov av förundersökningsledare. Enligt 8 § tredje stycket polisförordningen (2014:1104) får Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen inte överlämna till någon annan än en polisman att leda förundersökning eller att avgöra frågor som enligt rättegångsbalken Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska besluta om. Detta krav gör att det i dag endast är polismän som får vara förundersökningsledare.

För att möjliggöra att även civilanställda utredare ska kunna vara förundersökningsledare föreslås i departementspromemorian att det i stället bör införas krav på särskilt förordnande och viss kompetens hos den som ska leda förundersökningar enligt rättegångsbalken (se Ds 2013:64 s. 212 f.).

Regeringen, som i huvudsak delar de bedömningar som görs i departementspromemorian, avser att ändra polisförordningen så att inte bara polismän får leda förundersökning enligt rättegångsbalken. Därigenom öppnas för att förundersökning ska kunna ledas även av civilanställda utredare som enligt Polismyndighetens eller Ekobrottsmyndighetens bedömning har de särskilda kvalifikationer som krävs för uppgiften. Det ger också Polismyndigheten möjlighet att använda tidigare åklagare för uppgiften, om myndigheten anställer sådana.

Civilanställda ska kunna leda förundersökningar och utredningar enligt lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Enligt 2 § första stycket lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) ska en förundersökning mot den som inte har fyllt 18 år, om det inte möter hinder, ledas av en åklagare eller polisman som, med avseende på intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, är särskilt lämpad för uppgiften. Samma krav gäller enligt 32 § tredje stycket för sådan utredning som ska genomföras då någon under 15 år misstänks för brott. Även i LUL ställs således krav på att den som ska leda förundersökning eller annan utredning ska vara åklagare eller polisman.

Som framgått avser regeringen att ta bort kravet i polisförordningen på att vara polisman för att få leda förundersökning enligt rättegångsbalken och därigenom öppna för att sådana förundersökningar även ska kunna ledas av särskilt förordnade civilanställda utredare.

Brottsutredningar där unga är misstänkta genomförs redan i dag av såväl polismän som av brottsutredare med annan kompetens. Några särskilda olägenheter som kan kopplas till att utredare som inte är polismän genomför utredningar har inte kommit fram i de förhållandevis många uppföljningar och granskningar som har gjorts. Mot den bakgrunden och då många av dessa utredningar inte ställer krav på en polismons särskilda yrkeskunskaper eller rätt att använda våld, anser regeringen att kraven på polismons kompetens i 2 § första stycket respektive 32 § tredje stycket LUL bör tas bort. Då kommer både polismän och civilanställda utredare att omfattas av bestämmelserna. Därigenom öppnas för att förundersökning eller annan utredning ska kunna ledas även av civilanställda utredare som enligt Polismyndighetens bedömning har de särskilda kvalifikationer som krävs för uppgiften.

Den unge ska om möjligt möta samma polisanställda vid ny utredning

Om den unge tidigare varit föremål för förundersökning eller utredning enligt 31 §, ska enligt 2 § andra stycket och 32 § fjärde stycket LUL om möjligt samma åklagare och samma polisman anlitas för den nya förundersökningen eller utredningen. Bestämmelserna har som primärt syfte att säkerställa att så långt möjligt samma handläggare ska användas, för att bevara kontinuiteten och skona den unge. Genom sin nuvarande lydelse träffar de dock endast polismän. I departementspromemorian föreslås därför att bestämmelserna ändras så att de även träffar andra anställda (Ds 2013:64 s. 206 f.).

Regeringen delar den bedömning som görs i departementspromemorian och anser att alla anställda som tidigare genomfört utredningsarbete rörande den unge bör omfattas av bestämmelsen. Regeringen föreslår därför att de nu aktuella paragraferna ändras så att samtliga anställda som tidigare genomfört utredningsarbete enligt LUL träffas av bestämmelserna.

Civilanställda ska kunna uppmana unga att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott

Enligt 13 § LUL får en polisman anmoda den som har eller kan antas ha fyllt 15 men inte 18 år att så snart som möjligt vidta åtgärder för att av-

hjälpa eller begränsa skada på grund av brott, om den unge har erkänt brottet eller om det annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att han har begått brottet. Av förarbetena framgår att regleringen omfattar såväl de fall där någon anträffas på bar gärning som de situationer där det först under ett senare skede av förfarandet står klart att den unge utfört gärningen, t.ex. om den unge erkänner gärningen i samband med ett förhör (prop. 1987/88:135 s. 27). Både den polisman som griper den unge på bar gärning och den som senare håller förhör med den unge kan således anmoda honom eller henne att avhjälpa eller begränsa skada. Av förarbetena framgår att den unge inte har någon skyldighet att följa polisens anmodan och att en anmodan därför aldrig kan förenas med någon form av tvång.

Enligt regeringens förslag kommer både polismän och civilanställda utredare att kunna leda förundersökningar enligt rättegångsbalken och förundersökningar och utredningar enligt LUL. Mot den bakgrunden är det rimligt, inte minst från effektivitetssynpunkt, att även den som inte är polisman ska kunna uppmana den unge att vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada. En sådan uppmaning bör alltså även få ges av en civilanställd utredare, om han eller hon har fått den uppgiften. Den lösningen innebär att myndigheten i sin arbetsordning kan peka ut vilka anställda, utöver polismän, som får uppmana en ung lagöverträdare att avhjälpa eller begränsa skada.

8.2 Tillgången till uppgifter i belastningsregistret

Regeringens förslag: Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ges samma rätt som bl.a. Datainspektionen att få del av uppgifter ur belastningsregistret för sin tillsynsverksamhet.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslaget. *Sveriges advokatsamfund* är positivt till förslaget. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* har inget att invända mot den föreslagna ändringen.

Skälen för regeringens förslag: Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden är en relativt ny myndighet som har en viktig roll när det gäller tillsynen över Polismyndighetens och Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling. Enligt 1 § lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet (tillsynslagen) ska Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden utöva tillsyn över bl.a. tillämpningen av polisdatalagen (2010:361). När det gäller Säkerhetspolisen ska nämnden även utöva tillsyn över behandlingen av personuppgifter enligt den tidigare gällande polisdatalagen (1998:622). Tillsynen över personuppgiftsbehandlingen ska särskilt avse behandling av känsliga personuppgifter. Nämndens tillsyn ska syfta till att säkerställa att verksamheten bedrivs författningsenligt. Nämnden utövar enligt 2 § tillsynslagen sin tillsyn genom inspektioner och andra undersökningar.

Nämnden är också enligt 3 § tillsynslagen skyldig att på begäran av en enskild kontrollera om han eller hon har varit föremål för sådan person-

uppgiftsbehandling som avses i 1 § tillsynslagen och om behandlingen har varit författningssenlig. Nämnden ska underrätta den enskilde om att kontrollen har utförts. Nämndens skyldighet att utföra kontroller enligt 3 § är således knuten till nämndens tillsynsområde så som det anges i 1 § tillsynslagen. Enligt en övergångsbestämmelse som meddelades när tillsynslagen infördes är nämnden skyldig att på en enskilds begäran även kontrollera förhållanden före lagens ikraftträdande.

Enligt 4 § tillsynslagen har nämnden rätt att av förvaltningsmyndigheter som omfattas av tillsynen få de uppgifter och det biträde som nämnden begär. Även domstolar och de förvaltningsmyndigheter som inte omfattas av tillsynen är skyldiga att lämna nämnden de uppgifter som den begär. Avsikten var att denna reglering, tillsammans med reglerna i offentlighets- och sekretesslagen, ska ge nämnden tillgång till alla de handlingar den behöver för sin tillsyn. I förarbetena framhålls att nämnden ska ha "full rätt till insyn" (prop. 2006/07:133 s. 67). Frågan om Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden kunde ha behov av tillgång till uppgifter ur belastningsregistret har dock inte tidigare berörts, varken när nämnden tillkom eller när den nya polisdatalagen infördes och nämndens tillsyn utökades till att omfatta även Rikspolisstyrelsens och polismyndigheternas personuppgiftsbehandling (se prop. 2006/07:133 respektive prop. 2009/10:85).

Uppgifter i belastningsregister har alltid ansetts vara särskilt känsliga och omgärdas därför av absolut sekretess enligt 35 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det har motiverats med att den dömdes återanpassning i samhället inte ska försvåras och att det är angeläget att denna typ av uppgifter inte sprids mer än vad som är absolut nödvändigt. Uppgifter ur registret får endast lämnas ut i den ordning som föreskrivs i lagen (1998:620) om belastningsregister och i säkerhetsskyddslagen (1996:627) med tillhörande förordningar. Det innebär att de regler i 10 och 12 kap. offentlighets- och sekretesslagen som normalt gäller för bl.a. informationsutbyte mellan myndigheter inte får tillämpas.

I 6 § lagen om belastningsregister föreskrivs att personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut bl.a. om det begärs av Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern eller Datainspektionen för deras tillsynsverksamhet. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden är den enda av de myndigheter som i dag utövar tillsyn över polisens rättsliga verksamhet som inte har rätt att få del av uppgifter ur belastningsregistret.

Det förhållandet att utlämnande av uppgifter ur belastningsregistret regleras exklusivt i lagen och förordningen om belastningsregister och säkerhetsskyddslagen med tillhörande förordning och att nämnden inte nämns där innebär att den riskerar att inte få den av lagstiftaren avsedda insynen på detta område.

Även om nämnden inte utövar tillsyn över behandlingen av personuppgifter enligt lagen om belastningsregister kan uppgifter ur registret vara av vikt för den tillsyn som nämnden utövar. Det kan t.ex. vara fråga om att kontrollera om en uppgift borde ha gallrats eller försetts med en särskild upplysning på grund av att en frikännande dom har meddelats. Mot den bakgrunden anser regeringen att 6 § lagen om belastningsregister bör ändras så att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden får samma tillgång till uppgifter ur belastningsregister som övriga tillsynsmyndigheter.

8.3 Underrättelse till Försvarsmakten

Regeringens förslag: Om en person tillhör hemvärnets personal och Säkerhetspolisen får kännedom om omständigheter som kan medföra att han eller hon är olämplig att inneha skjutvapen bör Säkerhetspolisen underrätta Försvarsmakten.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslaget. *Försvarsmakten* menar att Säkerhetspolisen omfattades av den tidigare lydelsen av informationsskyldigheten, och att det bör föreskrivas att Säkerhetspolisen *ska* underrätta Försvarsmakten om omständigheter som kan ha betydelse för frågan om någon i hemvärnets personal kan anses vara olämplig att inneha vapen eller tränas i vapenbruk. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* framhåller att den regel som föreslås i promemorian inte torde vara sekretessbrytande och anser att förslaget behöver belysas ytterligare från sekretessynpunkt.

Skälen för regeringens förslag

Polismyndighetens skyldighet att underrätta Försvarsmakten

I 6 kap. 7 § vapenlagen (1996:67) i dess lydelse före den 1 januari 2015 föreskrevs att i de fall där en polismyndighet fick kännedom om omständigheter som kunde medföra att en person som tillhör hemvärnets personal var olämplig att inneha skjutvapen skulle polismyndigheten omedelbart underrätta Försvarsmakten om dessa omständigheter. Från den 1 januari 2015 gäller underrättelseskyldigheten för Polismyndigheten.

Det är angeläget att Försvarsmakten får kännedom om alla omständigheter som gör att en persons lämplighet som hemvärnsman kan ifrågasättas, vilket är syftet med Polismyndighetens underrättelseskyldighet. Underrättelseskyldigheten gäller oavsett om personen i fråga för tillfället har tilldelats vapen eller inte. Med hemvärnets personal avses nämligen inte bara hemvärnsmän som kan tilldelas vapen utan även s.k. avtalspersonal, dvs. personer som tjänstgör inom hemvärdet enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. Hemvärdet består för närvarande av närmare 20 600 personer och kan som högst uppgå till cirka 22 000 personer. Av dessa har 16 800 hemvärnsavtal och resterande 3 800 har frivilligavtal.

Polismyndighetens skyldighet att underrätta Försvarsmakten anses omfatta både omständigheter som Polismyndigheten själv har kännedom om, t.ex. uppgifter om brott eller omhändertaganden vid ordningsstörningar, och sådana omständigheter som läkare anmäler till Polismyndigheten enligt 6 kap. 6 § vapenlagen.

En uppgiftsskyldighet är sekretessbrytande enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En sådan skyldighet innebär också att den myndighet som har rätt att få upplysningarna kan kräva att få tillgång till dem med stöd av 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen.

Säkerhetspolisen bör underrätta Försvarsmakten

Uppgiftsskyldigheten ankom i den tidigare polisorganisationen på en polismyndighet, dvs. på den lokala polisorganisationen. Säkerhetspolisen hade däremot i egenskap av en avdelning inom Rikspolisstyrelsen inte någon motsvarande skyldighet. *Försvarsmaktens* uppfattning att Säkerhetspolisen omfattades av den lagstadgade informationsskyldigheten motsågs alltså av paragrafens tidigare ordalydelse. Med anledning av att Säkerhetspolisen blev en fristående myndighet den 1 januari 2015 aktualiseras dock frågan om även Säkerhetspolisen bör informera Försvarsmakten om omständigheter som kan ge anledning att överväga om en person är lämplig att ingå i hemvärnet.

Att Polismyndigheten, som har ersatt den lokala och regionala polisorganisationen, har en omfattande uppgiftsskyldighet är naturligt, med hänsyn till att myndigheten i stor utsträckning kan komma att få tillgång till uppgifter som kan vara av intresse för Försvarsmakten. När det gäller Säkerhetspolisen är emellertid frågan betydligt mer komplicerad. Dess verksamhet är snävare, vilket innebär mindre sannolikhet för att uppgifter av betydelse för frågan om någon är lämplig att inneha vapen ska komma till myndighetens kännedom. Vidare får Säkerhetspolisen en del av sin kännedom genom internationella kontakter. Uppgifter som Säkerhetspolisen får från andra staters säkerhets- och underrättelsetjänster lämnas vanligen under förbehåll att mottagaren inte får lämna uppgiften vidare till nationella myndigheter. Det innebär att en sådan uppgift inte kan lämnas till någon svensk myndighet, inte ens till domstol (se bl.a. prop. 2009/10:31 s. 234 f. och 239).

Säkerhetspolisens internationella samarbete spelar en viktig roll för arbetet att värna den nationella säkerheten. Det är mot den bakgrunden som Säkerhetspolisen endast har en mycket begränsad uppgiftsskyldighet. Den underrättelseskyldighet som finns avser främst rapportering till regeringen och, i visst fall, till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Med hänsyn till detta, och då de uppgifter som Säkerhetspolisen förfogar över är av den arten att de inte bör spridas om det inte är absolut nödvändigt, anser regeringen att det inte bör komma i fråga att ålägga Säkerhetspolisen någon uppgiftsskyldighet av det slag som gäller för Polismyndigheten. Däremot anser regeringen, i likhet med *Försvarsmakten*, att det givetvis är angeläget att Säkerhetspolisen – i så stor utsträckning dess verksamhet medger det – delger Försvarsmakten sådan information som kan ha betydelse för frågan om någon i hemvärnets personal kan anses vara olämplig att inneha vapen eller tränas i vapenbruk. Det ligger i Säkerhetspolisens eget intresse att motverka eventuella säkerhetshot som kommer till myndighetens kännedom. I syfte att uppmuntra informationslämnande bör det därför i 6 kap. 7 § vapenlagen föreskrivas att om Säkerhetspolisen får kännedom om sådana omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen bör Säkerhetspolisen underrätta Försvarsmakten om dessa.

Den föreslagna bestämmelsen om att Säkerhetspolisen bör underrätta Försvarsmakten medför, som *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* framhåller, inte en sådan uppgiftsskyldighet som är sekretessbrytande enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen. Eftersom det inte är

fråga om en uppgiftsskyldighet förutsätter ett informationslämnande att Säkerhetspolisen efter en sedvanlig sekretessprövning bedömer att uppgiften kan lämnas.

8.4 Dispositionsförbud vid misstanke om finansiering av terrorism

Regeringens förslag: Säkerhetspolisen anges vid sidan av Polismyndigheten som beslutande myndighet när det gäller dispositionsförbud enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Nya regler har införts för att komma till rätta med penningtvätt

Genom lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott har det införts nya effektivare medel för att komma till rätta med penningtvätt (se prop. 2013/14:121). Det har också, genom 3 kap. 8 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, skapats möjlighet att belägga egendom som misstänks vara föremål för penningtvätt eller vara avsedd för finansiering av terrorism med ett tillfälligt förbud att disponera den, dispositionsförbud. Ett dispositionsförbud gäller under högst två arbetsdagar.

För att undvika att medel som har belagts med dispositionsförbud går förlorade när dispositionsförbudet löper ut har det även i den nya lagen om straff för penningtvättsbrott och i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansieringslagen) införts ett nytt tvångsmedel, penningbeslag.

Efter omorganisationen av polisen ligger uppgiften att meddela dispositionsförbud på Polismyndigheten (prop. 2013/14:110 s. 416 f.). Ett sådant beslut ska så snart som möjligt underställas åklagare, som ska pröva om åtgärden ska bestå (se 3 kap. 8 och 9 §§ lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism).

Under remissbehandlingen av förslagen framhöll Säkerhetspolisen att den har till uppgift att bekämpa finansiering av terrorism och därmed bör ha möjlighet att besluta om dispositionsförbud. Det borde gälla även när Säkerhetspolisen inte längre utgör en del av Rikspolisstyrelsen. Säkerhetspolisen påpekade att den inom ramen för sin uppgift att förebygga, förhindra och utreda terrorismfinansiering kan få information som gör att beslut om dispositionsförbud kan behöva fattas. Regeringen uttalade i propositionen En effektivare kriminalisering av penningtvätt att frågan om Säkerhetspolisens möjlighet att fatta beslut om dispositionsförbud bör bli föremål för fortsatta överväganden i ett annat sammanhang (prop. 2013/14:121 s. 79).

Säkerhetspolisens roll tydliggörs

När Penningtvätsutredningen lade fram sitt betänkande fanns det inte något förslag om att Säkerhetspolisen skulle ombildas till en fristående myndighet. Utredningens förslag om vem som ska besluta om dispositionsförbud byggde på den polisorganisation som fanns då.

En av utgångspunkterna i propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110) är att organisationsförändringen inte ska leda till någon ändring när det gäller Polismyndighetens och Säkerhetspolisens ansvarsområden och arbetsuppgifter (s. 395). Det innebär att Säkerhetspolisen har samma ansvarsområde efter omorganisationen som den tidigare har haft.

Rikspolisstyrelsens uppgifter har till följd av omorganisationen delats upp mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen beroende på vilken av dessa som tidigare ansvarade för uppgiften. I vissa fall fullgörs dock samma uppgifter av båda myndigheterna (s. 408 f.). Till Säkerhetspolisens uppgifter hör att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott som anges i 3 § finansieringslagen och att utreda sådana brott (jfr nuvarande 5 kap. 1 § polisdatalagen; 2010:361). Uppgiften att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som avser penningtvätt och att utreda sådana brott ligger på Polismyndigheten, som även har uppgiften som nationell finansunderrättelseenhet enligt de internationella instrument som reglerar området. Den nationella finansunderrättelseenheten (Finanspolisen) vid Polismyndigheten är bl.a. mottagande enhet för begäran om dispositionsförbud som inkommer från en utländsk motsvarande enhet (se även s. 417 f.). Det är också normalt Polismyndigheten genom Finanspolisen som har till uppgift att belägga egendom som misstänks vara föremål för penningtvätt med dispositionsförbud. Det är när misstankarna gäller finansiering av terrorism som även Säkerhetspolisen kan behöva kunna meddela dispositionsförbud.

Som framgår av propositionen om polisens nya organisation torde Säkerhetspolisen, genom att tillämpa nuvarande 3 § andra stycket polislagen (1984:387) i ett enskilt fall kunna besluta om dispositionsförbud. Där föreskrivs nämligen att vad som i lag eller förordning föreskrivs om Polismyndigheten ska tillämpas på Säkerhetspolisen, när den leder polisverksamhet. Som framhålls i propositionen bör dock lagstiftningen i möjligaste mån anpassas så att behovet av att tillämpa den nu aktuella bestämmelsen begränsas (s. 409 f.). Därför föreslog regeringen att Säkerhetspolisen uttryckligen ska nämnas i de bestämmelser som är avsedda att omfatta även Säkerhetspolisen.

Mot den angivna bakgrunden anser regeringen att 3 kap. 8 och 9 §§ lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism bör ändras på det sättet att – utöver Polismyndigheten – även Säkerhetspolisen anges som myndighet som får besluta om dispositionsförbud.

8.5 Ändring i stöldgodslagen

Regeringens förslag: Egendom som har varit föremål för försök, förberedelse eller stämpling till näringspenningtvätt ska kunna tas i förvar enligt lagen om visst stöldgods m.m. (stöldgodslagen).

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av föregående avsnitt har nya effektivare medel för att komma till rätta med penningtvätt införts i lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott. Det har bl.a. införts utökade möjligheter att förverka egendom som varit föremål för penningtvätt. Straffansvaret har också utvidgats bl.a. genom att den som i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte kan dömas för näringspenningtvätt (7 § lagen om straff för penningtvättsbrott). Även försök, förberedelse och stämpling till näringspenningtvätt som inte är ringa är förenat med straffansvar (8 §). I likhet med vad som gäller vid näringshäleri enligt 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket 1 brottsbalken kan egendom som varit föremål för näringspenningtvätt eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott inte förverkas (prop. 2013/14:121 s. 68). I stället kan egendomen tas i förvar enligt lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. (prop. 2013/14:121 s. 72 f.). En upplysning om detta finns i 9 § andra stycket lagen om straff för penningtvättsbrott, som anger att det av stöldgodslagen framgår att egendom som varit föremål för brott enligt 7 eller, såvitt avser näringspenningtvätt, 8 § kan tas i förvar.

Av 1 § första stycket 4 stöldgodslagen framgår emellertid endast att bestämmelsen är tillämplig på egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § lagen om straff för penningtvättsbrott. Den omfattar alltså bara fullbordad näringspenningtvätt. Genom uttalandena i förarbetena och hänvisningen i 9 § andra stycket penningtvättsbrottslagen är det enligt regeringen uppenbart att avsikten har varit att även egendom som avses i 8 § samma lag ska kunna tas i förvar. För att möjliggöra förvarstagande av egendom som varit föremål för försök, förberedelse eller stämpling till näringspenningtvätt bör därför hänvisningen i 1 § stöldgodslagen kompletteras.

8.6 Ändrade myndighetsbeteckningar i vissa lagar

Regeringens förslag: Begreppet polismyndighet ska ersättas med Polismyndigheten i lagen om lastning och lossning av bulkfartyg, lagen om handel med utsläppsrätter och barlastvattenlagen.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I propositionen En ny organisation för polisen behandlades ett stort antal lagar där ändringarna i huvudsak bestod i att vissa begrepp ändrades eller utmönstrades. På grund av att den lokala polisorganisationen upphörde och att två nya myndigheter bildades var det nödvändigt att ändra de lagar som innehöll namnen på de myndigheter som upphörde eller som behövde hänvisa till någon av

de nya myndigheterna. Framför allt var det sammanslagningen av de 21 polismyndigheterna och Rikspolisstyrelsen till en myndighet, Polismyndigheten, som föranledde dessa ändringar. I propositionen beskrivs närmare vilka begrepp som behövde mönstras ut eller ändras (prop. 2013/14:110 s. 401 f.). Det har därefter uppmärksamats att ytterligare några lagar bör ändras av samma skäl.

I 17 § lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg föreskrivs att vissa beslut ska anmälas till "polis-, tull- och lotsmyndigheterna". Paragrafen bör ändras på så sätt att anmälan ska göras till Polismyndigheten, Tullverket och Sjöfartsverket, som är de korrekta beteckningarna på berörda myndigheter.

Enligt 7 kap. 8 § lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter ska en tillsynsmyndighet anmäla överträdelser av lagen eller en EU-förordning om handel med utsläppsrätter till "polis- eller åklagarmyndighet". Paragrafen bör ändras på så sätt att anmälan ska göras till Polismyndigheten eller till en åklagarmyndighet. Eftersom brott av nu aktuellt slag kan komma att utredas av såväl Åklagarmyndigheten som Ekobrottsmyndigheten bör det neutrala begreppet åklagarmyndighet behållas.

I 5 kap. 13 § barlastvattenlagen (2009:1165) föreskrivs att tillsynsmyndigheten skyndsamt ska anmäla överträdelser av lagen eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av den. Anmälan ska göras till "polis- eller åklagarmyndigheten". Paragrafen bör ändras så att anmälan när det gäller polisen ska göras till Polismyndigheten. Eftersom Ekobrottsmyndigheten inte utreder brott som rör miljön bör Åklagarmyndigheten anges som den åklagarmyndighet till vilken anmälan ska göras.

8.7 Ändring av en överklaganderegler

Regeringens förslag: Polismyndighetens beslut enligt pantbankslagen om rapportering ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till länsstyrelsen. Andra beslut av Polismyndigheten får inte överklagas.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser yttrar sig inte över förslaget. *Svenska Pantbanksföreningen* har inget att invända mot förslaget. *Länsstyrelsen i Västerbotten* framhåller att det nu aktuella förslaget bidrar ytterligare till att skapa enhetliga regler för överklagande av Polismyndighetens beslut och finner att det därför är väl motiverat. *Sveriges advokatsamfund* anser att den föreslagna begränsningen av överklagandemöjligheten är olycklig då den påverkar enskilda personers rätt att få sin sak prövad i förvaltningsdomstol, vilket försämrar rättssäkerheten för den enskilde. Advokatsamfundet motsätter sig därför förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Mer enhetliga överklaganderegler

Av propositionen En ny organisation för polisen framgår att reglerna för hur enskilda ska överklaga förvaltningsbeslut som fattas inom polisorga-

nisationen inte har varit enhetliga (se prop. 2013/14:110 s. 440 f.). Som ett led i att skapa mer enhetliga överklaganderegler ändrades ett flertal överklaganderegler på så sätt att länsstyrelsen ersattes med allmän förvaltningsdomstol som överklagandeinstans. Ett viktigt skäl för enhetliga regler är att det underlättar både för den beslutande myndigheten och för den enskilde. Om reglerna skiljer sig åt för olika ärendetyper – och det inte finns något naturligt skäl för en sådan skillnad – finns det bl.a. risk för att felaktiga uppgifter om överklagande kan orsaka den enskilde onödigt besvär och rättsförluster. Regeringens utgångspunkt för att föreslå ändringar i pantbankslagen (1995:1000) är att åstadkomma en för den enskilde mer rättssäker ordning för överklaganden av Polismyndighetens beslut, vilket även *Sveriges advokatsamfund* framhåller vikten av.

Vilka av Polismyndighetens beslut enligt pantbankslagen kan överklagas?

Enligt 27 § pantbankslagen är en pantbank skyldig att på begäran lämna ut uppgifter ur pantboken till Polismyndigheten. En sådan begäran får avse viss systematisk rapportering till myndigheten. Pantbanken ska också lämna myndigheten tillträde till pantbankens lokaler för undersökning av pantlagret och granskning av pantboken och de handlingar som ligger till grund för den. Enligt 34 § pantbankslagen får Polismyndighetens beslut överklagas till länsstyrelsen. Vidare föreskrivs att Polismyndighetens beslut gäller omedelbart, om inte annat bestämts.

Eftersom det inte finns några andra beslut enligt pantbankslagen som fattas av Polismyndigheten än beslut enligt 27 § är det uppenbart att det är sådana beslut som avses med överklaganderegeln. Det framgår dock inte klart av lagtextens ordalydelse om överklaganderegeln gäller Polismyndighetens beslut om att myndigheten ska ges tillträde till lokalerna och där kunna granska pantboken och andra handlingar, eller om överklaganderegeln bara gäller för beslut om att pantbanken ska lämna uppgifter i enskilda fall eller systematiskt ska rapportera vissa uppgifter till Polismyndigheten.

Förarbetena till pantbankslagen ger ingen ledning i den frågan, eftersom det i denna del hänvisas till att reglerna överförts från tidigare lagstiftning (prop. 1994/95:178 s. 36). I förarbetena till lagen (1949:722) om pantlånerörelse, som pantbankslagen ersatte, redovisas inte heller några överväganden angående omfattningen av rätten att överklaga. Bestämmelserna om polisens roll betecknades som ”polismässiga kontrollföreskrifter” (prop. 1949:201 s. 28). De innebar bl.a. att en utövare av pantlånerörelse, efter anmälan av polismyndigheten att gods förkommit eller olovligen avhärats ägaren, var skyldig att omedelbart undersöka om godset fanns i rörelsens besittning eller om det fanns någon anteckning om det (19 §). Polismyndigheten fick undersöka en pantlåneinrättnings lokaler och granska pantboken (21 §). Polismyndigheten fick även ålägga utövare av pantlånerörelse att anmäla förvärv av visst eller vissa slag (20 §). Överklagandebestämmelsen föreskrev att besvär över polismyndighets beslut enligt lagen fick anföras hos länsstyrelsen inom en månad efter det att klaganden fått del av beslutet. Länsstyrelsens beslut fick överklagas hos Konungen. Det föreskrevs också att polismyndighetens

och länsstyrelsens beslut skulle lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

Frågan är således om det har varit avsikten att inte bara Polismyndigheten beslut om att inhämta uppgifter och om viss rapportering utan även de beslut eller åtgärder som vidtas för att myndigheten ska få tillträde till lokalerna och där kunna granska pantboken och andra handlingar ska vara överklagbara. Det är enligt regeringens mening svårt att se vad en domstolsprövning i de senare situationerna skulle kunna resultera i. Det går inte att i efterhand ändra det förhållandet att det har förekommit tillträde till lokalerna och att en granskning har gjorts. En jämförelse kan också göras med andra liknande former av undersökningar, exempelvis olika former av husrannsakan. Sådana beslut får nära nog aldrig överklagas, trots det grundlagsskydd som enligt 2 kap. 6 § regeringsformen finns mot sådana åtgärder. Det ligger också nära till hands att jämföra med skatterevision enligt skatteförfarandelagen (2011:1244), där den som genomför revisionen har likartade befogenheter. Inte heller sådana beslut, där det bl.a. ingår rätt till granskning av handlingar och tillträde till lokaler, är överklagbara. Regeringen kan alltså inte se något sakligt skäl till att sådana beslut eller åtgärder av Polismyndigheten som syftar till att få tillträde till en pantbanks lokaler och att där granska pantboken och andra handlingar ska vara överklagbara.

Sveriges advokatsamfund anser att promemorians förslag kan påverka enskilda personers rätt att få sin sak prövad i förvaltningsdomstol, vilket enligt samfundet försämrar rättssäkerheten för den enskilde. Mot bakgrund av vad som anförts om de nuvarande bestämmelsernas otydlighet kan regeringen inte se att det förtydligande som nu föreslås skulle leda till någon nackdel för enskilda. Det finns inte heller några sakliga skäl för att låta sådana beslut eller åtgärder av Polismyndigheten som syftar till att få tillträde till en pantbanks lokaler och att där granska pantboken och andra handlingar vara överklagbara. Det kan anmärkas att *Svenska Pantbanksföreningen*, vars medlemmar närmast berörs, inte har någon invändning mot förslaget.

När det gäller beslut om att pantbanken ska lämna uppgifter i enskilda fall eller systematiskt ska rapportera vissa uppgifter till Polismyndigheten anser regeringen däremot att det är motiverat med en överklaganderegeln. Ett sådant uppgiftslämnande kan nämligen upplevas som betungande och det kan då vara rimligt att frågan om omfattningen av rapporteringen kan prövas rättsligt. När regeln nu moderniseras bör det tydliggöras att möjligheten att överklaga är begränsad till detta.

Besluten bör överklagas till allmän förvaltningsdomstol

Polismyndighetens beslut får enligt 34 § pantbankslagen överklagas till länsstyrelsen. Enligt 35 § pantbankslagen får länsstyrelsens beslut enligt 30 § andra stycket inte överklagas. Andra beslut som länsstyrelsen meddelar enligt lagen, vilket omfattar nu aktuella beslut, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Reglerna om att beslut av en polismyndighet överklagas till länsstyrelsen har historiska rötter, vilket redovisas närmare i prop. 2013/14:110 s. 441 f. Reglerna om länsstyrelsen som överklagandeinstans för beslut

inom polisorganisationen har emellertid successivt ersatts med regler om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. I propositionen framhålls att det fåtal lagar som föreskriver att en polismyndighets beslut alltjämt överklagas till länsstyrelsen som huvudregel bör ändras så att besluten i stället överklagas till allmän förvaltningsdomstol (se prop. 2013/14:110 s. 441 f.). Ett antal regler enligt vilka Polismyndighetens beslut skulle överklagas till länsstyrelsen ändrades den 1 januari 2015 på det sättet att besluten i stället överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Av samma skäl bör enligt regeringens mening även regeln i 34 § pantbankslagen om överklagande till länsstyrelsen ersättas med en regel om överklagande direkt till allmän förvaltningsdomstol.

I dag krävs det prövningstillstånd för överklagande av länsstyrelsens beslut till kammarrätten. Om Polismyndighetens beslut ska överklagas direkt till allmän förvaltningsdomstol bör det på motsvarande sätt krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

8.8 Lagen om överlastavgift

Vid den senaste ändringen av 11 § lagen (1972:435) om överlastavgift kom av förbiseende den sista meningen i andra stycket felaktigt att placeras som ett självständigt tredje stycke (se prop. 2013/14:232 s. 9). Detta redaktionella fel bör rättas till så att andra stycket i paragrafen återfår den lydelse det hade före ändringen i SFS 2014:1409.

9 Konsekvenserna av förslagen

Regeringens bedömning: Förslagen medför endast marginella ekonomiska konsekvenser. Eventuella merkostnader ryms inom befintliga anslag. Förslagen väntas få positiva konsekvenser för brottsbekämpningen.

Departementspromemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser yttrar sig inte särskilt i denna fråga. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* påpekar att nämnden kommer att få tillsyn även för den personuppgiftsbehandling som utförs i forensisk verksamhet.

Skälen för regeringens bedömning: Några av förslagen utgör enbart konsekvensändringar till den nya polisorganisationen i form av namnändringar eller andra lagtekniska anpassningar. Dessa medför inga konsekvenser av vare sig ekonomisk eller annan art.

Förslaget om ändrade regler för behandlingen av personuppgifter påverkar inte behovet av register och bedöms därför inte medföra några extra kostnader. Som *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* framhåller kommer nämndens tillsynsområde att utvidgas när behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten regleras i polisdatalagen (2010:361), eftersom nämndens tillsyn över polisens personuppgiftsbe-

handling är knuten till vissa uppräknade författningar. Regeringen gör bedömningen att det rör sig om en marginell utökning av nämndens tillsynsområde och att eventuella merkostnader ryms inom befintliga anslag.

Den föreslagna regleringen som tillåter att resultaten av undersökningar och analyser som utförs av Nationellt forensiskt centrum i större utsträckning än i dag kan nyttiggöras i polisens och andra brottsbekämpande myndigheters löpande verksamhet bedöms kunna ge en positiv effekt på brottsbekämpningen.

Möjligheten att medge Tullverket och Kustbevakningen direktåtkomst till vapenregister kan inledningsvis medföra vissa merkostnader, men de uppvägs av att handläggningen blir enklare och går snabbare. Även det förslaget förväntas få positiva effekter på brottsbekämpningen.

Övriga lagförslag, bl.a. den ändrade regleringen om jäv, den ändrade överklaganderegeln i pantbankslagen och Säkerhets- och integritetsnämndens rätt att i sin tillsynsverksamhet få tillgång till uppgifter ur belastningsregistret, väntas inte medföra några kostnadsökningar.

Inget av förslagen bedöms medföra några konsekvenser för jämställdheten eller miljön eller få några andra konsekvenser som bör redovisas här.

De eventuella kostnadsökningar som förslagen kan medföra bedöms därför rymmas inom befintliga anslag.

Bedömningar och avvägningar som har gjorts avseende förslagens konsekvenser för enskildas personliga integritet har redovisats under skälen för respektive förslag.

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

10.1 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 augusti 2015.

Departementspromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Den nya polisorganisationen inledde sin verksamhet den 1 januari 2015. De flesta av de lagändringar som nu föreslås har aktualiserats med anledning av ombildningen och de bör träda i kraft i så nära anslutning till den som möjligt.

Ändringen i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. har visserligen inte något samband med ombildningen av polisen, men även i det fallet är det angeläget att den föreslagna ändringen träder i kraft så snart som möjligt, eftersom författningsändringarna med anledning av förslagen i propositionen En effektivare kriminalisering av penningtvätt (prop. 2013/14:121) redan trätt i kraft.

När det gäller övriga lagändringar som föreslås är det också angeläget att de träder i kraft så snart som möjligt.

10.2 Övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: För sådana beslut av en polismyndighet som enligt 34 § pantbankslagen har överklagats före ikraftträdandet bör äldre regler fortsätta att gälla.

Regeringens bedömning: Det behövs inga andra övergångsbestämmelser.

Departementspromemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: När beslut enligt 34 § pantbankslagen (1995:1000) inte längre ska överklagas till länsstyrelsen utan direkt till allmän förvaltningsdomstol bör eventuella överklaganden som har kommit in till länsstyrelsen före ikraftträdandet avgöras av den.

De övriga förslagen är inte av den arten att de kräver några särskilda övergångsregler.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

7 kap.

9 § Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen *och andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten* som har att vidta åtgärd eller meddela beslut i *brottsbekämpande verksamhet*. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § polislagen (1984:387).

Paragrafen reglerar jäv för anställda vid andra brottsbekämpande myndigheter än Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, med undantag för åklagare vilkas jäv regleras i 6 §. Ändringen innebär att jäv för polisanställda i deras operativa verksamhet bryts ut och i stället regleras i polislagen (1984:387). Jäv vid handläggningen av förvaltningsärenden regleras liksom i dag i förvaltningslagen (1986:223).

I *första stycket* föreskrivs att det som gäller i fråga om jäv för åklagare ska tillämpas på anställda vid Skatteverket, Tullverket och Kustbevakningen och andra anställda vid Ekobrottsmyndigheten än åklagare. Ändringen består i att sistnämnda kategori har lagts till.

Jävsregelns tillämpningsområde har också utvidgats så att det omfattar allt beslutsfattande och alla åtgärder i den brottsbekämpande verksamheten som vidtas av de kategorier av anställda som räknas upp i para-

grafen, oavsett i vilken författning frågan regleras. Härigenom kommer även t.ex. beslut och åtgärder enligt lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, lagen (2000:1225) om straff för smuggling eller lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet att omfattas av regleringen.

I *andra stycket*, som är nytt, informeras om att bestämmelserna om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i polislagen. De bestämmelserna tillämpas också på polismän som tjänstgör vid Ekobrottsmyndigheten, eftersom de är anställda vid Polismyndigheten.

Ändringarna behandlas i avsnitt 7.3.

11.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

2 § Förundersökning mot den som inte har fyllt arton år ska ledas av en åklagare eller *en anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat. Undersökningsledaren ska, om det inte möter något hinder, genom intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, vara särskilt lämpad för uppgiften.*

Har den unge tidigare varit föremål för förundersökning eller utredning enligt 31 §, ska om möjligt samma åklagare och *samma anställda vid Polismyndigheten* anlitas för den nya förundersökningen.

Paragrafen reglerar vem som ska leda och anlitas för förundersökning mot den som inte har fyllt 18 år.

Ändringen i *första stycket* innebär att – utöver åklagare – ska en sådan anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat kunna leda en förundersökning. Ändringen möjliggör att, förutom polismän, även civilanställda utredare kan förordnas att leda förundersökning. Avsikten är inte att öppna för generell delegation av uppgiften att leda förundersökning till alla anställda inom Polismyndigheten. Delegationen ska grundas på en bedömning av den personliga kompetensen och lämpligheten hos den som förordnas till förundersökningsledare.

I *andra stycket* görs en ändring som innebär att den som tidigare lett eller genomfört en utredning – oavsett om han eller hon är polisman eller inte – om möjligt bör anlitas om den unge på nytt blir föremål för förundersökning eller utredning enligt 31 §.

Paragrafen moderniseras även språkligt.

Ändringarna behandlas i avsnitt 8.1.

13 § En polisman får *uppmåna* den som har eller kan antas ha fyllt femton men inte arton år att så snart som möjligt vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott, om den unge har erkänt brottet eller det annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att han *eller hon* har begått brottet. *En sådan uppmaning får dock ges endast om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna. Om det inte är uppenbart obehövt, ska målsägandens samtycke inhämtas innan uppmaningen ges.*

En uppmaning enligt första stycket får även ges av en annan anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har utsett.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för att uppmana en ung lagöverträdare att vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott och vem som får ge en sådan uppmaning.

I *första stycket* görs endast språkliga moderniseringar.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att – utöver av en polisman – får en uppmaning om att avhjälpa eller begränsa skada även ges av en annan anställd som Polismyndigheten har utsett. Ändringen möjliggör att en civilanställd utredare kan ge en sådan uppmaning när han eller hon håller förhör med den unge. Vilka anställda som får utföra denna uppgift kan t.ex. framgå av myndighetens arbetsordning, eftersom det inte krävs något personligt förordnande.

Ändringen behandlas i avsnitt 8.1.

32 § Bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3, 4, 6–14 §§, 18 § andra stycket, 19, 21 och 24 §§ rättegångsbalken ska i tillämpliga delar gälla för en sådan utredning som avses i 31 §.

En utredning som avses i 31 § ska bedrivas med särskild skyndsamhet och avslutas så snart det *är möjligt*. Utredningen får inte pågå längre tid än tre månader, om det inte är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Utredningen ska ledas av en åklagare eller en *anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat. Undersökningsledaren ska, om det inte möter något hinder, genom intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, vara särskilt lämpad för uppgiften.*

Har den unge tidigare varit föremål för utredning enligt 31 §, ska om möjligt samma åklagare och *samma anställda vid Polismyndigheten* anlitas för den nya utredningen.

Paragrafen anger vad som gäller för en sådan utredning som i vissa fall ska göras då någon som inte har fyllt 15 år misstänks för brott och vem som ska leda utredningen eller anlitas för att genomföra den.

I *första och andra styckena* görs endast redaktionella ändringar.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att – utöver åklagare – ska utredningen kunna ledas av såväl polismän som civilanställda utredare som myndigheten har förordnat att leda en sådan utredning. Avsikten är inte att öppna för generell delegation av uppgiften att leda utredningar enligt paragrafen till alla anställda inom Polismyndigheten. Delegationen ska grundas på en bedömning av den personliga kompetensen och lämpligheten hos den som utses till att leda utredningen.

Ändringen i *fjärde stycket* innebär att den som tidigare lett eller genomfört en utredning – oavsett om han eller hon är polisman eller inte – om möjligt bör anlitas om den unge blir föremål för en ny utredning.

Ändringarna behandlas i avsnitt 8.1.

11.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift

11 § Transportstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om inte annat sägs i femte stycket. Skrivelsen med överklagan-

det ska ha kommit in till Transportstyrelsen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Om någon har överklagat ett beslut, får även någon annan som haft rätt att överklaga beslutet ge in ett överklagande, trots att tiden för överklagande gått ut. Ett sådant överklagande ska ges in inom två veckor från utgången av den tid inom vilken det första överklagandet skulle ha gjorts. *Återkallas eller förfaller det första överklagandet av någon annan anledning, förfaller också det senare.*

Ett beslut som rör ett motordrivet fordon som är registrerat här i landet, eller en släpvagn som dras av ett sådant fordon, överklagas hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets ägaren till det motordrivna fordonet har sin adress enligt vägtrafikregistret. I fråga om andra fordon överklagas beslutet till den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet meddelades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Transportstyrelsens beslut enligt 8 d § får inte överklagas.

En polismans eller bilinspektörs beslut enligt 8 a och 8 b §§ får inte överklagas.

Paragrafen, som endast ändras redaktionellt, behandlas i avsnitt 8.8.

11.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

1 § Om det inte är uppenbart oskäligt, ska följande egendom tas i förvar:

1. egendom som har frånhänts någon genom brott och som anträffats hos någon annan som uppenbart saknar rätt till egendomen,

2. egendom som har anträffats utan att vara i någons besittning, om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen är känd,

3. egendom som har förvärvats eller tagits emot under förhållanden som anges i 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket 1 brottsbalken, och

4. egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § *eller, när det gäller näringspenningtvätt, 8 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.*

Första stycket tillämpas också om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen gör anspråk på den.

Bestämmelser om förfarandet med egendom som tagits i förvar enligt första eller andra stycket och om rätt för ägare som senare blir känd, eller för någon annan som har rätt till egendomen, att få egendomen utlämnad till sig eller att få ersättning finns i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m.

Paragrafen reglerar i vilka fall egendom kan tas i förvar enligt lagen.

Första stycket punkten 4 ändras på det sättet att, såvitt avser näringspenningtvätt, en hänvisning till 8 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott läggs till. Därmed överensstämmer regleringen i stöldgodslagen med det som föreskrivs i 9 § andra stycket lagen om straff för penningtvättsbrott (se vidare prop. 2013/14:121 s. 121 f.).

Genom ändringen kan egendom som har varit föremål för försök, förberedelse eller stämpling till näringspenningtvätt som inte är ringa tas i förvar. Ändringen behandlas i avsnitt 8.5.

I övrigt ändras paragrafen endast språkligt.

11.5 Förslaget till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Jäv

7 § Om det för en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen finns omständigheter som enligt 4 kap. 13 § rättegångsbalken skulle utgöra jäv mot domare, får tjänstemannen inte besluta om eller vidta en åtgärd i brottsbekämpande verksamhet. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som tjänstemannen har vidtagit på tjänstens vägnar eller en gärning som har förövats mot honom eller henne i eller för hans eller hennes tjänst.

En polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen får inte besluta om eller vidta en åtgärd i ordningshållande verksamhet om

1. frågan angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om åtgärden kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom eller henne själv eller någon närstående,

2. han eller hon eller någon närstående som anges i 1 är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av åtgärden, eller

3. det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet.

Om åtgärden är så brådslande att den inte utan fara kan skjutas upp, får den beslutas eller vidtas trots det som sägs i första och andra styckena.

En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Paragrafen, som är ny, reglerar jäv i polisens operativa verksamhet. Jäv vid handläggning av förvaltningsärenden regleras i 11 och 12 §§ förvaltningslagen (1986:223).

Första stycket motsvarar i huvudsak den jävsregel för polisanställda som tidigare fanns i 7 kap. 9 § rättegångsbalken. Regleringen omfattar även de tjänstemän vid Ekobrottsmyndigheten som är anställda av Polismyndigheten.

För en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen gäller samma regler om jäv som för åklagare. Det innebär att s.k. vederdelomannajäv (4 kap. 13 § 6 rättegångsbalken) och s.k. tvåinstansjäv (4 kap. 13 § 7 rättegångsbalken) är undantagna. Tillämpningsområdet omfattar allt beslutsfattande och alla åtgärder i polisens brottsbekämpande verksamhet oavsett i vilken författning frågan regleras. Härigenom kommer även t.ex. beslut och åtgärder med stöd av lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller beslut enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet att omfattas av regleringen. Enligt tredje stycket får dock även den som är jävig fatta beslut eller vidta åtgärder som inte utan fara kan skjutas upp.

I *andra stycket* anges i tre punkter vilka förhållanden som är jävsgrundande för en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen vid beslut eller åtgärder i polisens ordningshållande verksamhet. Med ordningshållande verksamhet avses här den operativa verksamhet som syftar till att upprätthålla allmän ordning. Förvaltningsbeslut i frågor som regleras i ordningslagen (1993:1617), t.ex. beslut i fråga om offentliga tillställningar eller allmänna sammankomster, om-

fattas inte. För sådana beslut gäller i stället förvaltningslagens jävsreglering. Däremot omfattar andra stycket de beslut som fattas eller de åtgärder som vidtas om det blir ordningsstörningar i samband med en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst. Som exempel på beslut eller åtgärder som kan omfattas kan nämnas beslut om omhändertagande, avlägsnande eller avvisande enligt 13 § förevarande lag eller avlägsnande eller avvisande enligt 13 a eller b § förevarande lag. Ett annat exempel är omhändertagande enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. I tredje stycket görs dock undantag för åtgärder som är så brådskande att de inte utan fara kan skjutas upp.

Enligt *punkten 1* är en tjänsteman jävig om frågan angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om åtgärden kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom eller henne själv eller någon närstående. Med annan närstående avses bl.a. sambo och den som ingått registrerat partnerskap.

Enligt *punkten 2* är det grund för jäv att någon är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av åtgärden. Med ställföreträdare avses bl.a. god man och förvaltare eller firmatecknare för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning.

I *punkten 3* anges att även andra omständigheter som är ägnade att rubba förtroendet för att beslutsfattaren eller den som vidtar åtgärden är opartisk kan grunda jäv. Det kan t.ex. vara fråga om att den som vidtar åtgärden tidigare har tagit befattning med frågan eller uppträtt som ombud för någon av dem som nämns i punkterna 1 eller 2 eller på annat sätt företrätt någon av dessa.

Av *tredje stycket* framgår att den som är jävig i vissa fall ändå får besluta om eller vidta en åtgärd, om saken är så brådskande att den inte utan fara kan skjutas upp. Det kan t.ex. vara fråga om ett gripande eller ett beslut om omhändertagande eller läkarundersökning som måste fattas omedelbart. I första hand bör dock den som är jävig alltid försöka att överlämna frågan till någon annan för att undvika jävsproblematiken.

I *fjärde stycket* föreskrivs att frågor om jäv prövas av respektive myndighet, dvs. av Polismyndigheten om saken rör någon som är anställd där och av Säkerhetspolisen om det rör någon som är anställd där.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.2.2.

11.6 Förslaget till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)

34 § Polismyndighetens beslut om att en pantbank ska lämna uppgifter enligt 27 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Polismyndighetens beslut gäller omedelbart, om inte annat bestämts. Polismyndighetens övriga beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen reglerar överklagande av Polismyndighetens beslut.

Första stycket ändras på det sättet att Polismyndighetens beslut enligt lagen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till länsstyrelsen. Det framgår av lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och förordningen (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet m.m. vilken förvaltningsdomstol som är behörig. Det klargörs också att det som kan överklagas enbart är Polismyndighetens beslut om rapportering enligt 27 § förevarande lag.

För överklagande till kammarrätten krävs enligt *andra stycket*, som är nytt, prövningstillstånd. Det är inte någon ändring i sak, eftersom det kravet redan gäller för överklagande av länsstyrelsens beslut enligt 35 § *andra stycket*.

Ändringen behandlas i avsnitt 8.7.

Övergångsbestämmelser

Enligt *punkten 1* ska lagen träda i kraft den 1 augusti 2015.

I *punkten 2* anges att äldre bestämmelser gäller för överklaganden som gjorts före ikraftträdandet. Det innebär att sådana beslut överklagas till länsstyrelsen och att, om det finns ett oavslutat ärende hos en länsstyrelse vid ikraftträdandet, länsstyrelsen ska avgöra detta. Länsstyrelsens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 10.2.

11.7 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

1 a kap.

14 § Säkerhetspolisen, Tullverket och Kustbevakningen får medges direktåtkomst till vapenregister.

En myndighet som har beviljats direktåtkomst ansvarar för att tillgången till personuppgifter begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

I paragrafen anges vilka myndigheter som får medges direktåtkomst till vapenregister.

I *första stycket* anges även Tullverket och Kustbevakningen som myndigheter som av Polismyndigheten får medges tillgång till uppgifter i vapenregister genom direktåtkomst.

Andra stycket, som är nytt, föreskriver att en myndighet som har beviljats direktåtkomst ansvarar för att tillgången till personuppgifter begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Bestämmelsen är utformad efter mönster av 3 kap. 8 § *andra stycket* polisdatalagen (2010:361).

Ändringarna behandlas i avsnitt 6.2.

6 kap.

7 § Om Polismyndigheten får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen, ska myndigheten omedelbart underrätta Försvarsmakten om dessa omständig-

heter. Om Säkerhetspolisen får kännedom om sådana omständigheter bör myndigheten underrätta Försvarmakten om dessa.

Paragrafen föreskriver i vilken utsträckning polisen ska underrätta Försvarmakten om omständigheter som kan medföra att någon som tillhör hemvärnets personal bedöms vara olämplig att inneha skjutvapen. I vapeninnehavarregistret antecknas uppgifter om personer som av hemvärdet har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden.

I *andra meningen*, som är ny, föreskrivs att Säkerhetspolisen – om den får kännedom om omständigheter som innebär att någon som tillhör hemvärnets personal skulle kunna vara olämplig att inneha skjutvapen – bör underrätta Försvarmakten om det. Exempel på en sådan situation kan vara att Säkerhetspolisen upptäcker att någon som har kontakt med en organisation som bejaktar våldsanvändning är engagerad i hemvärdet. Eftersom det inte är fråga om en uppgiftsskyldighet förutsätter ett informationslämnande att Säkerhetspolisen efter en sedvanlig sekretessprövning bedömer att uppgiften kan lämnas.

Ändringen behandlas i avsnitt 8.3.

11.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

6 § Personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av

1. Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Datainspektionen *eller Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* för deras tillsynsverksamhet,

2. Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, åklagarmyndighet eller allmän domstol för verksamhet som avses i 2 § första stycket 1–3,

3. förvaltningsdomstol för prövning enligt 2 § första stycket 4 eller

4. myndighet i övrigt i den utsträckning regeringen för vissa slag av ärenden föreskriver det eller för ett särskilt fall ger tillstånd till det.

Regeringen får *meddela föreskrifter* om att en myndighet som avses i första stycket får ha direktåtkomst till registret.

Uppgifter som har förts in i registret med stöd av 4 a § och som avser en gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller en gärning som någon har begått innan han eller hon har fyllt 15 år, får dock endast lämnas ut till *dem* som *anges* i första stycket 1 och endast om uppgifterna behövs för tillsynen över Polismyndighetens personuppgiftsbehandling enligt denna lag.

Paragrafen reglerar tillgången till personuppgifter i belastningsregistret.

Ändringen i *första stycket punkten 1* innebär att även Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ges rätt att få tillgång till uppgifter ur registret om de behövs för nämndens tillsynsverksamhet. Ändringen behandlas i avsnitt 8.2. Övriga punkter är oförändrade.

I *andra och tredje styckena* görs endast språkliga och redaktionella ändringar.

11.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg

17 § Den myndighet som med stöd av 13 § andra stycket har förbjudit ett fartyg att avgå ska genast anmäla beslutet till *Polismyndigheten, Tullverket, Sjöfartsverket, Kustbevakningen och den berörda hamnen. Om det behövs ska Polismyndigheten och Kustbevakningen vidta åtgärder för att förhindra att förbudet överträds. Så länge förbudet gäller ska Tullverket och Sjöfartsverket ställa in de förrättningar för fartygets resa som ankommer på dem.*

Paragrafen föreskriver en skyldighet för den myndighet som har förbjudit ett fartyg att avgå att genast anmäla sitt beslut till vissa myndigheter.

I paragrafen ersätts orden polis-, tull- och lotsmyndigheterna med Polismyndigheten, Tullverket och Sjöfartsverket, vilka är de korrekta benämningarna på myndigheterna. Paragrafen moderniseras även språkligt.

Ändringen behandlas i avsnitt 8.6.

11.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter

7 kap.

8 § En tillsynsmyndighet ska anmäla en överträdelse av denna lag eller en EU-förordning om handel med utsläppsrätter till *Polismyndigheten eller en åklagarmyndighet, om det finns misstanke om brott.*

Paragrafen reglerar en tillsynsmyndighets skyldighet att anmäla misstanke om brott mot lagens bestämmelser.

Ändringen, som endast består i att ordet polis- ersätts med Polismyndigheten och en språklig justering, behandlas i avsnitt 8.6. Anmälan kan således, förutom till Polismyndigheten, fortfarande ges in till Åklagarmyndigheten eller Ekobrottsmyndigheten.

11.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

3 kap.

8 § Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Om förutsättningarna enligt första och andra styckena är uppfyllda, får Polismyndigheten fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för att meddela ett dispositionsförbud och vem som får besluta om ett sådant förbud.

I *första stycket* läggs Säkerhetspolisen till som beslutande myndighet mot bakgrund av myndighetens uppgifter enligt lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall. Ändringen behandlas i avsnitt 8.4.

Andra och tredje styckena är oförändrade.

9 § Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. Åklagarens beslut får inte överklagas.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden upphör att gälla när två arbetsdagar förflutit från Polismyndighetens eller *Säkerhetspolisens* beslut, om den inte hävts före det.

Verksamhetsutövaren ska omedelbart underrättas om att en åtgärd har beslutats eller hävts.

Den som har drabbats av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Paragrafen reglerar det fortsatta förfarandet när ett beslut om dispositionsförbud har meddelats.

I *andra stycket* läggs Säkerhetspolisen till som en konsekvens av ändringen i 8 §. Ändringen behandlas i avsnitt 8.4.

Första, tredje och fjärde styckena är oförändrade.

11.12 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

18 kap.

2 § Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till sådan verksamhet som avses i 2 kap. 7 § 1 eller 6 kap. 1 § 1 polisdatalagen (2010:361), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättningar som anges i första stycket, för uppgift som hänför sig till

1. sådan underrättelseverksamhet som avses i 2 § lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar,

2. sådan verksamhet som avses i 7 § 1 lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, eller

3. sådan verksamhet som avses i 3 kap. 2 § 1 kustbevakningsdatalagen (2012:145).

Sekretess enligt första stycket gäller inte för uppgift som hänför sig till verksamhet hos Säkerhetspolisen och som har förts in i en allmän handling före år 1949.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sekretess till skydd för underrättelseverksamhet.

I *första stycket* ändras, som en konsekvens av förslaget om ändring i polisdatalagen (2010:361), hänvisningen till ett kapitel i den lagen. Ändringen behandlas i avsnitt 5.1.

I övrigt är paragrafen oförändrad.

35 kap.

1 § Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i

1. utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål,
2. angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i brottmål eller i annan verksamhet för att förebygga brott,
3. angelägenhet som avser registerkontroll och särskild personutredning enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),
4. annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen,
5. Statens medieråds verksamhet att biträda Justitiekanslern, allmän åklagare eller Polismyndigheten i brottmål,
6. register som förs av Polismyndigheten enligt 4 kap. polisdatalagen (2010:361) eller som annars behandlas med stöd av de bestämmelserna eller uppgifter som behandlas av Säkerhetspolisen med stöd av 6 kap. samma lag,
7. register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister,
8. register som förs av Skatteverket enligt lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar eller som annars behandlas där med stöd av samma lag,
9. särskilt ärenderegister över brottmål som förs av åklagarmyndighet, om uppgiften inte hänför sig till registrering som avses i 5 kap. 1 §,
10. register som förs av Tullverket enligt lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet eller som annars behandlas där med stöd av samma lag, eller
11. register som förs enligt lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister.

Sekretessen enligt första stycket 2 gäller hos domstol i dess rättskipande eller rättsvårdande verksamhet endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men om uppgiften röjs. Vid förhandling om användning av tvångsmedel gäller sekretess för uppgift om vem som är misstänkt endast om det kan antas att fara uppkommer för att den misstänkte eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Första stycket gäller inte om annat följer av 2, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

I paragrafen regleras sekretess till skydd för enskild i bl.a. förundersökningar, brottsförebyggande arbete och brottsbekämpande myndigheters register.

I *första stycket punkten 6* ändras, som en konsekvens av förslaget om ändring i polisdatalagen (2010:361), hänvisningen till ett kapitel i den lagen. Ändringen behandlas i avsnitt 5.1.

I övrigt är paragrafen oförändrad.

11.13 Förslaget till lag om ändring i barlastvattenlagen (2009:1165)

5 kap.

13 § Tillsynsmyndigheten ska skyndsamt anmäla överträdelser av lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen till *Polismyndigheten* eller *Åklagarmyndigheten*, om det finns misstanke om brott.

Paragrafen reglerar en tillsynsmyndighets skyldighet att anmäla misstanke om brott mot bestämmelser i lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Ändringen, som endast består i att orden polis- respektive åklagarmyndigheten ersätts med Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten, behandlas i avsnitt 8.6.

11.14 Förslaget till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361)

1 kap.

2 § Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i

1. brottsbekämpande verksamhet vid Polismyndigheten,
2. brottsbekämpande verksamhet vid Säkerhetspolisen i den utsträckning som anges i detta kapitel och i 6 kap., och
3. polisiär verksamhet vid Ekobrottsmyndigheten.

Lagen gäller för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Lagen gäller även för annan behandling av personuppgifter, om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde.

Av *första stycket punkten 1* framgår att lagen gäller i brottsbekämpande verksamhet vid Polismyndigheten, dit även verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum hör. *Punkten 2* ändras till följd av omnumreringen av det kapitel som reglerar Säkerhetspolisens verksamhet.

Punkten 3 och *andra stycket* är oförändrade.

Ändringarna behandlas i avsnitt 4.4, 4.5 och 5.1.

6 § Bestämmelserna om personuppgifter i följande paragrafer gäller också vid behandling av uppgifter om juridiska personer:

1. 2 kap. 7–9 §§ om ändamålen för behandlingen,
2. 2 kap. 11 § om tillgången till personuppgifter,
3. 2 kap. 12 och 13 §§ om bevarande och gallring,
4. 3 kap. 1–3, 9–12, 14 och 15 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter,
5. 4 kap. 18–20 §§ om behandling av personuppgifter i penningtvätsregister,
6. 4 kap. 21 och 22 §§ om behandling av personuppgifter i det internationella registret,
7. 6 kap. 1–3 §§ om ändamålen för behandlingen hos Säkerhetspolisen,
8. 6 kap. 4 § 5 om tillgången till personuppgifter hos Säkerhetspolisen,
9. 6 kap. 6 och 7 §§ om bevarande och gallring hos Säkerhetspolisen, och

10. 6 kap. 8, 9 och 12–14 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter hos Säkerhetspolisen.

I paragrafen anges i vilken utsträckning bestämmelser i lagen också ska tillämpas vid behandling av uppgifter om juridiska personer.

Punkterna 1–6 är oförändrade.

I *punkterna 7–10* ändras hänvisningarna, som en konsekvens av omnumreringen av det kapitel som reglerar Säkerhetspolisens verksamhet.

Ändringarna behandlas i avsnitt 5.1.

7 § I 2 kap. finns allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter.

För personuppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga gäller även 3 kap.

För personuppgifter som behandlas i register över DNA-profiler, fingeravtrycks- och signalementsregister, penningtvätsregister eller i det internationella registret, gäller 4 kap. i stället för 3 kap.

I 5 kap. finns bestämmelser om behandling av personuppgifter vid Polismyndigheten för forensiska ändamål. Vid sådan behandling gäller 5 kap. i stället för 2 kap. och 3 kap.

I 6 kap. finns bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet. Vid sådan behandling gäller 6 kap. i stället för 2 kap. och 3 kap. Vid sådan behandling gäller 6 kap. i stället för 2 kap. och 3 kap.

I paragrafen beskrivs hur lagen är uppbyggd och i vilken utsträckning de olika kapitlen ska tillämpas.

Första–tredje styckena är oförändrade.

I *fjärde stycket*, som är nytt, upplyses om att det i 5 kap. finns bestämmelser om Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål och att det kapitlet gäller i stället för 2 och 3 kap. Regleringen i 5 kap. tar främst sikte på den verksamhet som bedrivs av Nationellt forensiskt centrum, men omfattar även personuppgiftsbehandling vid Polismyndigheten i övrigt när behandlingen utförs enbart för forensiska ändamål.

I *femte stycket* ändras hänvisningen till kapitlet om behandling av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet, som en följd av att kapitlet numreras om. Vidare klargörs att kapitlet gäller i stället för 2 och 3 kap.

Ändringarna behandlas i avsnitt 4.5, 4.6 och 5.1.

2 kap.

12 § Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av de i lagen angivna ändamålen. I följande bestämmelser anges hur länge uppgifter som behandlas automatiserat längst får bevaras:

1. 13 § om uppgifter som inte har gjorts gemensamt tillgängliga,

2. 3 kap. 9–13 §§ om uppgifter i ärenden om utredning eller beivrande av brott som har gjorts gemensamt tillgängliga,

3. 3 kap. 14 och 15 §§ om andra uppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga än som anges i 2,

4. 4 kap. 7 § om uppgifter i register över DNA-profiler,

5. 4 kap. 14–16 §§ om uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister,

6. 4 kap. 20 § om uppgifter i penningtvätsregister,

7. 4 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret, och

8. 5 kap. 7 § om uppgifter om forensiska uppslag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om digital arkivering.

Paragrafen innehåller en generell bestämmelse om längsta tid för bevarande av personuppgifter i den brottsbekämpande verksamheten.

I *första stycket* införs en ny punkt, *punkten 8*, som innehåller en hänvisning till 5 kap. 7 §. I *punkterna 6 och 7* görs endast redaktionella ändringar. I övrigt är stycket oförändrat.

I *andra stycket* informeras om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om digital arkivering. Ändringen består i att regeringen kan överlämna till en myndighet att meddela sådana föreskrifter. Ändringen behandlas i avsnitt 4.10.

5 kap. Behandling av personuppgifter vid Polismyndigheten för forensiska ändamål

Kapitlet är nytt och innehåller bestämmelser om Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. I kapitlet regleras bl.a. ändamålen för behandlingen, sökning och bevarande. Bestämmelserna i kapitlet gäller i stället för 2 och 3 kap. (se 1 kap. 7 §).

Ändamål

1 § *Vid Nationellt forensiskt centrum får personuppgifter behandlas om det behövs för att*

1. sammanställa det underlag i form av insamlade spår eller annat som krävs för att sådana forensiska åtgärder som anges i 2 ska kunna utföras,

2. utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser åt den egna myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol,

3. begära forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser av eller utföra sådana åtgärder åt

a) Rättsmedicinalverket,

b) ett utländskt forensiskt laboratorium, eller

c) en utländsk brottsbekämpande myndighet, en mellanfolklig organisation eller ett EU-organ,

4. begära forensiska analyser eller undersökningar av andra svenska expertorgan, eller

5. ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från sådana åtgärder som anges i 2 eller i 2 § andra stycket.

Personuppgifter får också behandlas vid Nationellt forensiskt centrum om det behövs för

1. forskning och statistik, eller

2. att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten.

Paragrafen reglerar, tillsammans med 2 §, uttömmande vilka primära ändamål som är tillåtna vid Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska syften. Paragrafen är utformad efter mönster av 2 kap. 7 § och nuvarande 5 kap. 1 §.

Första stycket punkten 1 tar sikte på den informationshantering som är ett nödvändigt steg för att få till stånd en forensisk åtgärd av något slag. Punkten ger stöd för behandling av personuppgifter i detta led av den forensiska processen för personal som organisatoriskt tillhör Nationellt

forensiskt centrum, t.ex. personal vid vissa av de forensiska laboratorierna. I kommentaren till 2 § behandlas motsvarande stöd för personuppgiftsbehandling vid andra enheter inom Polismyndigheten.

Enligt *första stycket punkten 2* får personuppgifter behandlas vid Nationellt forensiskt centrum om det behövs för att utföra forensiska analyser, undersökningar och jämförelser. Att jämförelser nämns särskilt innebär att det klargörs att resultaten av de undersökningar som görs inom ramen för ett enskilt ärende också, om det behövs, får jämföras med befintliga resultat från andra undersökningar som t.ex. oidentifierade spår från andra brottsplatser eller sökningar i register i syfte att identifiera gärningsmannen.

Endast sådana undersökningar eller analyser som utförs åt den egna myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol omfattas av regleringen. Under ändamålet ryms också den återkoppling av resultaten av företagna undersökningar som görs till uppdragsgivaren.

De myndigheter som ansvarar för forensisk verksamhet begär inte sällan hjälp av och bistår varandra med vissa specialundersökningar. Enligt *första stycket punkten 3 a* får personuppgifter behandlas för att Nationellt forensiskt centrum ska kunna begära sådana forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser som föranleds av misstanke om brott av Rättsmedicinalverket eller utföra sådana undersökningar åt verket. Rättsmedicinalverket kan behöva anlitas för att utföra en viss forensisk undersökning eller delar av en sådan, om metoder eller teknik för att utföra undersökningen saknas vid Nationellt forensiskt centrum. Rättsmedicinalverket kan på motsvarande sätt behöva vända sig till Nationellt forensiskt centrum för att få bistånd i ett av sina undersökningsärenden. Att det ska vara fråga om undersökningsärenden i brottsbekämpande verksamhet följer av lagens tillämpningsområde.

I *första stycket punkten 3 b* föreskrivs att personuppgifter får behandlas vid Nationellt forensiskt centrum för att åt ett utländskt forensiskt laboratorium utföra forensiska analyser, undersökningar och jämförelser som föranleds av misstanke om brott. Punkten ger också stöd för behandling när Nationellt forensiskt centrum begär motsvarande åtgärder av ett sådant laboratorium. Nationellt forensiskt centrum deltar bl.a. i forensiskt samarbete inom Europeiska unionen, där det kan uppstå behov av att olika laboratorier bistår varandra med speciella undersökningar eller i arbetet med att ta fram s.k. second opinions.

Av *första stycket punkten 3 c* följer att personuppgifter får behandlas för att begära forensiska analyser, undersökningar och jämförelser av eller utföra sådana åtgärder åt en utländsk brottsbekämpande myndighet, en mellanfolklig organisation eller ett EU-organ. Som exempel kan nämnas att Europol eller Eurojust begär svenskt bistånd med att utföra en specifik forensisk undersökning.

Enligt *första stycket punkten 4* får Nationellt forensiskt centrum även behandla personuppgifter för att begära forensiska analyser och undersökningar av andra svenska expertorgan. Det förekommer att en viss undersökning eller analys endast kan utföras av en annan svensk myndighet eller ett privat organ. Som exempel kan nämnas att utlåtanden begärs av Sveriges Tekniska Forskningsinstitut eller Sveriges Metrolo-

giska och Hydrologiska Institut eller att det begärs att ett privat företag gör viss ljudanalys.

Som ett särskilt ändamål anges i *första stycket punkten 5* att uppgifter får behandlas för att ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott genom att använda de resultat man får fram vid forensiska undersökningar, s.k. forensiska uppslag. Det kan t.ex. vara fråga om systematiska undersökningar som rör olika sorters narkotika eller bearbetning av uppgifter från olika brottsplatser för att undersöka eventuella samband mellan olika brott. Ett forensiskt uppslag kan också avse sådana uppslag som spåren i ett enskilt ärende kan ge upphov till. Om analysresultatet i ett ärende inte är av tillräckligt hög kvalitet för att ett utlåtande ska kunna lämnas kan det ändå gå att dra vissa slutsatser av resultatet som kan få betydelse för inriktningen av brottsutredningen. Det kan exempelvis komma fram information om att den som har avsatt spåret är av ett annat kön än vad brottsutredarna utgår från.

Forskning tillhör de primära uppgifterna för Nationellt forensiskt centrum, se 2 b § polislagen (1984:387) och 12 § förordningen (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten. Enligt *andra stycket punkten 1* får personuppgifter behandlas om det behövs för att utföra forskning och för att kunna föra den statistik som forskningen kräver vid Nationellt forensiskt centrum.

Enligt *andra stycket punkten 2* får uppgifter även behandlas vid Nationellt forensiskt centrum för att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten. Sådan behandling kan bli aktuell exempelvis om det kommer fram nya vetenskapliga rön eller andra uppgifter som gör att det eventuellt kan ifrågasättas om tidigare undersökningsresultat är korrekta. Den gör det möjligt att i ett sådant fall söka fram de ärenden som kan behöva kontrolleras på nytt. Ändamålet medger också att man kan behandla uppgifter från tidigare undersökningar för att verifiera resultatet av en senare undersökning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.6 och 4.7.1.

2 § Vid en annan enhet inom Polismyndigheten än Nationellt forensiskt centrum får personuppgifter behandlas om det behövs för att sammanställa det underlag i form av insamlade spår eller annat som krävs för att sådana forensiska åtgärder som anges i 1 § första stycket 2 ska kunna utföras.

Personuppgifter får även behandlas vid en sådan enhet om det behövs för att utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser.

Paragrafen reglerar, tillsammans med 1 §, uttömmande vilka primära ändamål som är tillåtna vid Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. Bestämmelsen gäller vid andra enheter inom Polismyndigheten än Nationellt forensiskt centrum, i den utsträckning som man där utför behandling av personuppgifter för att lämna det underlag i form av insamlade spår eller annat som krävs för att Nationellt forensiskt centrum ska kunna utföra undersökningsärenden eller för att utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser. Paragrafen är utformad efter mönster av 2 kap. 7 § och nuvarande 5 kap. 1 §.

Insamling av spår och prover för forensisk undersökning, analys eller jämförelser hanteras till stor del av Nationellt forensiskt centrum, men

visst sådant arbete förekommer även i den övriga verksamheten i Polismyndigheten. Det rör sig typiskt sett om insamling av det som påträffas vid en brottsplatsundersökning eller spår som säkras från beslagtagna föremål och som behöver undersökas forensiskt. Insamlingen kan även avse prover från eller spår som säkras på ett brottsoffer eller en misstänkt gärningsman. Den kan också avse sådant som påträffas utefter gärningsmannens flyktväg från brottsplatsen eller när han eller hon grips.

Regleringen i denna paragraf tar enbart sikte på den behandling av personuppgifter som krävs för forensiska ändamål. Paragrafen reglerar således inte den personuppgiftsbehandling som kan förekomma vid annan undersökning än forensisk (jfr 27 kap. 12 § rättegångsbalken) och inte heller den dokumentation – inkluderande den personuppgiftsbehandling – som krävs enligt reglerna i bl.a. 23 kap. rättegångsbalken och förundersökningskungörelsen (1947:948). Det sagda innebär bl.a. att personuppgiftsbehandling vid dokumentation av beslag, kroppsvisitation och kroppsbesiktning samt vidarebehandling i en brottsutredning av de analysresultat och de forensiska utlåtanden som har avgetts av Nationellt forensiskt centrum följer reglerna i de övriga kapitlen i lagen.

En undersökning eller analys kan i princip avse vilka föremål som helst, men för att undersökningen ska betecknas som forensisk krävs att den utförs oberoende av hanteringen av brottsutredningen i övrigt och med metoder som vilar på vetenskaplig grund. Avgränsningen diskuteras i avsnitt 4.6.

Första stycket tar sikte på den informationshantering som är ett nödvändigt steg för att få till stånd en forensisk åtgärd av något slag. Det saknar i sammanhanget betydelse vem som utför personuppgiftsbehandlingen; om det görs av en forensiker, av någon av de polismän som kommit först till brottsplatsen eller av brottsutredande personal. Det spelar inte heller någon roll på vilket sätt materialet har tagits om hand; om det har tagits i beslag eller kommit brottsbekämpande myndigheter till del på något annat sätt. Personuppgiftsbehandlingen kan även avse spår som har säkrats en tid efter brottet eller på platser som inte har någon direkt anknytning till brottet, exempelvis på plagg som gärningsmannen har burit eller på föremål som har funnits på brottsplatsen. Det kan t.ex. vara fråga om fingeravtryck som en tid efter brottet säkras från sådana föremål.

Eftersom den forensiska verksamheten utgör ett led i Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet (se 1 kap. 2 §) ska åtgärderna ha sin grund i misstanke om brott eller brottslig verksamhet. I de flesta fall där underlag sammanställs för att begära forensiska undersökningar är förundersökning inledd och det är således fråga om misstanke om att brott har begåtts. Sådana undersökningar kan emellertid även begäras när det ännu inte finns någon konkret misstanke om brott, t.ex. om någon enhet inom Polismyndigheten anser att det behöver utredas om en brand har varit anlagd och begär undersökning av brandrester eller om viss undersökning behöver göras i samband med ett misstänkt dödsfall.

Personuppgiftsbehandling för att sammanställa underlag om insamlade spår och annat kan också krävas för att få till stånd en forensisk åtgärd som har till syfte att utesluta personer, föremål eller platser från en utredning. Det kan efter analys visa sig att ett spår eller ett prov saknar samband med ett brott, en brottsplats eller brottslig verksamhet. Personuppgiftsbehandling i samband med vidtagna forensiska åtgärder faller

ändå under det nu aktuella ändamålet och hanteringen följer därmed reglerna i detta kapitel.

I *andra stycket* regleras behandling av personuppgifter vid sådana forensiska analyser, undersökningar och jämförelser som utförs av andra enheter inom Polismyndigheten än Nationellt forensiskt centrum. Det kan exempelvis vara fråga om personuppgiftsbehandling vid preliminära jämförelser mellan skoavtryck och skosulor, som ett underlag för ett senare forensiskt utlåtande. Det kan även vara fråga om sådan behandling vid en inledande forensisk undersökning eller analys som görs på en brottsplats för att utröna om en viss fläck är ett blodspår eller inte.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.6 och 4.7.1.

3 § Personuppgifter som behandlas enligt 1 § första stycket 2 eller 5 eller andra stycket 2 eller 2 § andra stycket får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 1 eller 2 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än det som anges i första stycket, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål som uppgifterna samlades in för.

Paragrafen reglerar för vilka sekundära ändamål som personuppgifter får behandlas. Paragrafen är utformad efter mönster av 2 kap. 8 § och nuvarande 5 kap. 2 §.

I *första stycket* föreskrivs att personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål enligt 1 § första stycket 2 eller 5 eller andra stycket 2 eller 2 § andra stycket även får behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket. Hänvisningen till 1 § första stycket 2 gör det möjligt att redovisa t.ex. träffar i DNA- och fingeravtrycksregister med anledning av nya spår eller registreringar av nya DNA-profiler eller fingeravtryck. Hänvisningen till 1 § första stycket 5 gör det möjligt att sprida den kunskap som man fått i den forensiska verksamheten, genom iakttagelser eller bearbetning av uppgifter i enskilda ärenden, och som kan vara till nytta i annan brottsbekämpande verksamhet, s.k. forensiska uppslag. Ett exempel kan vara att man genom undersökning av olika narkotikapartier, som har beslagtagits vid skilda tillfällen och på olika platser, gör iakttagelser som tyder på att narkotikan härrör från samma källa. Hänvisningen till 1 § andra stycket 2 gör att Nationellt forensiskt centrum – om det skulle framkomma omständigheter som tyder på att något tidigare undersökningsresultat skulle kunna vara oriktigt – får behandla uppgifter i syfte att kunna kontakta berörd myndighet eller åklagare och påtala saken. Genom att det görs en hänvisning till 2 § andra stycket får personuppgifter behandlas för att koppla ihop resultaten från forensiska åtgärder som härrör från olika brottsutredningar, t.ex. uppgifter om skospår som visar att det kan vara samma gärningsman vid flera brott.

I *andra stycket* tydliggörs att de sekundära ändamålen inte är uttömmande. För att en uppgift ska få vidarebehandlas för något annat ändamål än det som anges i första stycket måste det emellertid i det enskilda fallet göras en bedömning att behandlingen inte är oförenlig med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in. Det innebär att den nya behandlingen ska stå i överensstämmelse med finalitetsprincipen. Den principen bör i ett enskilt fall kunna tillämpas exempelvis vid överföring av uppgifter om spår eller material till forensiska databaser som upprättas inom ramen för EU-samarbete, om överföringen av sådana uppgifter skulle anses innebära en indirekt personuppgiftsbehandling på grund av att det finns en koppling mellan uppgifterna och en viss person i Nationellt forensiskt centrum's eget ärendehanteringssystem.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.6 och 4.7.2.

Tillämpliga bestämmelser i 2 kap.

4 § *Följande bestämmelser i 2 kap. ska tillämpas vid behandling för forensiska ändamål:*

- 1. 1 och 2 §§ om förhållandet till personuppgiftslagen,*
- 2. 3 § om definitioner,*
- 3. 4 och 5 §§ om personuppgiftsansvar,*
- 4. 6 § om tillsyn,*
- 5. 10 § om behandling av känsliga personuppgifter,*
- 6. 11 § om tillgången till personuppgifter, och*
- 7. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande av personuppgifter.*

I paragrafen anges vilka bestämmelser i 2 kap. som ska tillämpas vid behandling för forensiska ändamål. Paragrafen är utformad efter mönster av nuvarande 5 kap. 4 §.

Av *punkten 1* följer att förevarande lag ska tillämpas i stället för personuppgiftslagen (1998:204), om inte annat framgår av 2 kap. 2 §. I sistnämnda paragraf räknas upp vilka regler i personuppgiftslagen som ska tillämpas.

Hänvisningen i *punkten 2* innebär att definitionerna i 2 kap. 3 § ska tillämpas.

Av hänvisningen i *punkten 3* till 2 kap. 4 och 5 §§ framgår att Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter för forensiska ändamål och att myndigheten är skyldig att utse personuppgiftsombud för denna behandling.

Genom hänvisningen i *punkten 4* till 2 kap. 6 § tydliggörs att vad som sägs där om tillsyn gäller även för den personuppgiftsbehandling som nu är aktuell.

Hänvisningen i *punkten 5* till 2 kap. 10 § innebär att samma grundläggande regler för behandling av känsliga personuppgifter ska tillämpas vid behandling för forensiska ändamål som i övrigt vid Polismyndigheten.

Vidare ska enligt *punkten 6* bestämmelsen i 2 kap. 11 § tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål. Den innebär att varje tjänstemans tillgång till uppgifter ska begränsas till vad han eller hon behöver för att fullgöra sina arbetsuppgifter. Det åligger Polismyndigheten att begränsa tillgången till uppgifter för myndighetens tjänstemän i enlighet med det.

Enligt *punkten 7* ska även bestämmelserna i 2 kap. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål. Det innebär bl.a. att direktåtkomst till uppgifter endast är tillåten i den utsträckning som framgår av lagen. Det har dock inte införts någon möjlighet att medge direktåtkomst till uppgifter i den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten, utöver vad som särskilt regleras i 4 kap.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.4 och 4.8.

Sökning

5 § Vid sökning i personuppgifter får uppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa eller sexualliv inte användas som sökbegrepp.

Paragrafen innehåller en sökbegränsning. Den är utformad efter mönster av 3 kap. 5 § första stycket.

Känsliga personuppgifter, varmed avses uppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller politisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa eller sexualliv, får enligt hänvisningen i 4 § till 2 kap. 10 § behandlas i vissa fall. Paragrafen föreskriver förbud att använda sådana uppgifter som sökbegrepp.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.9.

Bevarande

6 § Personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1 eller 2 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om digital arkivering.

Paragrafen innehåller en generell bestämmelse om bevarande av personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål. Den är utformad efter mönster av 2 kap. 12 § första och tredje styckena.

I *första stycket* slås fast att uppgifter som behandlas för forensiska ändamål inte får bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1 eller 2 §. Bevarande tillåts således med hänsyn till ett eller flera ändamål. Därigenom ges stöd för att bevara uppgifter för att handlägga ett visst undersökningsärende. Stöd ges också för att bevara uppgifter för exempelvis forskning eller statistik. I 7 § regleras hur länge uppgifter längst får bevaras för behandling med stöd av 1 § första stycket 5. Bestämmelsen om längsta tid för bevarande för forensiska ändamål hindrar inte att handlingar därefter arkiveras och gallras enligt arkivlagens (1990:782) bestämmelser.

I *andra stycket* informeras om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om digital arkivering.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.10.

7 § Nationellt forensiskt centrum får inte behandla personuppgifter för det ändamål som anges i 1 § första stycket 5 när det har förflutit fem år efter utgången av det kalenderår då ärendet där uppgifterna förekommer registrerades.

Paragrafen reglerar, tillsammans med 6 §, hur länge en viss typ av uppgifter får behandlas. Den är utformad efter mönster av 3 kap. 11 §.

Uppgifter som behandlas för forensiska ändamål får inte behandlas för att ta fram s.k. forensiska uppslag när det har förflutit fem år efter utgången av det kalenderår då ärendet där uppgifterna förekommer registrerades i verksamheten. Det motsvarar i princip vad som gäller enligt 3 kap. 11 §.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.10.

Utlämnande av personuppgifter

8 § Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som behandlas enligt 1 § första stycket 5, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna i sin brottsbekämpande verksamhet.

Första stycket gäller inte uppgifter som behandlas i särskilda register enligt 4 kap.

Paragrafen innehåller en bestämmelse som bryter viss sekretess som annars skulle ha gällt gentemot andra brottsbekämpande myndigheter. Den är utformad efter mönster av 2 kap. 16 §.

I första stycket regleras andra brottsbekämpande myndigheters rätt att, trots viss i paragrafen angiven sekretess till skydd för enskild, i den brottsbekämpande verksamheten få del av personuppgifter som behandlas i forensisk uppslagsverksamhet. Tanken med de forensiska uppslagen är att Nationellt forensiskt centrum ska kunna sprida den kunskap som man fått genom iakttagelser eller bearbetning av uppgifter i enskilda ärenden och som kan vara till nytta i annan brottsbekämpande verksamhet. Undantag har gjorts för vissa typer av sekretess där sekretessen är lika stark hos den mottagande myndigheten som hos den utlämnande. Paragrafen är sekretessbrytande, men en förutsättning för att uppgifter ska lämnas ut är att det finns ett behov av uppgifterna i mottagarens brottsbekämpande verksamhet. Den som lämnar ut uppgifterna avgör ytterst om mottagaren behöver uppgifterna.

I andra stycket görs undantag för uppgifter som behandlas i de register som regleras särskilt i 4 kap. Särskilda bestämmelser om utlämnande av uppgifter i register över DNA-profiler och fingeravtrycks- och signalementsregister finns i 2 kap. 17 och 18 §§.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.12.

9 § Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att personuppgifter får lämnas ut i andra fall än som anges i 8 §.

Bestämmelser om att uppgifter får lämnas ut finns även i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Paragrafen, som är utformad efter mönster av 2 kap. 19 §, innehåller upplysningsbestämmelser.

I första stycket informeras om att regeringen kan meddela föreskrifter om att personuppgifter som behandlas för forensiska ändamål får lämnas ut även i andra fall än som anges i 8 §.

I *andra stycket* informeras om att det även finns bestämmelser om utlämnande i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Uppgifter kan t.ex. lämnas ut med stöd av 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (den s.k. generalklausulen) eller 8 kap. 3 §, som reglerar utlämnande till bl.a. utländska myndigheter.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.12.

6 kap.

1 § Personuppgifter får behandlas i Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet om det behövs för att

1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar

a) brott mot rikets säkerhet,

b) *terrorbrott, eller*

c) tryckfrihetsbrott och yttrandefrihetsbrott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv,

2. utreda eller beivra sådana brott som avses i 1, eller, efter särskilt beslut, annat brott,

3. fullgöra uppgifter i samband med personskydd *av den centrala statsledningen och andra som regeringen eller Säkerhetspolisen bestämmer,*

4. fullgöra uppgifter enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),

5. fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden,

6. lämna tekniskt biträde till Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten eller Tullverket, *eller*

7. fullgöra annan verksamhet som anges i lag eller förordning eller särskilt beslut av regeringen.

Paragrafen reglerar vilka primära ändamål som Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter för i sin brottsbekämpande verksamhet.

I konsekvens med de ändringar som gjorts när det gäller beskrivningen av Säkerhetspolisens uppgifter i 3 § polislagen (1984:387) ändras *punkten 1 b* så att de tidigare hänvisningarna till lagen (2003:148) om straff för terroristbrott och lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall i punkterna 1 b och c ersätts med den samlande beteckningen terroristbrott. Till terroristbrott räknas – förutom brott mot de nyss nämnda lagarna – även brott mot lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet. Någon ändring i sak är inte avsedd. Den tidigare punkten 1 d betecknas *1 c*.

Även *punkten 3* ändras i konsekvens med en ändring som gjorts i polislagen. Genom ett tillägg förtydligas att det är fråga om personskydd för den centrala statsledningen och andra som regeringen eller Säkerhetspolisen bestämmer (jfr prop. 2013/14:110 s. 578).

Punkterna 5 och 6 ändras endast redaktionellt.

Punkten 7, som är ny, föreskriver att Säkerhetspolisen även i andra fall får behandla personuppgifter, om det krävs för att fullgöra annan verksamhet än som anges i punkterna 1–6 och det är fråga om uppgifter som anges i lag eller förordning eller i särskilda beslut av regeringen.

Punkterna 2 och 4 är oförändrade.

Ändringarna behandlas i avsnitt 5.1 och 5.2.

2 § Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i

1. brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket,

2. en myndighets verksamhet, om informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott,

3. Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst, om det finns särskilda skäl att tillhandahålla informationen,

4. brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, *eller*

5. *en myndighets verksamhet om Säkerhetspolisen enligt lag eller förordning ska bistå myndigheten med viss uppgift.*

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas, om det är nödvändigt för att tillhandahålla information till riksdagen och regeringen samt, i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning, till andra.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § *regeringsformen* meddela föreskrifter om att personuppgifter som behandlas enligt 1 § och som avser efterlysta personer och avlägsnanden ur landet får behandlas för att tillhandahålla information till vissa särskilt angivna myndigheter.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 1 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än de som anges i första–tredje styckena, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål som uppgifterna samlades in för.

Paragrafen reglerar vilka sekundära ändamål som Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter för i sin brottsbekämpande verksamhet.

Första stycket punkterna 1 och 2 är oförändrade.

Punkterna 3 och 4 ändras endast redaktionellt.

I *punkten 5*, som är ny, ges Säkerhetspolisen möjlighet att även behandla uppgifter om den enligt lag eller förordning har till uppgift att bistå en annan myndighet. Punkten motsvarar 2 kap. 8 § *punkten 6 a*. Den täcker bl.a. den behandling som kan krävas för att Säkerhetspolisen ska kunna bistå Riksdagens ombudsmän eller Justitiekanslern med uppgifter när de uppträder som förundersökningsledare och åklagare, i den mån det inte är en behandling som faller in under 1 § *punkten 2*.

Andra stycket är oförändrat.

Tredje och fjärde styckena ändras endast språkligt och redaktionellt.

Ändringarna behandlas i avsnitt 5.2.

6 § Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1–3 §§.

I 7 och 12–14 §§ anges hur länge uppgifter som behandlas automatiserat längst får bevaras.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § *regeringsformen* meddela föreskrifter om digital arkivering.

Paragrafen innehåller en generell bestämmelse om längsta tid för bevarande av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet.

Första och andra styckena är oförändrade.

I *tredje stycket* informeras om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om digital arkivering. Ändringen består i att regeringen kan överlämna till en myndighet att meddela sådana föreskrifter.

Ändringen behandlas i avsnitt 4.10

Sammanfattning av departementspromemorian Den nya polisorganisationen – några frågor om personuppgiftsbehandling m.m. (Ds 2014:18)

Promemorian innehåller vissa kompletterande förslag med anledning av att Rikspolisstyrelsen, polismyndigheterna och Statens kriminaltekniska laboratorium slås samman till en myndighet och att Säkerhetspolisen blir en fristående myndighet den 1 januari 2015.

Förslagen rör framför allt behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten, som föreslås regleras i ett nytt kapitel i polisdatalagen (2010:361). Det föreslås regler om bl.a. ändamålen för behandlingen, sökning och bevarande av uppgifter.

I promemorian föreslås också att den nuvarande jävsregeln för polisanställda, som finns i rättegångsbalken, flyttas till polislagen (1984:387) och justeras så att den omfattar all brottsbekämpande verksamhet. Vidare föreslås det att det införs en ny regel om jäv vid beslut eller åtgärder i ordningshållande verksamhet. I regeln i rättegångsbalken om jäv för anställda som utför brottsbekämpande uppgifter hos andra myndigheter än polisen föreslås dels att regeln ska omfatta all brottsbekämpande verksamhet, dels att även andra anställda vid Ekobrottsmyndigheten än åklagare ska omfattas av regleringen.

Vidare föreslås att Polismyndigheten ges möjlighet att medge Tullverket och Kustbevakningen direktåtkomst till uppgifter i vapenregister.

Slutligen föreslås några ytterligare konsekvensändringar som rör framför allt Säkerhetspolisen.

Förslag till
lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 9 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

7 kap.
9 §

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid *Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen* som har att vidta åtgärd eller meddela beslut enligt denna balk. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen *och andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten som i brottsbekämpande verksamhet* har att vidta åtgärd eller meddela beslut enligt denna balk *eller enligt annan lag eller förordning*. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § polislagen (1984:387).

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:121 Föreslagen lydelse

1 §

Om det inte är uppenbart oskäligt, ska följande egendom tas i förvar:

1. egendom som har frånhänts någon genom brott och som anträffats hos någon annan som uppenbart saknar rätt till egendomen,

2. egendom som har anträffats utan att vara i någons besittning, om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen är känd,

3. egendom som har förvärvats eller tagits emot under förhållanden som anges i 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket 1 brottsbalken, och

4. egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott.

4. egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § eller, när det gäller näringspenningtvätt, 8 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott.

Första stycket tillämpas också om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen gör anspråk på den.

Bestämmelser om förfarandet med egendom som tagits i förvar enligt första eller andra stycket och om rätt för ägare som senare blir känd, eller för någon annan som har rätt till egendomen, att få egendomen utlämnad till sig eller att erhålla ersättning finns i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att det i polislagen (1984:387) ska införas en ny paragraf, 7 §,²² och före 7 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Jäv

7 §

Om det för en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen finns omständigheter som enligt 4 kap. 13 § rättegångsbalken skulle utgöra jäv mot domare, får tjänstemannen inte besluta om eller vidta en åtgärd i brottsbekämpande verksamhet. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som tjänstemannen har vidtagit på tjänstens vägnar eller en gärning som har förövats mot honom eller henne i eller för hans eller hennes tjänst.

En polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen får inte besluta om eller vidta en åtgärd i ordningshållande verksamhet om

1. frågan angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om åtgärden kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående,

2. om han eller hon eller någon närstående som anges i 1 är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av åtgärden, eller

3. om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till

²² **Anmärkning:** I prop. 2013/14:110 föreslås att nuvarande 7 § ska upphävas och att nuvarande 7 a § ska betecknas 5 § samt att rubriken före nuvarande 7 a § ska utgå.

hans eller hennes opartiskhet.

Det som har sagts i första och andra styckena gäller dock inte om åtgärden är så brådskande att den inte utan fara kan skjutas upp.

En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

Förslag till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 34 § pantbankslagen (1995:1000) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 §

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas *hos länsstyrelsen*. Polismyndighetens beslut gäller omedelbart, om inte annat bestämts.

Polismyndighetens beslut om att en pantbank *ska lämna uppgifter enligt 27 §* får överklagas *till allmän förvaltningsdomstol*. Polismyndighetens beslut gäller omedelbart, om inte annat bestämts. *Polismyndighetens övriga beslut enligt denna lag får inte överklagas.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.
 2. Äldre föreskrifter gäller för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 1 a kap. 14 § och 6 kap. 7 § vapenlagen (1996:67) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

1 a kap.

14 §

Säkerhetspolisen får medges
direktåtkomst till vapenregister.

Säkerhetspolisen, *Tullverket och
Kustbevakningen* får medges
direktåtkomst till vapenregister.

*En myndighet som har beviljats
direktåtkomst ansvarar för att till-
gången till personuppgifter be-
gränsas till vad varje tjänsteman
behöver för att kunna fullgöra sina
arbetsuppgifter.*

6 kap.

7 §

Om Polismyndigheten får känne-
dom om omständigheter som kan
medföra att en person som tillhör
hemvärnets personal är olämplig
att inneha skjutvapen, ska myndig-
heten omedelbart underrätta För-
svarsmakten om dessa omständig-
heter.

Om Polismyndigheten får känne-
dom om omständigheter som kan
medföra att en person som tillhör
hemvärnets personal är olämplig
att inneha skjutvapen, ska myndig-
heten omedelbart underrätta För-
svarsmakten om dessa omständig-
heter. *Om Säkerhetspolisen får
kännedom om sådana omständig-
heter bör myndigheten underrätta
Försvarsmakten om dessa.*

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

6 §

Personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av

1. Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern eller Datainspektionen för deras tillsynsverksamhet,	1. Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Datainspektionen eller Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden för deras tillsynsverksamhet,
--	---

2. Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, åklagarmyndighet eller allmän domstol för verksamhet som avses i 2 § första stycket 1–3,

3. förvaltningsdomstol för prövning enligt 2 § första stycket 4 eller

4. myndighet i övrigt i den utsträckning regeringen för vissa slag av ärenden föreskriver det eller för ett särskilt fall ger tillstånd till det.

Regeringen får <i>föreskriva</i> att en myndighet som avses i första stycket får ha direktåtkomst till registret.	Regeringen får <i>meddela föreskrifter om</i> att en myndighet som avses i första stycket får ha direktåtkomst till registret.
---	--

Uppgifter som har förts in i registret med stöd av 4 a § och som avser en gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller en gärning som någon har begått innan han eller hon har fyllt 15 år, får dock endast lämnas ut till <i>de myndigheter</i> som avses i första stycket 1 och endast om uppgifterna behövs <i>hos myndigheten</i> för tillsynen över Polismyndighetens personuppgiftsbehandling enligt denna lag.	Uppgifter som har förts in i registret med stöd av 4 a § och som avser en gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller en gärning som någon har begått innan han eller hon har fyllt 15 år, får dock endast lämnas ut till <i>dem</i> som <i>anges</i> i första stycket 1 och endast om uppgifterna behövs för tillsynen över Polismyndighetens personuppgiftsbehandling enligt denna lag.
---	--

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Den myndighet som med stöd av 13 § andra stycket har förbjudit ett fartyg att avgå *skall* genast anmäla beslutet till *polis-, tull- och lotsmyndigheterna*, Kustbevakningen *samt* den berörda hamnen. Polismyndigheten och Kustbevakningen *skall*, om det behövs, vidta åtgärder för att förhindra att förbudet överträds. *Tull- och lotsmyndigheterna skall*, så länge förbudet gäller, *inställa* de förrättningar för fartygets resa som ankommer på dem.

Den myndighet som med stöd av 13 § andra stycket har förbjudit ett fartyg att avgå *ska* genast anmäla beslutet till *Polismyndigheten, Tullverket, Sjöfartsverket*, Kustbevakningen *och* den berörda hamnen. Polismyndigheten och Kustbevakningen *ska*, om det behövs, vidta åtgärder för att förhindra att förbudet överträds. *Tullverket och Sjöfartsverket ska*, så länge förbudet gäller, *ställa in* de förrättningar för fartygets resa som ankommer på dem.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 8 § lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap. **8 §²³**

En tillsynsmyndighet ska anmäla en överträdelse av denna lag eller en EU-förordning om handel med utsläppsrätter till *polis-* eller åklagarmyndighet, om det finns misstanke om brott.

En tillsynsmyndighet ska anmäla en överträdelse av denna lag eller en EU-förordning om handel med utsläppsrätter till *Polismyndigheten* eller *en* åklagarmyndighet, om det finns misstanke om brott.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

²³ Senaste lydelse 2012:344.

Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 8 och 9 §§ lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

3 kap.

8 §

Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får Polismyndigheten besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får Polismyndigheten *eller Säkerhetspolisen* besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Om förutsättningarna enligt första och andra styckena är uppfyllda, får Polismyndigheten fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

9 §

Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. Åklagarens beslut får inte överklagas.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden upphör att gälla när två arbetsdagar förflutit från Polismyndighetens beslut, om den inte hävts före det.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden upphör att gälla när två arbetsdagar förflutit från Polismyndighetens *eller Säkerhetspolisens* beslut, om den inte hävts före det.

Verksamhetsutövaren ska omedelbart underrättas om att en åtgärd har beslutats eller hävts.

Den som har drabbats av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 2 § och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

2 §²⁴

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till sådan verksamhet som avses i 2 kap. 7 § 1 eller 5 kap. 1 § 1 polisdatalagen (2010:361), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas.

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till sådan verksamhet som avses i 2 kap. 7 § 1 eller 6 kap. 1 § 1 polisdatalagen (2010:361), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättningar som anges i första stycket, för uppgift som hänför sig till

1. sådan underrättelseverksamhet som avses i 2 § lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar,

2. sådan verksamhet som avses i 7 § 1 lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, eller

3. sådan verksamhet som avses i 3 kap. 2 § 1 kustbevakningsdatalagen (2012:145).

Sekretess enligt första stycket gäller inte för uppgift som hänför sig till verksamhet hos Säkerhetspolisen och som har förts in i en allmän handling före år 1949.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110

Föreslagen lydelse

35 kap.

1 §

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i

1. utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål,

2. angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i brottmål eller i annan verksamhet för att förebygga brott,

3. angelägenhet som avser registerkontroll och särskild personutredning enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),

²⁴ Senaste lydelse 2012:147.

4. annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen,

5. Statens medieråds verksamhet att biträda Justitiekanslern, allmän åklagare eller Polismyndigheten i brottmål,

6. register som förs av Polismyndigheten enligt 4 kap. polisdatalagen (2010:361) eller som annars behandlas med stöd av de bestämmelserna eller uppgifter som behandlas av Säkerhetspolisen med stöd av 5 kap. samma lag,

6. register som förs av Polismyndigheten enligt 4 kap. polisdatalagen (2010:361) eller som annars behandlas med stöd av de bestämmelserna eller uppgifter som behandlas av Säkerhetspolisen med stöd av 6 kap. samma lag,

7. register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister,

8. register som förs av Skatteverket enligt lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar eller som annars behandlas där med stöd av samma lag,

9. särskilt ärenderegister över brottmål som förs av åklagarmyndighet, om uppgiften inte hänför sig till registrering som avses i 5 kap. 1 §,

10. register som förs av Tullverket enligt lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet eller som annars behandlas där med stöd av samma lag, eller

11. register som förs enligt lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister.

Sekretessen enligt första stycket 2 gäller hos domstol i dess rättskipande eller rättsvårdande verksamhet endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men om uppgiften röjs. Vid förhandling om användning av tvångsmedel gäller sekretess för uppgift om vem som är misstänkt endast om det kan antas att fara uppkommer för att den misstänkte eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Första stycket gäller inte om annat följer av 2, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

Förslag till lag om ändring i barlastvattenlagen (2009:1165)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 13 § barlastvattenlagen (2009:1165) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

13 §

Tillsynsmyndigheten ska skyndsamt anmäla överträdelser av lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen till *polis-* eller *åklagarmyndigheten*, om det finns misstanke om brott.

Tillsynsmyndigheten ska skyndsamt anmäla överträdelser av lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen till *Polismyndigheten* eller *Åklagarmyndigheten*, om det finns misstanke om brott.

Förslag till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om polisdatalagen (2010:361)²⁵

dels att 4 kap. 8 och 9 §§ ska upphöra att gälla och att rubriken närmast före 4 kap. 8 § ska utgå,

dels att nuvarande 4 kap. 10–12 a §§ ska betecknas 4 kap. 8–11 §§ och att nuvarande 5 kap. ska betecknas 6 kap.

dels att rubriken före nuvarande 4 kap. 10 § ska placeras närmast före 4 kap. 8 §, rubrikerna före nuvarande 4 kap. 11 § ska placeras närmast före 4 kap. 9 § och att rubriken före nuvarande 4 kap. 12 § ska placeras närmast före 4 kap. 10 §,

dels att 1 kap. 2, 6 och 7 §§, 2 kap. 3 och 12 §§, och 6 kap. 1, 2, 4 och 6 §§ samt rubriken till 2 kap. 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas ett nytt kapitel, 5 kap., av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i

1. brottsbekämpande verksamhet vid Polismyndigheten, i *Nationellt forensiskt centrum* dock endast vid behandling av personuppgifter i särskilda register enligt 4 kap.,

2. brottsbekämpande verksamhet vid Säkerhetspolisen i den utsträckning som anges i detta kapitel och i 5 kap., och

3. polisiär verksamhet vid Ekobrottsmyndigheten.

Lagen gäller för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Lagen gäller även för annan behandling av personuppgifter, om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

1. brottsbekämpande verksamhet vid Polismyndigheten, i *forensisk verksamhet* dock endast vid behandling av personuppgifter i särskilda register enligt 4 kap. *och i den utsträckning som anges i 5 kap.,*

2. brottsbekämpande verksamhet vid Säkerhetspolisen i den utsträckning som anges i detta kapitel och i 6 kap., och

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §²⁶

Bestämmelserna om personuppgifter i följande paragrafer gäller också vid behandling av uppgifter om juridiska personer:

1. 2 kap. 7–9 §§ om ändamålen för behandlingen,

²⁵ Senaste lydelse av 4 kap. 12 a § 2012:763.

²⁶ **Annmärkning:** I prop. 2013/14:110 föreslås att paragrafen omnumreras från 1 kap. 3 § till 6 §.

- 2. 2 kap. 11 § om tillgången till personuppgifter,
- 3. 2 kap. 12 och 13 §§ om bevarande och gallring,
- 4. 3 kap. 1–3, 9–12, 14 och 15 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter,
- 5. 4 kap. 18–20 §§ om behandling av personuppgifter i penningtvättsregister,
- 6. 4 kap. 21 och 22 §§ om behandling av personuppgifter i det internationella registret,
- 7. 5 kap. 1–3 §§ om ändamålen för behandlingen hos Säkerhetspolisen,
- 8. 5 kap. 4 § 5 om tillgången till personuppgifter hos Säkerhetspolisen,
- 9. 5 kap. 6 och 7 §§ om bevarande och gallring hos Säkerhetspolisen, och
- 10. 5 kap. 8, 9 och 12–14 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter hos Säkerhetspolisen.
- 7. 6 kap. 1–3 §§ om ändamålen för behandlingen hos Säkerhetspolisen,
- 8. 6 kap. 4 § 5 om tillgången till personuppgifter hos Säkerhetspolisen,
- 9. 6 kap. 6 och 7 §§ om bevarande och gallring hos Säkerhetspolisen, och
- 10. 6 kap. 8, 9 och 12–14 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter hos Säkerhetspolisen.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110

Föreslagen lydelse

7 §

I 2 kap. finns allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter.

För personuppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga gäller även 3 kap.

För personuppgifter som behandlas i register över DNA-profiler, fingeravtrycks- och signalementsregister, penningtvättsregister eller i det internationella registret, gäller 4 kap. i stället för 3 kap.

I 5 kap. finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten.

I 5 kap. finns bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet.

I 6 kap. finns bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet.

2 kap.*Definition av DNA-analys, DNA-profil och fingeravtryck*

3 §

I denna lag avses med

<u>DNA-analys:</u>	varje förfarande som kan användas för analys av deoxyribonukleinsyra i humant material,
<u>DNA-profil:</u>	resultatet av en DNA-analys som presenteras i form av siffror eller bokstäver, och
<u>fingeravtryck:</u>	fingeravtryck eller handavtryck.

*Föreslagen lydelse***2 kap.***Definitioner*

3 §

I denna lag avses med

<u>DNA-analys:</u>	varje förfarande som kan användas för analys av deoxyribonukleinsyra i humant material,
<u>DNA-profil:</u>	resultatet av en DNA-analys som presenteras i form av siffror eller bokstäver,
<u>fingeravtryck:</u>	fingeravtryck eller handavtryck, och
<u>forensisk verksamhet:</u>	verksamhet som innebär insamling och undersökning av fysiska spår och prover från en brottsplats, analys av prover och annan forensisk undersökning av fysiska eller digitala spår från ett brott samt verksamhet som innebär användning av resultaten från sådana undersökningar för att ta fram upplag.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 *Föreslagen lydelse*

12 §

Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av de i lagen angivna ändamålen. I följande bestämmelser anges hur länge uppgifter som behandlas automatiserat längst får bevaras:

1. 13 § om uppgifter som inte har gjorts gemensamt tillgängliga,
2. 3 kap. 9–13 §§ om uppgifter i ärenden om utredning eller beivrande av brott som har gjorts gemensamt tillgängliga,
3. 3 kap. 14 och 15 §§ om andra uppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga än som anges i 2,
4. 4 kap. 7 § om uppgifter i register över DNA-profiler,
5. 4 kap. 14–16 §§ om uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister,

6. 4 kap. 20 § om uppgifter i penningtvätsregister, och
7. 4 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret.

Regeringen meddelar föreskrifter om digital arkivering. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap. Behandling av personuppgifter i forensisk verksamhet

Ändamål

1 §

Personuppgifter får behandlas i forensisk verksamhet vid Polismyndigheten om det behövs för

1. att samla in spår och utföra undersökningar och jämförelser som föranleds av misstanke om brott eller brottslig verksamhet åt myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol,

2. att ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från sådana undersökningar som anges i 1,

3. forskning och tillhörande statistik i Nationellt forensiskt centrum,

4. att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten, eller

5. att utföra undersökningar och jämförelser som föranleds av misstanke om brott åt ett utländskt forensiskt laboratorium, en utländsk brottsbekämpande myndighet eller annat sådant organ.

2 §

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § 1, 2 eller 4 får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten,

eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 1 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än det som anges i första stycket, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Behandling enligt särskilda bestämmelser

3 §

I 4 kap. finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i DNA-register och fingeravtrycks- och signalementsregister.

I lagen (2014:000) om Polismyndighetens elimineringsdatabas finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i elimineringsdatabasen.

Tillämpliga bestämmelser i 2 kap.

4 §

Följande bestämmelser i 2 kap. ska tillämpas vid behandling i forensisk verksamhet:

1. 1 och 2 §§ om förhållandet till personuppgiftslagen,
2. 3 § om definitioner,
3. 4 och 5 §§ om personuppgiftsansvar,
4. 6 § om tillsyn,
5. 10 § om behandling av känsliga personuppgifter,
6. 11 § om tillgången till personuppgifter, och
7. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande av personuppgifter.

Sökning

5 §

Vid sökning i personuppgifter får uppgifter som avslöjar ras, etniskt

ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa eller sexualliv inte användas som sökbegrepp.

Bevarande

6 §

Personuppgifter får inte bevaras i forensisk verksamhet under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om digital arkivering.

7 §

Personuppgifter som behandlas i forensisk verksamhet får inte behandlas för det ändamål som anges i 1 § första stycket 2 när det har förflutit fem år efter utgången av det kalenderår då ärendet där uppgifterna förekommer registrerades.

Prover för DNA-analys

8 §

Om det i samband med utredning av ett brott har tagits ett prov för DNA-analys, får provet inte användas för något annat ändamål än det som provet togs för.

9 §

Ett prov för DNA-analys som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken, eller på begäran av en annan stat, ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs.

6 kap.**1 §**

Personuppgifter får behandlas i Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet om det behövs för att

1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar

a) brott mot rikets säkerhet,

b) *terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott,*

c) *brott enligt 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, eller*

d) tryckfrihetsbrott och yttrandefrihetsbrott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv,

b) *terrorbrott, eller*
c) tryckfrihetsbrott och yttrandefrihetsbrott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv,

2. utreda eller beivra sådana brott som avses i 1, eller, efter särskilt beslut, annat brott,

3. fullgöra uppgifter i samband med personskydd,

3. fullgöra uppgifter i samband med personskydd *av den centrala statsledningen och andra som regeringen eller Säkerhetspolisen bestämmer,*

4. fullgöra uppgifter enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),

5. fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden, eller

5. fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden,

6. lämna tekniskt biträde till Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten eller Tullverket.

6. lämna tekniskt biträde till Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten eller Tullverket, *eller*

7. *fullgöra annan verksamhet som anges i lag eller förordning eller särskilt beslut av regeringen.*

2 §

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i

1. brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket,

2. en myndighets verksamhet, om informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott,

3. Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst, om det finns särskilda skäl att tillhandahålla infor-

3. Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst, om det finns särskilda skäl att tillhandahålla infor-

mationen, *eller*

4. brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation.

mationen,

4. brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, *eller*

5. om det enligt lag eller förordning åligger Säkerhetspolisen att bistå en myndighet med viss uppgift.

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas, om det är nödvändigt för att tillhandahålla information till riksdagen och regeringen samt, i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning, till andra.

Regeringen meddelar föreskrifter om att personuppgifter som behandlas enligt 1 § och som avser efterlysta personer och avlägsnanden ur landet får behandlas för att tillhandahålla information till vissa särskilt angivna myndigheter.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 1 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än de som anges i första–tredje styckena, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Följande bestämmelser i 2 kap. ska tillämpas vid behandling av personuppgifter hos Säkerhetspolisen:

1. 1 och 2 §§ om förhållandet till personuppgiftslagen (1998:204),

2. 3 § om *definition av DNA-analys, DNA-profil och fingeravtryck*,

3. 6 § om tillsyn,

4. 10 § om behandling av känsliga personuppgifter,

5. 11 § om tillgången till personuppgifter,

6. 14, 15 och 19 §§ om utlämnande av personuppgifter och uppgiftsskyldighet, och

7. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande av personuppgifter.

6 §

Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1–3 §§.

I 7 och 12–14 §§ anges hur länge uppgifter som behandlas automatiserat längst får bevaras.

Regeringen meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Malmö tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Umeå, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, Statens kriminaltekniska laboratorium, Rättsmedicinalverket, Datainspektionen, Fastighetsmäklarinspektionen, Statens ansvarsnämnd, Försvarmakten, Kustbevakningen, Tullverket, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Finansinspektionen, Arbetsgivarverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Uppsala universitet, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Riksarkivet, Sveriges advokatsamfund, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska Bankföreningen, Svenska Pantbanksföreningen.

Sammanfattning av departementspromemorian Vem ska göra vad? – Om fördelningen av arbetsuppgifter mellan polisens anställda (Ds 2013:64)

Uppdraget

Regeringskansliet uppdrog i juni 2013 åt polismästaren Stefan Mann att utreda och analysera behovet av att ge fler anställda inom polisen polisiära befogenheter. I uppdraget ingick också att lämna förslag till de eventuella författningsändringar som kan behövas.

Utgångspunkter för arbetsfördelningen inom polisen

Polisverksamheten är beroende av en rad olika kompetenser för att kunna bedrivas effektivt och rättssäkert. Polismän ska i första hand arbeta med arbetsuppgifter där polismans kompetens är en nödvändig förutsättning. När det gäller övriga arbetsuppgifter ska den bästa möjliga kompetensen väljas. Valet av kompetens ska bidra till att polisens effektivitet ökar med bibehållen rättssäkerhet. Utgångspunkten för övervägandena och förslagen i denna promemoria är att en aktiv fördelning av arbetsuppgifter mellan polisens anställda ska bidra till fler poliser i yttre tjänst för ökad synlighet och trygghet, för fler utredningsåtgärder i samband med att brotten begås samt till en effektivare brottsutredningsverksamhet i övrigt.

Polismansrollen

Polismansrollen är, liksom flertalet andra yrkesroller, i ständig utveckling och förändring. Under senare år har arbetsuppgifter som tidigare krävt polismans kompetens tillagts andra, exempelvis bilinspektörer och brottsutredare. Även anställda vid Tullen och Kustbevakningen har tillagts relativt omfattande befogenheter som tidigare endast den som var polisman hade. Hittills finns det inget som tyder på att denna utveckling påverkat allmänhetens förtroende för polisen negativt. En utgångspunkt i utredningen är att det inte i första hand gäller att slå vakt om polismansrollen som den ser ut just idag, utan om det som i ett rättssamhälle är och ska vara kärnan i en sådan roll.

För vilka arbetsuppgifter är polismans kompetens nödvändig?

Polismän ska i första hand arbeta med arbetsuppgifter där polismans kompetens är en nödvändig förutsättning. Polismans kompetens bör vara en nödvändig förutsättning för att utföra arbetsuppgifter:

– som kan komma att kräva polismans befogenhet att använda våld eller andra tvångsmedel,

- som typiskt sett ingår i den allmänna övervakningsverksamheten, med undantag för vissa uppgifter inom trafikövervakningsverksamheten,
- som avser beslut om straffprocessuella tvångsmedel inom utredningsverksamheten, exempelvis husrannsakan, vid fara i dröjsmål, och
- inom övriga verksamhetsområden beroende på uppgiftens karaktär efter prövning mot respektive författningsbestämmelse.

När det gäller arbetsuppgifter inom utredningsverksamheten som är avsedda att utföras på fältet bör det gälla en presumtion för att de förutsätter polismans kompetens.

Allmänna riktlinjer för fördelningen av arbetsuppgifter som inte kräver polismans kompetens (avsnitt 5 och 6)

Det är i huvudsak vissa arbetsuppgifter inom trafikövervakningsverksamheten och arbetsuppgifter inom utredningsverksamheten som är avsedda att utföras på polisstationen som inte kan anses kräva polismans kompetens. Allt under förutsättning att arbetsuppgiften, vid en allmän bedömning, inte kan komma att kräva polismans befogenhet att använda våld eller andra tvångsmedel. Denna avgränsning utesluter ingen personalkategori. Således kan polismans kompetens vara den lämpligaste även inom detta område, men den ska inte vara en nödvändig förutsättning sett från författningssynpunkt. När det gäller arbetsuppgifter där polismans kompetens inte är en nödvändig förutsättning ska den bästa möjliga kompetensen väljas. Valet av kompetens ska bidra till att polisens effektivitet ökar med bibehållen rättssäkerhet. Följande allmänna riktlinjer, som innebär att arbetsfördelningen ska göras med beaktande av vissa krav när det gäller handläggningen, verksamheten och handläggaren bör gälla för fördelningen av arbetsuppgifter inom polisen:

Handläggningen

- kvalitet och säkerhet ska upprätthållas

Verksamheten

- effektivitet och snabbhet i verksamheten ska främjas

Handläggaren

- behovet av särskild kompetens, utbildning eller erfarenhet för att lösa uppgiften ska beaktas, och
- en arbetsuppgift ska inte handläggas av personal som är mer kvalificerad än vad uppgiften kräver.

Utökade befogenheter inom utredningsverksamheten för den som inte är polisman och krav på förordnande för att vara förundersökningsledare

Det finns ett behov av att i ökad omfattning kunna utnyttja personal med annan kompetens än den som polisman har i utredningsverksamheten. Detta behov har uppmärksammats i flera sammanhang under senare år. För att möjliggöra detta krävs det ändringar i främst rättegångsbalken, lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och polisförordningen.

Uppgiften att leda förundersökningar enligt rättegångsbalken

När det gäller uppgiften att leda förundersökningar finns det ett behov, främst av kvalitetsskäl, av att kunna rekrytera kompetens som i dag inte finns vid polismyndigheterna. Nya komplexa regelverk och överföringen av förundersökningsledarskap till polisen från åklagaren ställer nya krav på kompetens och utbildning. Vidare behöver rekryteringsbasen för förundersökningsledare breddas så att även andra redan anställda utredare än de som har polismans kompetens kan bli förundersökningsledare. På så sätt kan kompetensen hos dessa utredare tas tillvara och utvecklas. Erfarenheter från Tullverket och Kustbevakningen visar att polismans kompetens inte är en förutsättning för att vara förundersökningsledare. Polismyndighetens befogenhet att leda förundersökning enligt rättegångsbalken bör därför kunna delegeras till annan än den som har polismans kompetens.

Vissa andra beslut enligt rättegångsbalken

Av främst effektivitetsskäl finns det fördelar med att fler utredare kan utföra fler arbetsuppgifter inom brottsutredningsverksamheten. Vissa befogenheter som polisman i dag har enligt rättegångsbalken behöver därför tilläggas även den som inte har polismans kompetens. Detta gäller befogenheten att på uppdrag av åklagare vidta en viss åtgärd under förundersökningen, att hålla förhör med den som a. varit anhöllen i sin frånvaro och anträffas eller b. gripits samt att delge information om att förklarad delgivning kan komma att användas. Däremot gör utredningen den bedömningen att den som saknar polismans kompetens inte ska ha befogenhet att vidta utredningsåtgärder innan en förundersökning hunnit inledas och inte heller kunna besluta om vitesföreläggande i samband med kallelse av den som ska förhöras.

Uppgiften att leda förundersökningar och utredningar enligt lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Bestämmelsen i 2 § lagen (1964:164) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare behöver ändras så att även den som inte har polismans kompetens kan leda en förundersökning mot den som är under 18 år. Detsamma gäller bestämmelsen i 32 § samma lag som i dag anger att endast den som har polismans kompetens får leda den utredning som ska göras då den som är under femton år kan misstänkas ha begått brott.

Ett krav på förordnande för att vara förundersökningsledare införs i polisförordningen

Bestämmelsen i 3 kap. 6 a § sista meningen polisförordningen medger inte att vissa av polismyndighets uppgifter inom området brottsutredning delegeras till annan än den som har polismans kompetens. Bestämmelsen begränsar därmed polisens möjligheter att utveckla polisens utredningsverksamhet och behöver därför upphävas.

En ny bestämmelse införs i polisförordningen om att Polismyndigheten ska förordna den som ska leda en förundersökning och även den som i övrigt ska besluta i ärenden som enligt rättegångsbalken ska handläggas av Polismyndigheten. Bestämmelsen ska även omfatta ärenden enligt lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare som avser att

leda förundersökning eller den utredning som avses i 31 § lagen. För att möjliggöra en smidig tillämpning i vissa fall av undantagskaraktär ska anges att även den som inte är förordnad i brådska fall får handlägga ett ärende. I dessa fall krävs ett beslut av Polismyndigheten. Vidare ska framgå att endast den får förordnas som har tillräcklig kompetens, utbildning och erfarenhet. Förslaget om en allmän kompetensregel för den som ska vara förundersökningsledare eller i övrigt besluta i ärenden enligt rättegångsbalken, innebär att en enhetlig kvalitetssäkrad kompetens för dessa viktiga arbetsuppgifter säkerställs. Bestämmelsen är ett uttryck för att befogenheten att leda förundersökningar är en central och grundläggande uppgift för polisen. Ett system med förordnanden innebär även att det ställs ökade krav på polisens myndigheter då det gäller att bygga upp en myndighetsintern kompetensutveckling som präglas av kvalitet och kontinuitet.

Helhetsansvar och utökade befogenheter för bilinspektörer när det gäller polisens övervakning av den yrkesmässiga trafiken

Bilinspektörer bör ges ytterligare befogenheter när det gäller övervakningen av den yrkesmässiga trafiken. Inriktningen bör vara att bilinspektörernas verksamhet tydligt inriktas mot ett helhetsansvar för kontrollen av den yrkesmässiga trafiken. Ett effektivt utnyttjande av bilinspektörernas kompetens i övervakningen av den yrkesmässiga trafiken förutsätter bl.a. en förändrad arbetsfördelning mellan polisman och bilinspektör där bilinspektörens kompetens tas tillvara i större omfattning. Genom att den enskilde bilinspektören kan utföra fler åtgärder i varje ärende främjas såväl effektivitet som snabbhet i handläggningen. Utökade befogenheter för bilinspektörer ger också möjlighet att begränsa antalet poliser inom trafikövervakningen till förmån för områden där polisens kompetens är en nödvändig förutsättning. På så sätt kan den samlade effektiviteten i polisverksamheten öka.

Bilinspektörer ska, utöver de befogenheter de har idag, tilläggas befogenhet att i vissa fall besluta om a. förskottsbetalning och att färden inte får fortsättas samt b. omhändertagande av ett fordon registrerings- och saluvagnsskyltar och om vissa medgivanden i samband med detta. Dessutom bör bilinspektörer tilläggas befogenhet att i vissa fall få tillträde till fordon för kontroll enligt körkortslagen.

Vidare bör bilinspektör ha befogenhet att utöva tillsyn enligt lagstiftningen om farligt gods. En sådan befogenhet kräver inte några ändringar i lag eller förordning. Däremot medger Rikspolisstyrelsens föreskrifter inte detta i dag. Det skulle innebära betydande effektivitetsvinster om även bilinspektörer, i likhet med tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen, hade befogenhet att förelägga ordningsbot. En sådan befogenhet förutsätter dock att vissa andra frågor klarläggs. Det har inte varit möjligt för utredningen att under den begränsade tid som stått till buds bereda frågan i en sådan omfattning att ett förslag om detta kan lämnas.

Genomförande

De författningsändringar som utredningen föreslår bör träda i kraft samtidigt som den nya polisorganisationen införs, dvs. den 1 januari 2015. Övriga åtgärder, såsom rekrytering, utbildning och utfärdande av föreskrifter bör kunna genomföras successivt efter det att författningsändringarna trätt i kraft. Vissa av åtgärderna bör kunna påbörjas redan tidigare efter det att erforderliga beslut fattats.

Konsekvenser av förslagen

Utredningens förslag medför ökade kostnader för rekrytering och utbildning. Inom ramen för oförändrade anslag och kravet att 20 000 av polisen anställda ska vara polismän kan utrymme för detta endast skapas genom omprioriteringar och rationaliseringar. Utredningens förslag bedöms leda till högre effektivitet i polisens samlade verksamhet. Sett mot denna bakgrund är det angeläget att utredningens förslag kan genomföras och att de åtgärder som detta kräver därför prioriteras. Merkostnaderna måste sättas i relation till att polisorganisationen, exklusive Säkerhetspolisen, för 2014 föreslås disponera drygt 21 miljarder kr. Det bör därför finnas goda möjligheter att genom omprioriteringar och rationaliseringar skapa utrymme för de förhållandevis små merkostnader som uppstår.

Förslag till
lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda
bestämmelser om unga lagöverträdare

Häri genom föreskrivs att 2, 13 och 32 §§ lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²⁷

Förundersökning mot den som inte har fyllt arton år *skall*, om det inte möter hinder, ledas av en åklagare *eller polisman* som, med avseende på intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, är särskilt lämpad för uppgiften.

Har den unge tidigare varit föremål för förundersökning eller utredning enligt 31 §, *skall* om möjligt samma åklagare *och polismän* anlitas för den nya förundersökningen.

Förundersökning mot den som inte har fyllt arton år *ska*, om det inte möter hinder, ledas av en åklagare som, med avseende på intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, är särskilt lämpad för uppgiften. *Motsvarande krav på lämplighet gäller för förundersökningsledare vid Polismyndigheten.*

Har den unge tidigare varit föremål för förundersökning eller utredning enligt 31 §, *ska* om möjligt samma *förundersökningsledare och förhørsledare vid Polismyndigheten och samma åklagare* anlitas för den nya förundersökningen.

13 §²⁸

En polisman får anmoda den som har eller kan antas ha fyllt femton men inte arton år att så snart som möjligt vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott, om den unge har erkänt brottet eller om det annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att han har begått brottet. Anmodan får dock ske endast om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna. Om det inte är uppenbart obehövt,

En polisman *eller Polismyndigheten* får anmoda den som har eller kan antas ha fyllt femton men inte arton år att så snart som möjligt vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott, om den unge har erkänt brottet eller om det annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att han *eller hon* har begått brottet. Anmodan får dock ske endast om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna. Om det inte är

²⁷ Senaste lydelse 1994:1760.

²⁸ Senaste lydelse 1994:1760.

skall målsägandens samtycke inhämtas innan anmodan sker.

uppenbart obehövt, *ska* målsägandens samtycke inhämtas innan anmodan sker.

32 §²⁹

Bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3 §, 4 §, 6–12 §§, 13 § första stycket och andra stycket andra och tredje meningarna, 14 §, 17 §, 18 § andra stycket, 19 §, 21 § och 24 § rättegångsbalken ska i tillämpliga delar gälla för en sådan utredning som avses i 31 §.

En utredning som avses i 31 § ska bedrivas med särskild skyndsamhet och avslutas så snart det kan ske. Utredningen får inte pågå längre tid än tre månader, om det inte är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Utredningen ska, om det inte möter något hinder, ledas av en åklagare *eller en polisman* som, med avseende på intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, är särskilt lämpad för uppgiften.

Har den unge tidigare varit föremål för utredning enligt 31 §, ska om möjligt samma åklagare *och polismän* anlitas för den nya utredningen.

Utredningen ska, om det inte möter något hinder, ledas av en åklagare som, med avseende på intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare, är särskilt lämpad för uppgiften. *Motsvarande krav på lämplighet gäller för den som ska leda utredningen vid Polismyndigheten.*

Har den unge tidigare varit föremål för utredning enligt 31 §, ska om möjligt samma *åklagare* anlitas för den nya utredningen. *Vid Polismyndigheten ska motsvarande gälla för den som ska leda utredningen och förhørsledare.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

²⁹ Senaste lydelse 2010:478.

Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen, Justitiekanslern, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Arbetsgivarverket, Statskontoret, Umeå universitet, Linnéuniversitetet, Trafikverket, Transportstyrelsen, Sveriges advokatsamfund, Facket för Service och Kommunikation (SEKO), Offentliganställdas förhandlingsråd (OFR) – Fackförbundet ST, Offentliganställdas förhandlingsråd (OFR) – Polisförbundet, Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco-S), Sveriges Kommuner och Landsting, Internationella Juristkommissionen – Svenska Avdelningen.